

دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی

زنجیره‌ی روژنپییری

*

خاوه‌نی ئیمتیان: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنووسه‌ر: به‌دران نه‌همه‌د هه‌یب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی ئاراس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

هه‌موو به‌ره‌ه‌می هیمن

به‌رگی یه‌که‌م

بارگه‌ی یاران

شیر

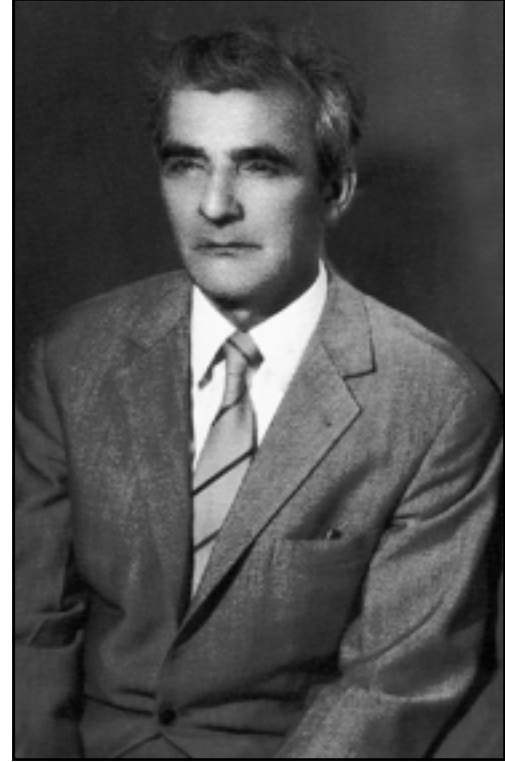
بارگهی یاران

سەرجهمی شیعی هیمن

بەسەرپەرشتیی:

بەدران ئەحمەد عوسمان دەشتی

ناوی کتیب: بارگهی یاران - سەرجهمی شیعی هیمن
بەسەرپەرشتیی: بەدران ئەحمەد - عوسمان دەشتی
بلاوکراوەی ئاراس - ژماره: ۱۸۳
دەرھینانی هونەری ناوێ: بەدران ئەحمەد حەبیب
دەرھینانی هونەری بەرگ: شکار شیخ عەفان نەقشەندی
خۆشنووسی بەرگ: خۆشنووس محەمەد زاده
پیت لێدان: ئاراس ئەکرەم
هەلەگری: بەدران ئەحمەد، عوسمان دەشتی، شیرزاد فەقی ئیسماعیل
هەلەگری سەر کۆمپیوتەر: عەزیز عەبدوڵخالیق - دلاوەر سادق
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوەرحمان مەحمود
چاپی یەکەم - چاپخانەی وەزارەتی پەروردە، هەولێر - ۲۰۰۳
لە کتیبخانەی بەرپەرستیی گشتیی روژنەبیری و هونەر لە هەولێر ژماره (۸۶) ی سالی
۲۰۰۳ ی دراوەتی

هيمن

وشه یه ک

«من و ههژار بۆ هه موو جیگایه ک پینکه وه بووین و لیک هه لئه ده پراین، زۆر کهس نه بیده زانی کامان هه ژاره و کامان هیمن و نه گهر یه کمان به ته نهی گه راباین ده پانگوت کوا نه وی تر؟»

هیمن - تاریک و روون

دوای نه وهی ده زگاکه مان دیوانی (هه ژار بۆ کوردستان) ی له سالی ۱۹۲۰.۱ چاپ و بلاو کرده وه، به ریز نیچیرشان بارزانی یه کسه ر پرسیاری نه وهی لی کردم "تاخۆ بۆچی دیوانی هیمن - یشمان چاپ نه کردوه؟" وا دیاره چاره نووس وای هیناوه که وا هیمن و هه ژار دوای نه مانیشیان هه ر ناویان به یه که وه بچ و هه ر کات باسی یه کیتکیان هاته گۆزی نه وی تریان بیته وه بیه ر.

هه ر به گۆیهی راسپاردهی به ریز نیچیرشان بارزانی که وتینه بیه رکرده وه و خۆ سازدان بۆ چاپی سه رجه م به ره مه کانی هیمن له دوو به رگدا، به رگیک که هه موو شیعه ره کانی بگریته خو و به رگیک تریش هه موو په خشان و نووسین و وه رگیا وه کانی. به ر له هه موو شت ده بویه پرس به بنه ماله ی هیمن بکه یین. بۆ نه مه له گه ل دۆست و برای خو شه ویست کاک عوسمان ده شتی - که نامه ی ماسته ره که ی له باره ی شیعه ری هیمن - ه ریک که وتین بۆ نه وهی له پشووی نیوه سالی ۱۹۲۰.۲ سه ردانیکه مه هاباد بکات و په سندا یه تییه کمان له باره ی چاپی هه موو به ره مه کانی مام هیمنه وه بۆ وه رگری. کاک عوسمان سه ردانه که ی کرد و به سه رکه وتووی گه راپه وه.

هیمن له ژبانی خویدا هه موو به ره مه کانی بلاو کردوه ته وه، وه ک من بزانه تاکه به ره مه کیکه که بلاونه کرابیته وه (شازاده و گه دا) ی مارک توینه که له سالانی هفتا کاندای کردبووی به کوردی. نه م به ره مه نه م ده ست و نه وه دهستی زۆر کردوه و هیشتا بلاونه کراوه ته وه. وا دیاره که سانیک دوا جار ده ستیان به سه ردا گرتوه و نا هیلن نه خو بان نه خه لکی تر بلاوی بکاته وه. با بیینه وه سه ر بابه ته که ی خو مان، وه ک گوتم هیمن خو ی سه ره رشتیه ی چاپی زۆریه ی به ره مه کانی خو ی کردوه بۆیه نا بی هه له و که مو کورتیبیان

تییدا هه بی، هه ر له سایه ی نه مه شه وه به ئاسانی به سه ر کاره که دا زال بووین و نه نجامان دا. زۆرمان هه ول داوه هه له ی چاپی تی نه که وی، چه ندان جارمان خویندوه ته وه به لام هیشتا ش ته واو دلنیا نین، هه ندی وشه مان بۆ ساغ نه بووه ته وه و تیبیان نه گه یشتین بۆیه له چاپه کاندای چۆن بوون و امان دانانه وه.

ناونیشانی (بارگه ی یاران) م بۆ به شی شیعه ره کان و (هه واری خالی) م بۆ به شی په خشانه کان هه لئێژارد. به لای خو مه وه نه مانه دوو به ره مه می هه ره نایابی هه ردوو به رگه که و له رووی ئاوزه شه وه سه رنج راکیش و جوان بوون.

به پیی ریک که وتن، هه تا ماوه ی پینج سالی داها توو مافی له چاپدانه وهی نه م به ره مه مانه و به ره مه کانی تری هیمن بۆ ده زگاکه مان پارێزراوه. به م زوانه ش ده ست ده که یین به چاپ کردنی (تحفه ی مظفریه) یه که ی. نه گه ر (شازاده و گه دا) ش له لای که سیک هه بی تکا ده که یین بۆمانی بنییری تا به زووترین کات بیگه یین به دهستی خوینه ران.

هیوادارم نه م کاره ی ده زگاکه مان مایه ی ره زامه ندیه ی خوینه رانی کورد بیت. سوپاسی نه و به ریزانه ش ده که م که هاوکاریبیان کردین به تایبه تی مامۆستا عوسمان ده شتی که زۆر خه مخۆری کاره که بوو و یارمه تی داین.

به دران نه حمه د

هه ولیر - ۴ نیسان ۲۰۰۳

تاریک و پوون

له کویوه بو کوی؟

من بو خۆم وام، رهنگه زۆر که سیش وای، که شیعری شاعیریک یا نووسراوهی نووسه ریک ده خوینمه وه «چ زبندوو چ مردوو» پیم خوشه خوشی بناسم. بزائم کتیه؟ خه لکی کام ولانه؟ کاری چیه؟ چۆن دهژی و نه گهر مردوو چۆن مردوو؟ له کوی نیتراوه؟

بۆیه پرپارم دا سه رگورشتهی خۆم له سه ره تای ئهم به شهی دیوانه که مدا بنووسم. به کیم گووتبا ئهو سه رگورشته بنووسی؟ کێ من له خۆم باشتتر ده ناسی؟

پیه بووم زۆر درێژی بنووسم. ته ماشام کرد ده بیته چیرۆکیکی درێژ و شیرین و پر کاره سات. چ چیرۆکیکی له به سه ره هاتی ئینسانیک له واقیع نیزیکتره؟ ئه ویش به سه ره هاتی ئینسانیککی نیزیکه ی په نجا سالی له ساله کانی چه رخی بیسته م، ئهو چه رخی سه یر و سه مه ره یه، ئهو چه رخی پر کیشه و شه ڕ و شووره، ئهو چه رخی پر له کاره سات و په لاماره، ئهو چه رخی پر شوڕش و ئالوگۆره وه بیر بی. به تایبه تی نه گهر ئهو ئینسانه کورد بی. کوردیککی بی به ش و چاره ره ش بی و تا راده یه ک له خه باتی پرگاریخوازی نه ته وه زۆر لیکراوه که یدا به شدار بووی. به لام به داخه وه بۆم نه کرا. به شی زۆری له بهر ته وه زه لیلی خۆم. با بمینی بۆ هه لیککی تر نه گهر مام وازی لی ناهینم.

خوینه ری خوشه ویست! پیت و نه بی لیفهم له سه ره هه تیوان هه لدا وه ته وه و له بنی کوله که م داوه و هه رچی هه یه نووسیومه. نا هه ر واکورته سه رگورشته که مت بۆ ده گپرمه وه.

شاعیری هه یچ قازانجی بۆ من نه بووی ئهو قازانجی هه بووه که ئهو ناوه دوور و درێژی «سه ید موحه مه د ئه مینی شیخه لیسلامی موکری» ی له کۆل کردومه ته وه.

باوکم ناوی سه ید حه سه نی شیخه لیسلامی موکری بو، له تۆره ی مه لا جامیی چۆری بو که سێ سه د سال له وه پیتش هاتۆته سابلاخ و بنه مالتیکی گهره ی له وه مه لبه نده پتیک هیتناوه.

دایکم ناوی زه ینه ب و کچی شیخی بورهان بو که ئیستا بنه ماله یه کی گهره ی موکریانن.

به هاری سالی ۱۳۰۰ ی هه تاوی ۱۹۲۱ ی زایینی به شه وی جیژنی به راتی له گوندی لاچین نیزیکی سابلاخ له دایک بووم. میژوکم له مه مکی دایکم نه کردوو و فرچکم به شیری دایه ن گرتوو.

دایکم زۆر جار به چاوی داده دامه وه و ده یگوت: تۆ پتوقه ده م ره ش بووی. هه ر تۆم وه زگ که وت له شی ساغم به خۆمه وه نه دی. نه خۆشیم پیوه نووسا، کویره وه ری و په ژاره رووی تی کردم. له سه ر مانگ و رۆژی خۆم بووم که ناچار بوین بره وین و بچینه لادی. که به ربوویه وه، نه من تلپاتی ته ڕم له مه مکیدا بو، نه باوکت سیپالیتیکی له مالتیدا مابوو. له شکری شکاک ئیبه شی وه ک هه موو خه لکی سابلاخ ساف له ساف تالان کرد و گه سکی له و ناو ماله دا که سێ سه د سال بو وه سه ره یه ک نرابوو و به میرات بۆ باوکت به جی مابوو.

منیش جار جار به پتیکه نینه وه ده مگوت دایه گیان سوچی من چیه؟ دایه نه که م ناوی یاسه مه ن و خه لکی نازه ربا یجان بو. له له که م که ناوی عیزه ت بو خه لکی تورکیا بو، ئهو دووانه له بهر هه ژاری و نه داریی خۆیان په ربوه ی کوردستان بیون و له گونده کی ئیبه گیر سا بو نه وه و له سه رو به ندی له دایکبونی مندا مندالتیکیان بیوو. منداله کی ئه وان له من به خته وه تر بو، نه ژیا بوو و توشی کویره وه ری دنیا نه هاتبوو و عه مری درێژی بۆ من به جی هیشتبوو و پارووی دایک و بابیشی له رۆنی هاویشتبوو.

ئهو ژن و پیساوه هه ژار و ئاواره به دل و گیان منیان به خیتو ده کرد و زۆریان خوش ده ویستم. منیش ئوگری ئه وان بیوم وه ک دایک و بابی خۆم خوشم ده ویست.

له بیرمه زمانی ئه وانم وه ک بلبل ده زانی، جا نازانم تورکیم ده زانی یا نازه ری؟ ره نگ بی نازه ری بووی، چونکه مندال زمانی دایکی باشتتر فیتر ده بی.

مردنی عیزه ت و تۆرانی یاسه مه نم باش وه بیر دی. ئهم رو داوه یه که م زه بری توند بو که وه هه سستی ناسکی مندالانه ی من که وت و یه کیکه له بیره وه ربیه هه ره تاله کانی ژبانم. له راستیدا من دوو جار هه تیو بووم و دوو جارم دایک و باب مردوون: جاریک به ساوایی و جاریک به پیری.

بابم هه م ده له مه مند بو، هه م به دل و ده سبالو، چاکي به خیتو ده کردین، پینج خوشک و دوو برا بووین، کاکم و خوشکیکم له من گهره تر بوون. به مندالی زۆر تیروته سه ل و کۆک و پۆشته بووم. به لام کۆیله و دیل بووم، کۆیله ی ناو قه فه زی زتی، کۆیله ی ریتوشوتینی کۆن.

ریتوشوتینی بنه ماله که مان ئیجازه ی نه ده دا من له گه ل هاوته مه نه کانم گالته و گه پ بکه م.

چونکه من كورپه دهوله مه‌ند بووم و نه‌وان كورپه هه‌ژار. من كورپه شېخه‌لیسلامی به‌ناوبانگ بووم، نه‌وان كورپه لادییه‌کی بی ناوونیشان. من به‌روپشت نه‌تله‌س بووم و نه‌وان كه‌رپه‌كرمانج. من كو‌ك و پو‌شته بووم و نه‌وان رووت و ره‌جال.

ناخ... گه‌وره‌كانم تی نه‌ده‌گه‌یشتن من چهند په‌ریشان و كه‌له‌لام، نه‌وان نه‌یاند‌ه‌زانی به‌و کرده‌وی خویان چۆن هه‌ستی من بریندار ده‌کن، برینیک كه‌ ده‌بیته گریانه‌ی رووحی و تا مردن ساریژ نابی.

ئیس‌تاش كه‌ وه‌بیرم دیته‌وه‌ كزدم له‌ جه‌رگی دی و خه‌مپکی گران دام ده‌گری، كه‌ من له‌ هه‌موو خۆشیی سه‌رده‌می مندالی بی به‌ش بووم. له‌پیش چاوی من منداله‌كاني گونده‌كه‌مان، نه‌و ره‌ش و رووتانه‌ی هاوشانی من نه‌بوون! به‌نازادی و بی باکی گالته و گه‌مه‌یان ده‌کرد، له‌ خاك و خۆل ده‌گه‌وزین، له‌ سه‌ریانان هه‌له‌به‌زین، له‌ قور و چلپاودا غارغاریتیان ده‌کرد، له‌ سه‌ر ته‌پۆلك و كۆپه‌بن ملانه‌یان ده‌گرت، له‌ سه‌ر سه‌هۆل خلیسکیان ده‌کرد، له‌ سه‌ر لۆده‌ كا بازایتیان ده‌کرد، به‌گژیه‌كدا ده‌چوون، پیک هه‌له‌ده‌پژان، ناشت ده‌بوونه‌وه، ناوړه‌چكه‌یان ده‌کرده‌وه و خانووچكه‌یان دروست ده‌کرد. هیتانه‌ چۆله‌كه‌یان ده‌رده‌هینا، ته‌بكه‌یان ده‌ناوه. هه‌لووكین، توپین، هه‌مزل، هه‌نگله‌شه‌له، دایه‌ من مه‌ده به‌گورگی، هه‌لوای به‌شه‌پان، قه‌ره‌قه‌ری و ده‌یان جوړه‌ گالته‌ی دیکه‌یان ده‌کرد. به‌لام من به‌و تاوانه‌ی كه‌ نه‌جیبزاده بووم ده‌بوو وه‌ك گه‌وره‌ گه‌وران له‌ دیوه‌خان له‌ سه‌ر چۆك دابنیشم و متهم له‌ به‌ر نه‌یه‌ته‌ ده‌ر! بو به‌ده‌ختی له‌ مالی ئیمه‌دا نیرینه‌ی له‌ من بچوو‌كتر نه‌بوو. ده‌بوو له‌ به‌ر هه‌موویان یه‌ك پی هه‌ستم و تا ئیزنم نه‌ده‌ن له‌ به‌ر ده‌ستیان راوه‌ستم و دانه‌نیشم، له‌دوای هه‌مووان نان و چام بو دابنیش. چهندم پی خۆش بوو نه‌ كه‌وای مه‌خه‌مر و تاقه و قوتنی و خه‌زله‌م له‌به‌ردا با، نه‌ پانتۆلی ئالمانی زه‌ردم له‌ پیدایا، نه‌ كاله‌ی شه‌مامه‌به‌ندی ناوړیشم چنم له‌ پیدایا و نه‌ شه‌ده‌ی سه‌وزم له‌ سه‌ر با و نه‌ پشتینی په‌شمینه‌ی كه‌سكم له‌ پشتدا با و وه‌ك منداله‌ رووته‌لانه‌كان نازاد بام.

نه‌لین ماشالا كوره‌كه‌ له‌و ته‌مه‌نه‌شدا نازادیخواز بووه و هه‌ستی به‌جیوازیی چینایه‌تی كرده‌وه و رقی لی بووه، نه‌خیر نه‌وه‌للا نه‌ نازادیخواز بووم و نه‌ تپه‌ماش، وازم له‌ گه‌مه و یاری بوو و براره.

ته‌نیا بیره‌وه‌رییه‌کی خۆشم له‌ زه‌مانی مندالیم هه‌یه، نه‌ویش نه‌وه‌یه شه‌وانه‌ ده‌چوومه‌وه ژووری و سه‌رم وه‌سه‌ر رانی دایه‌ مرۆت ده‌کرد و نه‌ویش حیاکیه‌تی بو ده‌کردم، تا خه‌و

ده‌بیرمه‌وه. دایه‌ مرۆت پیریژنیکی دنیا‌یده‌ی كو‌نسال بوو. بو خۆی نه‌یده‌زانی ته‌مه‌نی چهنده، به‌لام بیتگومان زۆری له‌ سه‌د سال هه‌لبواردیوو. شه‌ش پشتی بنه‌ماله‌ی ئیمه‌ی دیوو، سه‌رسپی و هاوده‌می دایکم بوو. رووح سووك، قسه‌خۆش و نوكته‌باز بوو، هه‌زاران نه‌قل و نه‌زبله‌ی خۆشی ده‌زانی و بو‌ی ده‌گپرامه‌وه. زۆر شتی به‌نرخ له‌و فیربووم كه‌ له‌ ژباندا كه‌لكم لی وه‌رگرتن. رووحی شاد بی.

نه‌لفویتم له‌ خزمه‌ت مامۆستا سه‌عید ناکام خویند، كه‌ نه‌وده‌م می‌رمندال بوو. كاكم كه‌ مامۆستای تایه‌تی بو‌ راگیرابوو، زۆر له‌ خویندن ده‌ترسا و خه‌ریك بوو منیش بترسین و به‌مه‌رده‌ی خۆی به‌ری. به‌لام مامۆستا ناکام نه‌ك هه‌ر سامی له‌ خویندن شكاندم، به‌لكه‌ تیی گه‌یاندم خویندن خۆش و شیرینه. پیش نه‌وه‌ی نه‌لفویتم پی بناسین بزنۆكه‌ و مه‌رۆكه‌ی حوسین حوزینی نه‌ونده‌ بو‌ خویندبوومه‌وه هه‌مووم له‌به‌ر بوو. كتیبی نه‌نجومه‌نی نه‌دیانی نه‌مین فه‌یزیمان هه‌بوو. شیعره‌ گالته‌كاني شیخ په‌زای فیر ده‌کردم. له‌بیرمه‌ قه‌سیده‌ درپژه‌كه‌ی عارف ساییم كه‌ وا ده‌س پیده‌كا: «ئاواریه‌ی خاکی وه‌ته‌ن و سه‌یر و سه‌فا خۆم» له‌سه‌ر را بو‌ خواری له‌به‌ر بوو، وه‌ك تووتی ده‌مخوینده‌وه و له‌ مانای نه‌ده‌گه‌یشتم.

كه‌ سامم شكا بام ناردیمه‌ سابلاخ تا له‌ مه‌دره‌سه‌ی ده‌وله‌تی بخویتم. له‌پیشدا زۆرم پی خۆش بوو. له‌ مه‌دره‌سه‌ی «سه‌عاده‌ت» ناو‌نووسیم كرد. به‌لام كه‌ رۆژی هه‌وه‌ل چومه‌ سه‌ر كلاس تو‌قیم و وه‌ختابوو شیت بم. من مندالنیکی لادیی نازداربووم، له‌ كوردی به‌ولاره‌ هه‌یج زمانم نه‌ده‌زانی له‌ مه‌دره‌سه‌ش كه‌س نه‌یده‌ویرا به‌كوردی قسه‌ بكا.

من له‌ ژباندا رۆژی ره‌ش و تالم زۆر دیون، به‌لام رۆژی ره‌شتر و تالترم له‌و رۆژه‌ نه‌دیوه كه‌ چومه‌ مه‌دره‌سه. مامۆستاكه‌م كه‌ خۆی كورد بوو و دوایه‌ش تیگه‌یشتم فارسی باش نازان، به‌فارسی تیی راخویرم هه‌یجی تی نه‌گه‌یشتم. هاوده‌سه‌كانم كه‌ هه‌موویان له‌ من باوخۆشتر بوون پیم پی كه‌نین، زۆر به‌خۆمدا شكامه‌وه. ماوه‌یه‌ك به‌شه‌و له‌بن لیفه‌دا له‌ ترسی مه‌دره‌سه‌ ده‌گریام و به‌یانی به‌قرخه‌مه‌ره‌سی ده‌چوممه‌وه. مندال هه‌موو گالته‌یان پی ده‌کردم و پیمان ده‌گوتم «كرمانج». له‌ مه‌هاباد به‌خه‌لكی لادیی ده‌لین كرمانج و به‌وشه‌یه‌کی سووكی ده‌زانن. دوایه‌ بو‌یان گپرامه‌وه ده‌یانگوت به‌فارسی جنیومان پی داوی و حالی نه‌بووی. چابوو سی چوار كورپه‌پووم له‌و مه‌دره‌سه‌ ده‌یانخویند و له‌سه‌ریان ده‌كرده‌وه. ده‌نا منداله‌ وردكه‌ له‌وانه‌ بوو شیتم بکه‌ن. ئیس‌تاش نازانم کوپرا فارسی فیر بووم و له‌گه‌ل

وهزعه كه راهاتم.

مه درسه كه مان خانوويكي گه وره و كوژن و كه لاره بوو. تاقه چاوه يه كي تاوده ست هه بوو قهت وه بهر نه ده كهوت. مزگه و تمان لي نيزيك بوو، به لام نه فه راشي مه درسه ده يه يتشت وه دره كه وين و نه مجبوري مزگه وت ريگاي ده داين بچينه تاوده ستی مزگه وت. بو شكه يه ك تاوي چومي بوگنه له بن ديوارتيك داندرابوو. ده فريكي ته نه كه يان له سه ر دانابوو، نه وه هه موو منداله بهو ده فره تاويان ده خوارده وه. هه ميشه له سه ر چوونه تاوده ست و تاوخوارده وه شه ر له نيتو شاگرده كاندا په يدا ده بوو و «نازم» ي مه درسه، كه پياويكي زور زالم بوو بيانوي وه گير ده كهوت كه داركاريان بكا.

ژووري دهرس خوئندمان ته نگ و تاريك بوو. په نجه ريكي تييدا بوو كه له باتي شووشه كاغه زي لي درابوو. بو نه وه ي پرووناكتر بي كاغه زه كه يان به رون چهور كرديوو. كورسيه كاني چه ره ك و شكاو بوون. ميژ و كورسي ماموستاش له هي نيتمه باشتر نه بوو. ماموستا كه مان پيره پياويكي كوئره مووشه ي زور تووره و تونس بوو. هه ميشه سي چوار شوولي تالووبالووي لووس و ليك و نه ستووري له سه ر ميژه كه داندرابوو. هه ر كه س دهرسي نه زانيبا يا ورته ي له بهر هاتبا دهر زور بي ره حمانه وه رده گه را سه روگوتلاكي. تا فيري فارسي بووم دوو سي جاري بيراز كردم. به لام له دو اييدا لبي نه دام. كه ماموستا چووبا دهر شاگرديك كه پييان ده گوت «موسير» له جيگاي نه و داده نيشت. نه ركي نه وه بوو هه ر كه س بزوزي بكا به ماموستا بلتي. هه موومان له موسير پتر ده ترساي تا له ماموستا. هو ي نه وه بوو ماموستا رقي له كه س نه بوو و له خورا له كه سي نه ده دا، به لام موسير نه وه ي نه ده زاني رقي له هه ر كه س بايه با هيچيشي نه كر دبا شكابه تي لي ده كرد و ماموستاش بي ليپرسينه وه و پي راگه يشتن ده يكو تا.

به رنامه ي دهرسه كانيشمان تازه فيكري لي ده كه مه وه زور گران بوو. نه و سالي وام رابوارد و له اخري ساليده يه كييك بووم له باشترين شاگرده كاني كلاس و له نيتمتيحاني اخري سالا زور باش دهرچووم.

هاويني چوومه وه گوند. حه يف ماموستا ناكام له وي نه مابوو. به لام ميرزايه كمان هه بوو زور له ماموستا كه ي مه درسه م خوئنده وارتر بوو. له كن نه و و باهم كتيبي دوومه م ته واو كرد. به رنامه ي نه وده مي و ابوو ده بوو هه موو كتيبه كه له بهر بكه ي و من هه مووم له بهر كرديوو.

سالي دووم زور ناسووده بووم. هه ر مه شق و حيساب و ديكته مابوو له وانيشدا باش بووم. بو يه هه ر له هه وه له وه يه كييك بووم له شاگرده باشه كان و پيم وانيبه له و ساليده له سه ر دهرس له شوولتيك زياتريان لي دابم. وه زعي مه درسه ش له پار باشتر بوو، ژووره كه مان له هي پار زور خوشتر و پرووناكتر بوو، ماموستا كانيشمان باشتر بوون. به لام يه كيان كه كورد بوو و دهرسي فارسي پي ده گوتين زور توند و به زاكوون بوو، هه موو پروو حمان لبي توقيبوو. ماموستاي حيسابمان تازه ري بوو. فارسي نه وه نده خراب ده گوت كه نيتمه ي مندال گالته مان پي ده كرد. به لام حيسابي باش فير كردين. له بيرمه تيوارتيك جه ده ولي زه ري بو نووسينه وه و هه ري كه دانه يه كي دايني و حالي كردين چوني له بهر كه ين. گوتي سبه يني تيواره ليتان ده پرسمه وه و هه ر كه س ره واني نه كردي غه له ت و شوولي لي ده ده م. من نه و شه وي نه نووستم تا له بهرم كرد. سبه يني لبي پرسينه وه، كه س نه بوو به ته واوي له به ري بي و وي نه كه وي. ته نانه ت من كه زور چاكم له بهر كرديوو شوولتيك ثافه ريمانه هه ر خوارد. خوش نه وه بوو ماموستاي حيسابمان بو خوي لبي نه ده داين و ماموستا كه ي ترمان نه و زه حمه ته ي له باتي نه و ده كيشا.

چوار كلاس له مه درسه ي سه عاده ت و په هله وي خوئند. هاوينانيش له گوند له كن باهم تو مار و كتيبي نيشام ده خوئند و له بهر خه تي نه مير نيزامي گه رووسي و ميرزا حوسيني ره شه م ده نووسيه وه. نيشاي فارسي باش فير بووم و خه تم يه كجار خوش بوو، زور له نيستام خوشتر ده نووسي.

ده ليتن ده عباي زيره ك به دندووكي پيوه ده بي. باهم كه خه ت و نيشاي مني ديت، گوتي روله بوويه ميرزا و خوئندي مه درسه به سه، بچو له مه درسه ي ديني بخوينه و جبي مه لا جامي چوري بگره وه. زورم پي ناخوش بوو ده ست له خوئندي مه درسه هه لبگرم، نازانم بو هيچ پيم خوش نه بوو بيمه مه لا. رقم له بهر گه كه يان بوو. كه وا ي دريژ و ته شك و پالديمي مه لا يانم پي جوان نه بوو. به لام چار چبوو؟ حوكمي حاكمه و دهردي مو فاجا. ته سريفي زه نجانيان له بن هه نگل نام و هه ي دي بو خانه قا ي شيخي بورهان تا ده س بكه م به رايه له كردن و نالي باباگوتن. جا پاش ماوه يه ك كه وا ي تاودامين له بهر بكه م و سيواك له لاسه ر بچه قينم و سالي گه رگه ري له سه ر ببه ست م و جيگاي مه لا جامي چوري بگره وه و وه جاعي بنه ماله كه مان كوئره نه كه مه وه.

چوار سال له خانه قا خوئندم يا باش نه وه يه بلتم نه م خوئند. به لام تو له ي كوئيله تي

ساواپه تیمم نهستاندهوه. له گه ل گه لی خالوزاکانم که وهک بهرانی سولتان مه محمود بهرله لالا و تهرخان بوون و له هیچ جیگایه ک دنگ نه دهران و کهس بهرپه رچی نه دده دانه وه، گه لیکم به دفه ری و بزوزی و دس بزوی کرد.

نه وه شیخ، نه ویش نه وه شیخی چل سال له وهی پیش نه گهر کهس دهستی وه بهر نه یه نی و بهرپه رچی نه دانه وه له سه روبه ندی بلووغدا چ ده مینتی نه یکا؟

نه و چوار ساله خوشتین ساله کانی ژیان منن. زور خوشمان راده بوارد. دهسته یه کی ۸ - ۹ کهسی هاو ته مهن بووین، هممو خالوزا و پورزا بووین. هر هه ژارمان بینگانه له گه ل بوو که له خومان هه لنه دهبوارد. نه ویش بو خوی زور قسه خویش و خوی شیرین بوو و باوکیسی پیاویکی زور ماقوول و له خانه قا زور خوشه ویست بوو.

شاعیریکی فارس ده لئی:

مرد خردمند هنر پیشه را

عمر دو بایست در این روزگار

تابیکی تجربه آموختن

با دگری تجربه بستن بکار

بو پیاوی خاوهن هونر و زانا دوو جار ژیان پیوسته تا له یه کیاندا ته جره به وه سه ره که بنی و له وی تریاندا ته جره به که ی له کار بینتی.

دهستی شکاو و رانی وردم، نه وی ئیستای ده زانم نه گهر نه ودهم ده مزانی کار له جیگایه کی دیکه بوو و منیش شتیکی تر بووم. به راستی خانه قا زانستگایه کی گوره بوو و ده متوانی زور شت فیر بم.

خانه قای نه و سه رده مه زور ناوه دان بوو. خه لک ده هات و ده رویی و کهس هه قی به سه ر که سه وه نه بوو. فه رق و جیاوازی زور کهم بوو. جار یکی دیکه شم گوتوه و دوو پاته ی ده که سه وه ده تگوت که شتی نوو حه. له هممو توره و توره و ره گه زیکی لی بوو، په نای بیتکه سان و لیقه و ماوان و ناواران بوو. پیاوچاک، خو پاریز، دیندار، موسلمان، مه لا، سه یید، زانا، خوینده وار، چه ته، دز، پیاو کوژ، نه زان، شیت، بیتکاره، په ککه وته، کویر، شهل ته نانهت بی دینیش له بن میچیکدا کو ببوونه وه و بیتکه وه ده ژیان و هممو یه ک جیره نانیان وهرده گرت.

نه فغانی، فارس، تورک، نازهری و ته نانهت هیندیشی لی بوون. کوردی هممو ناوچه کانی کوردستانی لی هه بوون. که به شپوهی جوړبه جوړ قسه یان ده کرد و هی وا هه بوون به زه حمهت تیک ده گه یشتن. پیاوی گوره و زانا به ناوبانگه کانی نه و سه رده مه ی موکریان وهک ماموستا فهوزی، سه یفی قازی، پیشه ووا قازی موحه مه د، حاجی مه لا موحه مه دی شه ره فکه ندی، عه لیخانی نه میری به تایبه تی ناغا خوینده وار و زاناکانی فه یزوللا به گی ها توچوی خانه قایان ده کرد و به مانگ و دوو مانگ له وینده ری ده مانه وه. مه لای گوره گوره ی لی بوون و دهرسیان ده گوتوه وه. پر بوو له سوخته و موسته عیدی باش. که سیک ویستبای بخوینتی و شت فیر بی جیگای خویندن و شت فیر بوون بوو. به لام من له کیسم چوو و ره فاقه تی خالوزاکانم و فیز و هه وای نه وه شیخی نه ی هیشته له وه هه له که لکی پیوست وهرگرم. بیتجگه له وه له ماوه ی نه و چوار ساله دا دوو جار خراب نه خویش که وتم و له خویندن بووم. جار یک که وتوویم گرت و له مردن گه رامه وه. ته نانهت ده یانگوت ناومان بوو گهرم کردوی و کفمان بوو پریوی. جار یکی تر کوانیکی گوره م له لامل هات و شش مانگ له بهری که وتم و پاشان عه مه لیان کرد و ماوه یه کی دوو دریز بناو بویر بووم. نه و کوانه به جار یک هیز و پرستی لی پریم و هه رگیز وهک خو م لی نه هاته وه. من به مندالی قه له و و پته و و به هیز و هه ره که ت بووم. که م مندالی هاو ته مه نی خو م به زوره وانی ده روستم ده هاتن. به لام که نه و کوانه م لی هات ئیتر هیز و توانم له که مایه سی دا.

نه وده می له سابلخ ده مخویند هه ژارم ده ناسی، ها توچوی دوکانی بابی هه ژارم ده کرد. مه لایه کی پیری زور قسه خویش بوو. که چوممه خانه قا یه کترمان گرتوه وه و بووینه دوست. جاروبار خومان له گالته و گه پ ده دزیه وه و شیعرمان ده خویندنه وه. هممو شوینه واره کانی سه عدی و حافز و مه وله وی و که لیم و سایب و شاعیره به رزه کانی فارس مان پیکه وه ده خوینده وه و هه ر تیگیرو پیه کی هه شمان با ره ها کردنی هاسان بوو. خانه قا نه دیبی زور گوره ی لی بوون، لیمان ده پرسینه وه. مه لا قادر یکی پیری له رزی دنگ نووساوی لی بوو، هه ر به حال ما بوو. نه گهر بلیم نه و مه لایه ناساری سه عدی له خودی سه عدی با شتر ده زانی پیم وایه مو باله غم نه کردوه. که یفی به وه ده هات شیعر یکی سه عدی لی پرسیه وه، جا به و دنگه نوساو و له رزه سه عاتیک بو ت شی بکاته وه. خو شیخ موحه مه دی خالم چ نه دیبیک بوو من ناتوانم تاریفی بکه م. نه وده می شه ره شه قی ژیان وای لی نه کردبووم ناوی خویش له بیر بچیتنه وه. هه ر شیعر یکم خویندباوه ده سته جی ده هاته به رم. هه زاران شیعی فارسیم له بهر بوو. شیعی کوردیشمان هه رچی وه گیر که وتبا له گه ل

ههژار دهمان نووسیهوه و له بهرمان دهکرد.

له تاخریدا من و ههژار به ته واوی له تا قومی کورپه شیخه کان جوئ بووینهوه و شه و ورژ خه ربکی شیعیر خویندنهوه بووین. چهنه چیرۆکی گه وره و چووک و وهک ئه سکهنده رنامه و ئه میر ئه رسه لان و شیرۆیه و حوسینی کورده مان په یداکردن و خویندمانه وه. شه وی سیتشه مو و جومعه ی وا هه بوو هه موو فه قییه کانی خانه قا ده که وتنه لایه ک و من و هه ژاریش له لایه ک و شیعیرینمان ده کرد. پروا بکه ن بویمان ده دان.

ئو هه موو شیعیر خویندنه وه و په فاقه تی هه ژار و ها توچۆی مه جلیسی ئوده بای خانه قا زه وقی ئه ده بی له مندا به وجود هینا و ته نانه ت شیعیری فارسیشم ده گوت. به لام ته نیا له پروم هه لده هات بو هه ژاریان بخوینمه وه. ئه و خودا گرتوه ش له باتی ئه وه ی بو م چاک بکا و هانم بدا گالته ی پی ده کردم. له بیرمه جارێکی شیعیری شاعیریکی فارسم دزیبوو و له ناو شیعیری خۆم ئاخینبوو، بو م خوینده وه. گوتی وه لالا ئه وانی خۆت زۆر خراپن، به لان هینه که ی ئیبنویه مین زۆر باشه. زۆر به خۆمدا شکامه وه و ده ستم له و کاره ناره وایه هه لگرت. خه ربک بووم شتییک به شتییک بکه م که بابم تیگه یشت ئه و ماوه عومره م به زایه چووه و له خانه قا نه مخویندوه، رای گویتزم بو کولیکه. ئه ویش ملکی خالم بوو و مامۆستا فه وزی له وئ مه لایه تی ده کرد.

ده بی بلتیم من ده سکردی فه وزیم. ئه و هه لئ وه شاندمه وه و تیکی هه لشیلام و سه ره له نوئ دروستی کردمه وه. ئه و ده رکی زانین و فیروونی بو کردمه وه. ئه و ریگای ژبانی پی نیشان دام. بیگومان ئه گه ر نه چووبامه خزمه ت فه وزی و له کن ئه و مامۆستایه م نه خویندبا ریبازی ژبانم ئه و ریبازه نه ده بوو که گرتم و پییدا رویشتم و ئیستاش به رم نه داوه.

ئو تیی گه یاندم من رۆله ی کوردم و کوردیش نه ته وه یه کی بی به ش و چاره ره ش و زۆر لیتره و ده بی رۆله کانی له پیناوی رزگار کردنیدا فیدا کاری بکه ن و له خویندوه یی نیشان بدن. ئه و فیرو کردم زه وقی ئه ده بیم چۆن تیف تیغه بده م و مشتومالی بکه م. ئه و فیرو کردم چۆن بنووسم و چۆن شیعیر بلتیم. ئه و فیرو کردم ولا ته که م خۆش بوئ و پیی هه لبلتیم. ئه و حالی کردم کوردی زمانیکی ره وان و به ربلاو و ده وله مه نده و ده کری ئه ده بیکی گه وره و دنیا په سندی هه بی.

ئو حاجی قادری کوئی، نالی، کوردی، سالیم، مه وله وی، حه ربیق، مه حوی، ئه ده ب و،

وه فایی پی ناساندم و شیعیره کانی ئه وانی بو شی کردمه وه. ئه و فیرو رۆژنامه خویندنه وه و رۆمان خویندنه وه ی کردم. ئه و دیوانی شاعیره شورشگیره کانی فارسی بو په یداکردم و هانی دام بیان خوینمه وه و شتیان لی فیروم. به لام سویندی دام قه ت به فارسی شیعیر نه لیم و هه تا بو م ده کری به کوردی بنووسم.

سال و نیویک له خزمه ت ئه و خویندم. به یانان له گه ل گزینگ ده که وت، ده چومه مالی مامۆستا و زۆر رۆژی وا هه بوو، تا بانگی نیوه رۆی ده دا و مامۆستا هه لده ستا بو نوئ ده رسم ده خویند و هیچمان ماندوو نه ده بووین. که م وابوو له سه ر کتیب ده رسم پی بلتی، دو روگه وه ری نایابی له ده ربای قوول و بی بنی زانستی خۆی ده ردینان و له کوئی منی هه ژاری چاو له ده سستی ده کردن. به راستی مامۆستا و شاگرد نه بووین پیرو و مورید بووین. من تا راده ی په رستن ئه وم خۆش ده ویست و ئه ویش منی به کوری خۆی ده زانی. ئه گه ر رۆژتیک نه مدیبا ئاره زووم ده کرد. جومعه و سیتشه مۆمان نه بوو. ئه و له پیگه یاندمدا به په له بوو، منیش تامی تیگه یشتنم کردبوو و قه ت له خویندن و خویندنه وه و گوئ راگرتن له مامۆستا وه ره ز نه ده بووم.

پاش نیوه رۆیانیش له باتی مامۆستا ده رسم به کچ و کورپه گچکه کانی خالم ده گوت، ئه ویش دوو قازانجی هه بوو. هه م زانیاری خۆم به ره وژوور ده چوو و هه م زه حمه تی مامۆستام که م ده کرده وه.

فه وزی به پروای من یه کیکه له گه وره پیاوانی میژووی کوردستان، که داخه که م شوینه واره کانی فه وتان و خۆشی له بیر چۆته وه. ئه و لاوه کوردانه ی له سه رده می پاتشایه تی ره زاخانی په هله ویدا که به ته قلیدی ئاتاتورک خه ربک بوو گه لی کورد له کوردستانی ئیراندا بتوینیتته وه و یه کییک له و سی کوچکه ئاوره بوو که په یمانی سه عدا آبادی پتیک هینابوو، نازایانه کوردا یه تیان ده کرد، یا راسته و خۆ شاگردی فه وزی بوون یا شاگردی شاگرده کانی ئه و. به تابه تی پیشه و قازی موحه مه دی شه هید شانازی به وه وه ده کرد که شاگردی فه وزی بووه.

مه لا ئه حمه دی فه وزی یا مه لای سولیمانی کن بوو؟ چکاره بوو؟ بو په ریوه ی مه لبه ندی ئیمه بیوو؟ نازانم. من ئه وده می ئه و نه ده م مه به ست نه بوو ئه وانه بزاتم. له پرووشم هه لنه ده هات لی پی بیروسم، بو خۆشی هیچ باسی خۆی بو نه کردووم. ئه و نه ده ده زانم ده یانگوت خه لکی شاری سولیمانییه و له کوردستانی عیراقه وه له گه ل شیخه لیسلامی

گه وردهدا که له پیش باهدا شیخه لیسلامی موکریان بووه و ههر له بنه ماله‌ی مه‌لا جامی بووه، هاتوته موکریان. پاش مردنی شیخه لیسلام ژنه‌که‌ی ئه‌وی ماره کردبووه و کچیکی لی هه‌بوو که به‌جوانه‌مه‌رگی مرد. ژنیکی دیکه‌شی هینا و کچیکی تربشی له‌وی بوو. وا بزانه‌ ماوه و مېردی کردووه. بۆ خۆی له سالی ۱۳۲۲-۱۹۴۳ له گوندی حاجی که‌ند مرد و له خانه‌قای شیخی بورهان نیژراوه. کتیب و نووسینه‌کانی وه‌گیر زاواکه‌ی که‌وتن که هیوادارم نه‌فه‌وتابن. وه‌ک بیستوومه پاش مردنی ۱۴۰ تمه‌ن دراو و دوو مایینی میرات لی به‌جیماوه.

فه‌وزی زانایه‌کی گه‌وره، ئه‌دیپکی که‌م وینه، کوردیکی پاک و بی باک بوو. به‌لام شاعیریکی باش نه‌بوو. بیریکی تیز و وردی هه‌بوو، ئه‌ما ته‌بعه‌که‌ی ئه‌وه‌نده په‌وان نه‌بوو بتوانی بیخاته ناو چوارچێوه‌ی شیعی عه‌رووزیبه‌وه. ئه‌و ده‌میش شیعی سپی نه‌بووه باو. جاروبار شیعی خۆی بۆ ده‌خویندمه‌وه. به‌لام هه‌یج به‌دلّم نه‌بوون. جاریکی قه‌سیده‌یه‌کی درێژی فارسی بۆ خویندمه‌وه و نه‌شیگوت پیت چۆن بوو؟ گوتم باش نه‌بوو. وا دیار بوو خۆشی زۆری خۆش نه‌ده‌ویست پتکه‌نی و گوتی: هی خۆمه. به‌لام بۆ که‌س وه‌ک تو بېر و پروای خۆی ده‌رنابری و بۆ هه‌ر که‌سم خویندۆته‌وه گوتویانه زۆر باشه؟ گوتم قوربان له‌سایه‌ی تۆوه من وام لی هاتووه شیعی باش و خراب لیک بکه‌مه‌وه. ئه‌وجار قاقا پتکه‌نی و گوتی دیاره نه‌ک هه‌ر باش نین، به‌لکه خراپیشن و کاغه‌زه‌که‌ی ورد ورد کرد.

درۆ نه‌بی له خۆیم نه‌بیستووه، به‌لام بیستوومه زۆر دۆستی عاریف سایب بووه. ئه‌وه‌شم بیستووه چه‌ند جار مه‌حمود جه‌وده‌ت هاتوته موکریان و له مالی ئه‌ودا خۆی شاردۆته‌وه و له‌گه‌ڵ خه‌لک ته‌ماسی سیاسی گرتووه، ته‌نانه‌ت بیستوومه کۆمه‌له‌ی ژینه‌وه‌شیان دروست کردووه. به‌لام هه‌ر گوته‌یه و زۆر جیگای متمانه‌ نییه. مامۆستا غه‌زه‌لیکی حافزی ته‌خمیس کردبوو که له‌ناو شیعه‌کانیدا په‌سندم کردبوو. ئه‌وه‌ش به‌ندیک له‌و ته‌خمیسه‌یه که به‌پروای من وه‌ستیانه‌یه.

گه‌ی شوی ز امیران پادشه محسوب
گه‌ی وزیر و بدرگاه پادشه محسوب
گه‌ی شوی بسر دار ناگهان مصلوب
«بچشم عقل دراین رهگذار پر آشوب»
«جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل است»

بېجگه له فه‌وزی من له کوليجه مامۆستایه‌کی دیکه‌شم هه‌بوو که زۆری لی فېر بووم.

سه‌ید عه‌ولای سه‌ید مینه پیاویکی به‌کجار دزێو و ناشیرین و زۆر ناقۆلا و ناله‌بار و زۆر شپریو و ئالۆز بوو. نه‌خوینده‌وار بوو، به‌لام زۆر زانا و تیگه‌یشتوو بوو. په‌نگه بلین نه‌خوینده‌وار و زانا وه‌ک کۆله و شاخداره و چۆن شتی وا ده‌بی؟ به‌لی ئه‌و پیاوه نه‌یخویندبوو، ته‌نانه‌ت حه‌رفیکیشی نه‌ده‌ناسی. به‌لام له ئه‌ده‌بی فارسی و کوردیدا ده‌ستیکی بالای هه‌بوو. هه‌رچی جاریکی گوئی لی بووبا ده‌هاته به‌ری و قه‌تی له‌بېر نه‌ده‌چۆوه. به‌شی زۆری شانامه‌ی فېرده‌وسی، خه‌مه‌سی نیزامی، مه‌سه‌ه‌وی، غه‌زه‌لیاتی سه‌عدی و به‌تایبه‌تی سه‌رتاسه‌ری دیوانی حافزی له‌بهر بوو. خۆ باسی شیعی شاعیره‌کانی کورد هه‌ر ناکه‌م. کام شیعی هه‌ره گرانت لی پرسیباهه وردترین مه‌عنای لی ده‌داوه. له‌بېر مه‌ جاریک کۆنه مه‌لایه‌ک ئه‌و شیعه‌ فارسییه‌ی لی پرسیمه‌وه.

آنچه بر من می‌رود گر بر شتر رفتی ز غم
میزدندی کافران در جنت الماوا قدم

من ئیستاش و ئه‌و ده‌میش ئه‌و جوهره شیعرانه‌م پێ خۆش نه‌بوون و نین، نه‌مزانی و مه‌لا گالته‌ی پێ کردم. له خال عه‌ولام پرسیبه‌وه گوئی هه‌ی له‌منت نه‌که‌وی، ئه‌وه ئیشاره به‌و نایه‌ته‌یه کافر هه‌نگین ده‌چنه به‌هه‌شت که وشتر له کونی ده‌رزیه‌وه بچن. یانی ئه‌وی له شاعیر قه‌وماوه ئه‌گه‌ر له وشتر قه‌ومابا وا باریک ده‌بوو له کونی ده‌رزیه‌وه ده‌چوو و کافرش به‌به‌هه‌شت وه‌رده‌بوون.

بۆ خۆشی شیعی ده‌گوت و به‌خوینده‌واریک ده‌ینووسینه‌وه. شیعه‌کانی وه‌ک شیعی شاعیره‌کانی پېشومان پر بوون له ورده‌کاری شاعیرانه و وشه‌ی بېگانه. به‌لام له گۆرانی گوتندا به‌ندی وای ده‌گوتن سه‌ربه‌سه‌ر گه‌وه‌ریان دینا. وشه‌ی ساکاری کوردی و قافییه‌ی جوان و مانای وردیان هه‌بوو. ئه‌و دوو شیعه‌ی ئه‌وم له‌بېر ماون.

جه‌فا و وه‌فا، راستی و درۆ
بوونه کـرده‌وه‌ی ئه‌من و ئه‌تۆ
جه‌فا پېشه‌ی تۆ وه‌فا پېشه‌ی من
ئه‌من په‌پ و راست ئه‌تۆ درۆزن

سه‌لت و په‌به‌ن بوو، له دیوه‌خانی خالّم ده‌ژیا. به‌ته‌واوی مه‌عنای که‌لیمه هونه‌رمه‌ند بوو. گوئی نه‌ده‌دا سه‌ر و به‌رگ و ده‌موچاوی، زۆر به‌رزه‌فېر بوو، چاوی له به‌رات و خه‌لات

و شاباش و دیاری نه بوو. دهنگی خوش بوو، بۆ خۆی و بۆ دلّی خۆی گۆرانی دهگوت. بۆ خۆی وازی لئی نه با، شاش له بهری پارا باوه متهقی لئی نه دههات. چاک له گهڵ من ریک کهوتیبوو. شهوانه پیکهوه له دیوه خان ده ماینهوه. من کتیبم بۆ دهخویندهوه و نهو بهیتی بۆ دهگوتم. من لهو بهیتانهوه فیری وشه ی رهسه نی کوردی بووم. نه گهر مامۆستا فهوزی شاعیره بهرزهکانی کوردی پئی ناساندم و نه ده بی فارسی فیرکردم، سهید عه و لاش فۆلکلۆزی نه ده بی کۆنی نه ته وه که می پئی ناساندم و فیری وشه ی رهسه نی کوردی کردم. هاونشینیی سهید عه و لا تهئسیرتیکی قوللی له ژبانی نه ده بی مندا هه بوو و ئیستاش هه یه تی. نهو پیاوه نه خویندهواره یه کیکه له مامۆستا هه ره گه وره و به نرخه کانی من.

با نه وهش بلتیم من له کولبجه بۆ یه کهم جار و ناخر جار ناشق بووم، عیشقیکی پر سۆز و کول و نه فلاتوونی، عیشقیکی پاک و خاوین و ئاسمانی، عیشقیکی ساکار و مندالانه و دوور له هه وهس و هه وا. به لّام نهو عیشقه زۆری نه خایاند، زۆری دهوام نه کرد. نهو گروکفه زوو دامرکا و خۆله میشی فه رامۆشی دایپۆشی. گراویه کهم گالته ی به ههستی پاک ی من کرد. نهو له من به نه زمونتر بوو، نهو هه وه سباز بوو نه عاشق. به لّام هه رچی بوو نهو گروکفه ش تهئسیری له سه ر قریحه ی شاعیرانه ی من بوو.

سالی ۱۳۱۷ که لاویکی ۱۷ ساله بووم، مامۆستاکه م له کولبجه رۆیشت و منیش دهستم له خویندن هه لگرت و چوومه وه مالتی و دهستم کرد به کاروکاسی. ئیستا مالمان له گوندی شیلان ئاوئ بوو، بام سامانه که ی جارانی نه ما بوو. به لّام هیمه ته که ی هه ر ما بوو. برا و ئامۆزاکانی لئی جوئ ببوونه وه و هه ر گوندیکی بۆ ما بۆوه. چاک خه ریکی کاسی بووم و زوو فیری کاری کشتوکال کرام. به رۆژ کارم ده کرد و به شه و موتالا. هه رچه ند کتیب و رۆژنامه م کرپیا بام دهستی وه بهر دهستی نه ده هیتم. زۆر شهوی وابوو تا بهری به بیان نه ده نووستم و ته ماشام ده کرد. پروام پئی بکه ن ژوانی له گه لّ کیزانم له بهر خویندنه وه ی کتیب له بیر چۆته وه و لیم تۆراون و گله بییان لئی کردووم. نهو رۆژه ی پیاومان له شار ده هاته وه و کتیب و رۆژنامه ی بۆ دینام نیویکی رینگای به پیره وه ده چووم.

چاپه مه نی نهو سه رده می ئیران پيشکته وتوو نه بوو. چه ند گۆاری وینه دار و جوان ده رده چوون، که له لایه ن سه فاره تی ئالمانی نازییه وه یارمه تی ده دران و به قازانجی نازیسمیان ده نووسی. کتیبی سیاسی نه وده می هه موو له به ره ی هیتله ر و مۆسۆلینیدا بوون. رۆژنامه کانیش ته بلیغاتیان بۆ ئالمان ده کرد و به به ژن و بالای په هله و بیان

هه لده کوت. ته نیا رۆژنامه یه که نه وده می شیرین بوو و تا ژباش هه ر شیرنتر بوو و نه حله ت لهو که سه ی مراندی ته و فیق بوو. نهو رۆژنامه یه رۆژانی پینجشه مو ده رده چوو و له هه موو ژماره به کدا ده نیووسی: «شهوی جومعه دوو شتت له بیر نه چئ. دووه م رۆژنامه ی ته و فیق». من ره به ن بووم، ده نا نه ویتیریشم له بیر ده چوو. به لّام شهوی جومعه ته و فیق له بیر نه ده چۆوه. نهو چیرۆکانه ی ته رجه مه ده کران زیاتر پۆلیسی بوون. چیرۆکنووسی زۆر چاک هیتستا له ئیران په یدا نه ببوو. به لّام من بۆژۆم نه ده کرد و هه موو شتم ده خوینده وه. هاتوچۆی مه هابادیشم ده کرد و دۆست و ئاشنای چاکم په یدا کردبوون. جارئ نهو نه رکیک بوو بام پئی نه سپاردبووم هه رچه ند جارئ چووبامه شار ده بوو بچمه مه حکه مه ی قازی موحه مه د و دیوه خانی میرزا ره حمه تی شافیعی و سلاوی بامیان پئی بگه به نم. نهو دوو جیگایه قه و غاترین دیوه خانی مه هاباد بوون و خه لکیان زۆر لئی ده بوو و ورده ورده چاو و گویم ده کراوه و گه وره پیاوه کانی ولاتم ده ناسین و نه وانیش له بهر خاتری بام حورمه تیان ده گرتم. بیجگه لهو دوو جیگایه که نه گه ر له بهر قسه ی بام نه با هیتنه نه ده چووم، جیگایه کی تریش هه بوو که ناکرئ ناوی بئیم. نهو جیگایه مه کۆی نهو لاوانه بوو که هه وای نیشتمانه په ره رییان که وتبووه سه ر. زه بیحی و ره سولی میکاییلی قزلجی و نانه وازاده و ئیلاهی و سه یدی و زۆر که سی ترم له وئ ناسین. هه ژاریش هه رچه ند جار ی هاتبا شاری به مالتی ئیمه دا ده هات.

نهو ره فیکانه کۆری نه ده بی بچووک ی کوردیان پیک دینا و به نه ینی شیعری کوردیان ده خوینده وه. ده یان نارده کوردستانی عیراق و هه رچی کتیبی له وئ چاپکرابان بۆبان ده هات و ده یان دا به منیش. قهت نه م پرس ی کئ بۆتان ده نیرئ و کئ ده یان نه ینی؟ من کاله ک خۆر بووم نه بیستان رن. چه ند شاعیریش هه بوون شیعری خۆبان به نه ینی بلاو ده کرده وه. به تاییه تی شیعره کانی سه یفی قازی و... ئاگریان ده کرده وه.

سالی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ من لاویکی پیگه یشتوو بووم. له کاروباری کشتوکال و ئاژه لدار ی کارامه بیووم و له نه ده بیاتی فارسی و کوردیشدا شاره زایی ته واوم په یدا کردبوو. بۆ خۆشم شیعرم داده نا. دیوانیکی گه وره م دروست کردبوو. بام نه گه رچی بۆ خۆی نه هلی زه وق بوو و شیعری زۆر پئی خوش بوو، زۆری پئی ناخۆش بوو من بیمه شاعیر. له کن نهو بیپرای بیپرای باسی شاعیری خۆم نه ده کرد. ده فته ری شیعره کانم وه ک بیچووه پشیله له بام ده شارده وه.

رۆژتیک خەریکی شیعەر نووسینەووە بووم. کاریکم هاته پیش وەدەرکەوتم و دەفتەرەکەم لەگۆرێ بەجێ هێشت. ترسی وەم نەبوو بابم لەو وەختەدا بێتە دیوێخان. زۆرم پێ نەچوو کە هاتمەووە دەفتەرە سوور دیار نەبوو. پرسیارم کرد گوتیان بابت دەستی دایە و بردی، لە پشتێن بەرەتێرم مرد. پێم وا نەبوو بەهاسانی نەجاتم دەبێ. زانیم خراپم لێ قەوماوە. شیعەرەکانم پوخته نەبوون، لاسای شاعیرە کۆنەکانم کردبوو. هەموو جۆرە شیعەرێکم داناو. تەنانەت لە فرهاویشتندا لاسای شیخ رەزا و ئیرەج میرزای فارسیشم کردبوو. بۆیە هەقم بوو بترسم. گالته نەبوو، من هەم شاعیر بووم و هەم ئیعترافم بەگوناھ کردبوو، با بەخەیاڵیش بێ. منیش وەک شیخ رەزا بوختانم بەخۆم کردبوو و بابم شتی وای پێ قبوڵ نەدەکر، بەلام وا دیاریو نەمی خۆتندبوونەو. چوومەو ژووری و گوتم ئەگەر کارەکە گەند بوو دایکم دەکەمە تکاکار. پرسیم گوتم کوا بابم؟ گوتیان بەتوورەیی چوووە متبەخ. خۆم وەپەنا دا، بەبۆلەبۆل هاتەدەر و لەبەر خۆیەو دەبگوت: خۆتێری کارم بۆ فێر بوو. شاعیری شاعیری! دەبەوێ لەبرسان بمرێ. خۆم بەمتبەخدا کرد، تەماشام کرد دەفتەرەسوور لەسەر کلی تەندووور بۆتە قەقنەس.

ئەو دەمی زۆرم پەرۆش بوو. بەلام پاشان گوتم دەستی خۆش بێ. چونکە بێگومان ئیستا مابان بۆ خۆم دەمسووتاندن. راستە هەموو مەوزوون بوون و قافیەیان هەبوو. بەلام لاسا کردنەوێ تەواو بوون و هەستی شاعیرانەیی خۆمیان کەم تێدا بوو. پاشانیش زۆری وام فری داو.

بێجگە لە کاروکاسیی رۆژانە و موتالا و خۆتندنەوێ شەوانە لە دێ سەرگەرمی دیکەشم بوون، سواری و تەقلە و ریمبازی و راوێ کەو و راوێ تاژی و راوێ تەفەنگ.

بابم ئەسپی زۆر رەسەن و باشی هەبوون کە زۆری خۆش دەویستن و باشی ناگا لێ بوون. من و کاکم هەمیشە ئەسپ و مایینی تاییبەتی خۆمان هەبوو. هیچمان هەقمان نەبوو سواری ئەسپی ئەوی تر بین، دیارە کاکم سەرپشک بوو و ئەسپی باشتیری بۆ خۆی هەڵدەبژارد. بەلام لە دوا بیدا هەمیشە ئەسپی من باشتەر دەر دەچوون. چونکە لەوی هێدی تر بووم و کەمترم ماندوو دەکردن و لەوی بەمشوورتر بووم و چاکترم ناگا لێ دەبوون و باشتەر بەخێو دەکردن. زۆرجاریش گرنەیی تێ دەهالاندم و ئەسپەکەیی لێ دەستاندمەووە و یەکی دیکەیی دەدامی. بەلام بابم بۆی تێ هەڵدەهێنامەووە و ئەسپ و مایینەکانی تری دەدا بەمن سواریان بەم و تەعلیمیان بەدم. سواریکی باش بووم و ولاغم چاک دەعاملاندم. بەلام قەت

راوکاری چاک نەبووم. نە تەمال و دیاردیم باش دەدیتەووە، نە شوێنم چاک دەگێرا، نە داوم بەپەلە بۆ دەچەقا، نە تەفەنگم باش دەنگاوت. دیارە بەتا پێر کەم و ابوو لە هەردی ببوێرم. بەلام نەمدەگەیان دە ئەو تەفەنگچیانەیی لە هەوا نەیان دەبوارد.

رۆژانی جێژن و بووکەیتیان و خەنەبەندان و کچ بەمیرددان داوێت و رەشەبەلە کمان دەگرت. هەموو جارێ پیاویکی ماقوول و رێژن سپیمان دەناردە کن بابم و ئیجازەمان لێ وەر دەگرت. هەموو جارێ موخالەفەتی دەکرد. بەلام هێندی لەبەر دەپارێنەووە دەهاتە رەدایە و بەو شەرتەیی لە نەدیوی دیوێخانێ ئیمە داوێت بگێرێ ئیزنی دەداین. بەراستی خۆش بوو، کچ و کوڕ و ژن و پیاوی گوندەکەمان هەڵدەپەڕین. من ئەو رەسمەم لە رەشەبەلەکی لادیدا زۆر پێ جوان بوو کە پیاو مەگەر ژن بۆ خۆی بانگی کردبا، دەنا هەقی نەبوو بچیتە دەستی دۆیان. پیاو دەبوو هەمیشە لەپێشەوێرا بچیتە نیو گەری داوێت، دەنا عەیب بوو. بەلام دۆ دەبوو لە پاشەوێرا بێتە ناو داوێت و هەلبژاردن بەخۆی بوو. ئەو رەسمە دەگەڕیتەووە سەر ئەو زەمانەیی کە ژن لە کوردەواریدا ئازادی پتر بوو.

بۆ شەو داوێت ئیجازەمان لە کەس وەر نەدەگرت. شەوی مانگەشەوی هاوین لە حەوشەیی مەری کچ و کوڕی ئاوەدانی تێکەڵ دەبوون و داوێتیان دەگرت و هەمیشە لەدووی منیشیان دەنارد. زستانان لە ئاخەل و هۆلاندا شەو داوێتمان دەگرتن. جار جارە سوۆیی شەیتان و شووفار خەبەری ئەو شەو داوێت تانەیان بەبابم رادەگەیاندا. ئەویش لەپێشدا جێنوی بەمن و دوا یە بەچەند کورە جحیلەیی دێ دەدا و کەمبێکی هەرەشە لێ دەکردین و دەپراوێ. بەلام بەقسەیی شەیتان و شووفار دەستمان لە شەو داوێت هەڵنەدەگرت و جێنوی گەورانیش بەقسەولی کورە جحیلەکان خەلات بوو.

زستانان بەشەو جۆرابێن و کالەمسستین و فەلەیی بێدەنگ و کۆسەبازی و تەریکی بن بەرەیان لە مزگەوت دەکرد و بەرۆژ جگین و ماتین و مێششین و هێلکەشکین و شێروخەتیا ن دەکرد. من تا کتێم وەگیر کەوتبایە لە دیوێخانێ خۆمان و دەدر نەدەکەوتم و نەدەچوومە سەیری ئەوانە. بەلام سەرە بەهاران هەموو رۆژی دەچوومە تۆپین.

لە مانگی خەرمانانی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ رۆژتیک چوو بوومە سەر خەرمانان. کەرێکارەکانمان خەریکی مالووسک و زربنگاندنەووە و بالەکەو بوون و منیش لەکنیان دانیشتبووم و ئەسپەکەم وەسەر کوێزر کردبوو. ئەو دەمی فرۆکە و ماشین زۆر کەم بوون و خەلک پێی سەیر بوون. لە پێ دوو فرۆکەیی رەشی زەلام پەیدا بوون. ئیمە تا ویستا

فرۆكەى ئەوئەندە زلمان بەئاسمانەوئەئەدیبوو. ھەموو دەستیان لە کار ھەلگرت و تەماشای فرۆكەکانیان دەکرد. دیمان فرۆكەکان نەزیک بوونەوئە و نەوی بوون و کاغەزبان بەردانەوئە. ھەموویان رایان کرد بزائەن چیبە؟ ژنیک لەپیش ھەموواندا گەراوئە و کاغەزیکى دامى و گوتى ھا بەقوربانت دەبم بیخوئینەوئە بزائە چیبە و چى تیدا نووسراوئە؟

بروا بکەن وەختابوو لە خوئشیان بال بگرم. ئەو کاغەزە بەیاننامىک بوو کە بەزمانى کوردى نووسرابوو. چۆن ئەوئە خەوئە، یا راستیبە؟ دەولەتیکى گەورەى وەک یەكیتى سوویتتى بەزمانى کوردى بەیاننامە بلاو بکاتەوئە؟ بۆ من ھەروا کەم نەبوو.

بۆ من کە شىت و شەیدای زمانى کوردى بووم ئەو پەرە کاغەزە بەس بوو کە لە خوئشیان شاگەشکەم بکا. ئەو دەمى وا وردم لیک نەدابوئە، بەلام لە واقیعدا لە بارى سیاسیبەوئە ئەو کارەى دەولەتى شوورەوى ئەوپەرى ئازادىخوازى تیدا بوو و نیشانەى ئەوئەبوو کە ئەو دەولەتە ئیعتراف بەبوونى گەلانى جوئربەجوئرى ئیران دەکا.

ئەو بەیاننامە بوئى شەرى لى دەھات. دیاربوو لەشکرى سوور ھاتبوو دەئیرانەوئە. ھەرچەند لە بەیاننامەکەدا دلخوئشى خەلکیان دابوئە و ھەرەشە و شتى واى تیدا نەبوو، بەلام ئیئەمە زۆر لە رووسان دەترساین. پیرەکان نەقلی بەدەفەرى و بى رەحمى و دەستوئەشىئى لەشکرى تەزاریان لە شەرى یەكەمدا بۆ گىرآبووبینەوئە. لە سەرتاسەرى رۆژگارى حکومەتى پەھلەویدا رۆژنامەکانى ئیران ھەر شتى خراپیان لە دژى شوورەوى نووسیبوو. بالئشوبک لەو سەردەمەدا لە ئیران گەورەترین جنیو بوو. خو بەتایبەتى پاش ئەوئە شەر لەنیوان ئالمانى نازى و یەكیتى سوویتیدا ھەلگىرسا، چاپەمەنى ئیران ھەموو نووسینەکانیان بەسوودى ئالمان و بەزىانى شوورەوى بوو. ماوئەیک بوو شارەوانى مەھاباد رادیوئەكى ھیتابوو و بەرنامەکانى «بیرلەنى» بەزمانى فارسى بلاو دەکردەوئە، کە سەرتاپا جنیو بەکوئۆنیزم و بالئشویزم بوو.

بەلام ئەوانە ھىچى بۆ من لەو وەختەدا گرنگ نەبوون. گرنگ ئەوئە بوو کورد میللەتیکە دەولەتان دەیناسن و بەیاننامە بەزمانى ئەو بلاو دەکەنەوئە.

نازانم چۆن خوئم گەیانە ئەسپەکەم و سواریبووم و پىم پتوئەنا و لەسەر جەلەوان چوومەوئە مال، بەیاننامەکەم بۆ بابم خوئیندەوئە. بەلام ئەو بەپىچەوانەى من رەنگى بزىکا، شلەژا و بەکاوئەخوئگوتى: رۆلە قەوما، وا دیارە رووس ھاتوونە دەئیرانەوئە. شەر و کیشە پەیدا دەبى، ولات دەشویئ. کورى خوئم توئ نەت دیون و نایانناسى. زۆر خراپن، زۆر پیاو کوژ و

بى بەزەبى و دەستپەشن. من کوئشتارى سابلاخم بەچاوى خوئم دیوئە و لە بىرەمە چۆن خەلکى بى دەرەتان و لىقەوماویان بەشیران شەق و پەق دەکرد. دەبى زوو خوئمان خر کەینەوئە و خو بگەینەنە قایمە. خودا بمانپارێزى. رۆژى پیاوانە، بۆ ئەو رۆژە بوو دەمگوت فیرى سواری و تەنگ ھاویشتن بن. بۆ مات بوو و دوو سى جار لەبەر خوئبەوئە گوتى: «ھەرزەن و بزەن چیا بە مەزن».

بابم ھەقى بوو نیگەرەن بى. چونکە ئەو لەشکرى تەزارى دیبوو. ئەو کوئشتارى بى رەحمانەى ژەنەرالە کۆنەپەرستەکانى رووسى لە کوردستاندا دیبوو. ئەو وەکو زۆربەى ئیرانیبەکان ئاگای لە ئالوگۆرى پاش شوئشى ئوکتوئەر لە یەكیتى سوویتیدا نەبوو. نەیدەزانى لەشکرى سوور چۆن عاملاوئە؟

بۆ ئیوارى چەند پیاوى ماقولتى مەھاباد پەیدا بوون. ئەوانیش دۆست و ھاوتەمەنى بابم بوون. شەرى یەكەمیان وەبیر دەھات. زۆر لە بابم پتر نیگەرەن بوون. یەکیان گىرآبەوئە و گوتى نوئ کەس لە بنەمالئى ئیئەمە بەرۆژتیک بەدەستى سالداتى رووس کوژراون.

ئەو قسانە منیشى برىک نیگەرەن کردبوو. بەلام لە خوئشى بەیاننامەکە ھەر شاییم لە دلدا دەگەرا.

خەرىكى خزمەتى میوانەکان بووم. بەلام ھەر دەمە نادەمىک بەیاننامەکەم دەردیئا و دەمخوئیندەوئە و سەرلەنوئ لە تەنکەى گىرفانم دەناوئە.

شەو کاکم و پیاوئەکانمان چوون و ژن و مندالى ئەو میوانانە و خزمەکانى خوئمانیان لە شار ھیتادەر.

بەیانى دوو فرۆكە ھاتن و چەند نارنجوئكى بچووکیان بەشار دادا، ئەرئەشى شاهەنشاهی، ئەو ئەرئەشى لە کوئشتنى میللەتى ئیراندا لاسای داگىرکەرانى مەغوول و نازى دەکردەوئە، تاوئیکى بەرەبەرەکانى نەکرد و پىش ئەوئە لەشکرى سوور بگاتە مەھاباد چەكى فرى دا و وەک توئى ھەرزەن بلاو بوو. ھەژار لەو بارەوئە ھەر ئەوئەم چەند جوانى گوت:

«بەبلاوبوونى دوو پەر ئاگاہى»

«بوو بلاو ئەرئەشى شەھەنشاهی»

تەنگى برنویان دەدا بەنانتیک. ئەویش ئەوى ئازابان، دەنا ئەوى ترسەنوئک بەرتیلی

دهدا تهنهنگهكهی لی وهرگرن.

بهشی زوری خه لکی مههاباد روویان له گوندهكهی ئیمه کرد. بام پیشوازتیکی باشی لی کردن و ههرچی ههمان بو له ئیختیاری نان. عهمباری گهفی کردهوه و ناشهکانی گوندهكهمانی دا بهخه لک و ههرکس ههرچهندی ئارد ویستبا دهیاندایه.

هموو رۆژی جاربان دهکیشا ههر کهس ههرچی پیشیسته بی له روودامان و شهرمکردن داوا بکا. خه لکی مههاباد ئه و پیاوه تییهی بامیان له بیر نه چوو و تا ما زوریان ئیحترام گرت.

چوار پینج رۆژ کهس به سهر کهسه وه نه بوو. له پیشدا له شکر ئینگلیس گهیشته سابلاخ و دهستیکیان ره سهر بارخانه خست و چهکی قورسیان برد. دوايه له شکر سوور هات. به پیشچه وانهی ئه وهی چاوه نوپی دهکرا نه کهسیان کوشت، نه کهسیان تالان کرد، نه ئازاریان به کهس گه یاند. ئه وهنده باش له گه ل خه لک جوولانه وه که کهس به له شکر داگیرکهری نه ده زانین. نه قلیکی خوشم وه بیرهاته وه: له زهمانی په هله ویدا کابرایه کی دز و چهته و پیاوکوژ و خراپ په یدا بوو. به تاقی ته نی که له گایی له خه لک ده کرد. که ته پینج تیریکی کۆنی پی بوو و له و ناوه دا ده گه را و ههرچی وازی لی با ده یکرد. پولیسی ئیران بۆی نه ده گیرا. به لām زانیبای چۆته ههر مالییک خاوهن ماله کهی ده گرت. کابرایه کی پیربان به و تاوانه گرتبوو که شه و پیک «سوغر» یانی ئه و چهته پیاوخرابه نانی له مالی خواردبوو، دوو سال بوو له ورمی گیرابوو. که هاته وه پیوهی چوو و گوتم مامه چۆنت نه جات بوو؟ گوتی چوو زانم، فریشتیکی سووری چاوشین هات و ده رکی لی کردمه وه و گوتی برۆ.

له شکر تاران له موکریان نه ما. له پیشدا عه شیره ته کان تا راده به ک ئالۆزییان کرد و به کترین کوشت. به لām ورده ورده ولات ئارام بووه و وه زعیکی له بار بو جوولانه وهی سیاسی پیک هات.

ئیمه یانی ئه و پۆله لاوهی له زهمانی په هله و پیه وه به کترمان گرتبوو و دۆستانه پیکه وه کارمان ده کرد. مه یدانمان بو ئاوه لا بووه و چالاکي خۆمان په ره پيدا. ده ماننارده عیراق رۆژنامه و گوواری کوردییان بو ده هینان و ده مانخوتنده وه. من شیعی خۆم و شیعی شاعیره کانی ترم به خهت بو لاوه کان ده نووسینه وه و بلاوم ده کردنه وه. دلشادی ره سوولی له عیراقه وه هاتبووه. ئه و ئیملاهی کوردی له هی ئیمه باشتر بوو و خه تیشی خوشتر بوو و

زۆریشی شیعی بیکهس و پیره میرد و ئه حمه د موختاری جاف و حه مدی له بهر بوون و به خهت بلاوی ده کردنه وه. گوواری گه لاویژ رۆلیکی باشی یاری کرد و لاوه کانمان فیعی کوردی خوتنده وه بوون. هه لومهرج بو پیکهاتنی حیزبکی ناسیونالیستی کوردی له مه هاباد پیک هاتبوو.

پاش دامه زرانندی حیزبی توده ی ئیران چا په مه نییه کانی ئه و حیزبه ش ئالو گوواریکی فیکرییان له ناو کۆمه لی کورده واریدا پیک هینابوو. ته نانهت چه ند که سی کورد و ئه رمه نی تیکۆشان لکی ئه و حیزبه له موکریان دا مه زریتن. به لām خه لک پیشوازی لی نه کردن. حیزبیکیش به ناوی حیزبی ئازادی به بهرنامه یه کی چه پیه وه سه ری هه لدا و نه ژیا.

تا رۆژی 25 گه لاویژی 1321 - 16 ی ئابی 1942 کۆمه له ی «ژک» دامه زرا. ئه وانئ ئه و کۆمه له یان دامه زران دۆستانه ی پیشووی من بوون. من له و سه رو به نیدا له ته وریز بووم و له رۆژی دامه زرانندی کۆمه له دا حوزوورم نه بوو. که هاته وه به هۆی زه بیحی که له مپژ سال بو دۆست بووین به کۆمه له ناسیندram. له مالی یه کیک له دۆسته کانی خۆم که پاشان زانیم ئه ندایم ژماره یه کی کۆمه له یه و به راستی تیکۆشه ریکی به جه رگ و ئازا و نه به ز و کۆلنه ده ر بوو، به قورئان و به ئالای کوردستان و به شه ره فی خۆم و به شمشیر سویندیان دام که به زمان و به قه لّم و به ئیشاره خه یانته به نه ته وهی کورد و ئه ندایم کۆمه له نه کم. ناوی نه هینی حیزبیم «هیمن» بوو و ژماره ی ئه ندایم تیم (50). من هه قم نه بوو هپج له وان بپرسم. به لām ئه وان ئه وه نده یان موتمان به من بوو، پیم بلین هه ژاریش ئه ندایم کۆمه له یه و خۆت له کن ئه و مه شاره وه ئه وه ش به و راده گه یه نین.

به و جۆره من له ژبانی کۆمه لایه تی و سیاسی و ئه ده بیمدایم پیم نایه قوناخیکی نوی.

ئه ندایم تهی کۆمه له ی «ژک» گوواریکی سه یری به سه ر مندا هینا. شه و رۆژ له بیی کۆمه له دا بووم که ئه ویش ئامانجی رزگارکردنی نه ته وه که م بوو. هه موو ئاوات و ئاره زوی تاییه تی خۆم وه لا نا. ئیتر نه ته نیا دهستم له شه وداوه ت و هه لپه رین و ریبازگرتن و له سه ر سوانه وهستان هه لگرت، به لکو وه ک سو فی تو به کار تووشی ههر کیژ و ژتیکی کورد ده هاتم سه رم داده خست و چاو م لی نه ده کرد. چونکه ئه وه شم به خه یانته ده زانی. بو خاتری کۆمه له من دهستم له یاریک هه لگرت که به گه وه ره ترین مه حروومیه ته ی ژبانی ده زانم و پاردنی زهمانیس له بیی نه بر دوومه وه و ناسۆری له دلما ههر ماوه.

له و سالانه ی دوا ییدا دۆستیکم که باش له شیعر به تاییه تی له سه بکی شاعیری من

دهگا، گوتی: تو بۆ گوتوتو ته: ناشقی چاوی که ژال و گەردنی پر خال نیم؟

گوتم کاکه من قەت درۆم له گەل ئیحماسی دەررونی خۆم نه کردوو. ئەگەر تو دەتزانێ
من ئەو شیعەرەم له چ هەلومەرجیکدا گوتوو، پروات دەکرد هەستی دەررونی خۆم دەرپرپوه
و بەراستی لهو کاتەدا من له خەیاڵی چاوی که ژال و گەردنی پر خالدا نه بووم.

«کۆمەڵە» بێجگە له وهی کۆمەڵەیه کی سیاسی بوو کۆمەڵەیه کی کۆمەڵایه تی و
ئەخلاقیش بوو. زۆریه ئێندامانی کۆمەڵە بروایان بهو سوێندە ههبوو که خواردبوویان و
دەستیان له ئاکاری دزیو هه لگرتبوو. دزی، خراپه و نیوان ناخۆشی له کزی دابوو و دەتوانم
بڵێم له هیندیك جیگایان هەر نه ما.

هیندهی پێ نه چوو کۆمەڵە سەراندەری کوردستانی ئێرانی ته نیه وه و په لی هاویشت بۆ
پارچه کانی تری کوردستان، به تایبه تی له کوردستانی عێراقدا لکی کۆمەڵە زۆر په ره ی
گرت و به هیتزبوو.

ئێندامانی کۆمەڵە له هه موو چین و توێژەکانی کۆمەڵی کوردهواری پێک هاتبوون و
جیاوازی بیروباوهری سیاسی و فەلسفەییان هه بوو. ئەگەر چاویک به ئۆرگانی کۆمەڵەدا
بخشین ئەو راستییەتان بۆ دەرده که وئ، که من لیته دا مه جالم نییه بۆتان شی بکه مه وه.
به لām هه موو له سه ر شتییک ریک که وتبوون. ئەویش رزگاری کوردستان بوو. ئێندامی
کۆمەڵە خاوهنی هەر بیروبووایه ک با و له هەر چین و توێژیک با به بۆ فه رمانی لای سه روو
نه ک ئاماده به لکه به راستی فیدایی بوو.

داهاتی کۆمەڵە ته نیا و ته نیا مانگانه ی ئێندامان و فرۆشی چاپه مه نییه کان و داهاتی
تیئاتر و نومایشه کانی بوو. که چی زۆر به باشی به رتیه ده چوو. هۆی ئەوه بوو هه موو که س
به وه په ری دلخۆشییه وه مانگانه ی دده ا و چاپه مه نی کۆمەڵە ی به چەند هینده ی نرخه
دیاریکراو ده کری. من خۆم دیومه ژماره ی «نیشتمان» یان به ۲۰۰ ئەوه نده ی نرخه که ی
کریه، نیشتمان قەت دانه یه کی نه ده ماوه. کۆمەڵە له پێشدا کتیبیکی بچوکی شیعی
بلاو کرده وه به ناوی دیاری کۆمەڵە ی «ژ.ک» که شیعه نیشتمانییه کانی حاجی قادر و
مه لای گه وه ی کۆیه و هه ژار و شیخ ئەحمه دی حیسامی تیدا چاپکرا بوون و ده سه به جی
ته وا بوو. دوایه گۆوازی نیشتمانی وه ک ئۆرگانی کۆمەڵە چاپ کرد.

یه که م شیعی من له ژماره دووی نیشتماندا به ناوی م. ش. هینم بلاو کرایه وه و ئیتر
بوومه ئێندامی دهسته ی نووسه رانی ئەو گۆواره و له هه موو ژماره کانییدا شیعر و وتارم بلاو
کرده وه.

زه بیحی سه ر نووسه ری نیشتمان بوو و به راستی له چاپکردنی ئەو گۆواره دا زه حمه تی
کیشا و وریایی نیشان دا. جگه له زه بیحی و چەند که سی باوه رپیتکراوی تر که س
دهسته ی نووسه رانی نیشتمانی نه ده ناسی و نه یده زانی ئەو گۆواره له کوێ چاپ ده کری.
ئێندامی کۆمەڵە وه ک ئێندامی حیزبکی نه هیتی و به دیسپلینی توند هه ر ئەوه نده ی
ده زانی که پیتویست بوو بیزانی.

له بیرمه نیشتمانم بۆ باهم ده خوێندوه وه. به تایبه تی شیعه رکانی خۆم و ده یگوت کوره ئەو
هینمه کییه ؟ له دللی خۆمدا پێده که نیم، به لām نه ده کرا بڵێم ئەو که سه یه که تو ده فته ری
شیعه رکانت لی له ته ندووری به که مران هاویشت. کۆمەڵە گۆوازی ئاواتیشی چاپ کرد و
من له ویشدا نووسیم.

تیئاتری «دایکی نیشتمان» گه وه ره ترین ته بلیغاتی بۆ کۆمەڵە کرد. ئەو تیئاتره که
زۆریش ساکار بوو و ده توانم بڵێم له باری هونه ری و ته نانه ت فیکره وه ناته واویش بوو.
سێ چوار مانگ له مه هاباد و شاره کانی تری موکریان له سه ر شانۆ مایه وه. که م که س
هه بوو نه چوو بێ و هه ر که سیش چووبا ده گریا و هه سستی کوردا یه تی ده بزوت. له دیهاتی
زۆر دووره ده سته وه خه لک بۆ دینتی ئەو نومایشه ده هاتن. بێجگه له ته بلیغاتی سیاسی
له باری ماددیشه وه داهاتیکی زۆری هه بوو و کۆمەڵە ی ده وه له مه مند کرد.

کۆمەڵە هه ر به و داهاتانه توانی چاپخانه یه کی ده سستی بکری و له مه هاباد دای به زرتینی.
تا زیاتر له کۆمەڵە دا کارم ده کرد په لی زانیاریشم پتر ده چوو ه سه ر و له پیاوی زانا و
ئهدیبی وه ک پێشه وا قازی موحه مه د و کاکه ره حمانی موهته دی نیزیکتر ده بوومه وه و
شتیان لی فیر ده بووم. هیچ کام ئەو پیاوه گه ورانه ی کورد که له پارچه کانی تری
کوردستانه وه ده هاتن له من شاره و نه بوون. هه مزه عه بدوللا، مسته فا خۆشناوی شه هید و
میرحاج و قودسی شه هید و زۆری ترم له و تیکۆشه رانه دیتن و ئالوگۆری فیکریم له گەل
کردن. چاپه مه نییه کانی ئێران پێشکه و ته وانه تر بوون و شتی تازه یان تیدا بوو. به تایبه تی
چاپه مه نییه کانی حیزبی توده ی ئێران له روونکردنه وه ی بیروپرای سیاسی مندا کاریان کرد.
ره وا بیتی فه ره نگی ئێران و شووره وی لقی له مه هابادیش دامه زرا. منیش یه کییک له وانه
بووم که له ویدا کارم ده کرد. هه رچه ند به داخه وه ئەو بنکه پێشنیاره کانی منی جیبه جی
نه کرد و هیچی به کوردی بلاو نه کرده وه، به لām زۆر شتی به نرخه ی به فارسی بلاو ده کرده وه و
که لکم لی وه ره گرتن. شیعر و نووسراوی کوردی به نازه ری و رووسی ته رجه مه ده کران و

ئەو ھەش دەسكەوتىكى باش بوو بۆ ئىمە. يەككىك لەو شتانەى تەرجمە كران و منىش لە تەرجمە كرنىدا بەشداربووم ئالەكۆكى ھەزار بوو، كە لەلایەن ئىنسانىكى واقىعى و شاعىرىكى باشى نازەربايجانى شوورەوى مامۇستا جەغفەر خەندانەو بەنازەرى و بەشئىعر تەرجمە كرا.

شەرى مالىترانكەرى دووم بەتتەكشكانى فاشىزم و نازىسم و شرت و گوم بوونى ھىتلەر و كوژرانى مۆسۆلىنى و گىران و لەناوچوونى شەر ھەلايسىنەكان تەواو بوو. ھىوا و ھومىدى گەلانى ژىردەست و زۆرلىكراو گەشەى پەيدا كرد. لەشكرى ھاوپەيمانەكان لە ئىران چوونەدەر. لە حالىكدا كە جوولانەو ھى رزگاربخوازى گەلانى ئىران پۆژ بە پۆژ پەرى دەگرت.

گەلى كورد يەككىك بوو لەو گەلانەى كە ھىواى بەدواپۆژى گەشەدارى خۆى دەم بەدەم پەردەگرت دەبوو.

دەستەيەك لە رووناكبىران و ئەندامانى كۆمەلەى «ژ.ك» ھاتنە سەر ئەو برىوايە، كە جىيە جىكردنى بەرنامەى كۆمەلە لە ھەلومەرجى ئىستى جىھان و كوردستاندا ئىمكانى كەمە. بۆيە بەرنامەيەكى كورت و نوپيان كە لەگەل ھەلومەرجى ئەو سەردەمىدا دەگونجا گەلالە كرد و لە پۆژى سىيى خەزەلۆدەرى ۱۳۲۴ - ۱۹۴۵ يەكەم كۆنگرەى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە شارى مەھاباد گىرا و ئەو بەرنامە پەسندكرا و رىتكخراوى حىزبى دىموكراتى كوردستان ھەر لەسەر بناخەى رىتكخراوى كۆمەلەى «ژ.ك» دامەزرا و تەنيا لە كادرى رابەرىدا ئالوگۆرپىك پىكھات و پىشەوا قازى موخەمەد كە ئەندامىكى سادەى كۆمەلە بوو و ناوى نەھىنى «بىنايى» بوو بەپىشەواى حىزب ھەلبۆتەردا و سەرۆكى كۆمەلە كە پىساوىكى زۆر تىكۆشەر و ئازا و پاك بوو لە كادرى رابەرىدا نەما. ئەم ئالوگۆرە ھىچ كارى نەكردە سەر ئەو پىساو و لە رىزەكانى خوارەو ھى حىزبدا درىژەى بەخەبات و كارى خۆى ھەر دا و رەنجىكى زۆرى كىشا.

لە كۆبوونەو ھەكانى كۆنگرەدا من بۆ يەكەم جار لە ژياندا لە بەرامبەر خەلكدا شىئەرم خويئەدەو. كاتىك بەرپۆبەرى كۆبوونەو گوتى: ئىستا «ئاغاي ھىمن» شىئەرتان بۆ دەخويئەتەو و من بۆ شىئەر خويئەدەو بەشەرمەو چوومە سەر مەنبەرى مزگەوتى سوورى مەھاباد، ھەموو كەس تەنانەت پىشەواش واقى و رما و لە خويان دەپرسى: چۆن ھىمن شاعىر و نووسەرى نىشتەمان (سەيد موخەمەد ئەمىنى شىخەلىسلامى) بوو و ئىمە نەمان

دەناسى؟ بابىشم كە ئەو ھى بىستەو ھە گەفتى خۆى پەشىمان بۆو و گوتى ھىمن شاعىرىكى باش نىيە.

حىزبى دىموكراتى كوردستان كۆرپىكى بەناوى «ھەيئەتى رەئىسەى مىللى» ھەلبۆتەردا كە منىش يەككىك بووم لە ئەندامەكانى. لە ھەلبۆتەردا ناخۆدا حاجى بابەشئىخ كە پىرتىن ئەندام بوو، بەسەرۆك و من كە لاوترىن ئەندام بووم بەسكرتىر ھەلبۆتەرداين. چەند مانگ لەو كۆرەدا كارم كرد. كارىكى گران بوو. ھەر من بەتەنە بەكارەكان پادەگەيشتەم و حاجى بابەشئىخى رەحمەتى ھەر ئەوئەندەى لەسەر بوو ئەوى من دەينوسم ئىمزى بكا. ھەرچەند لەبارەى دەستەلات و ناوبانگەو كارىكى گران بوو، بەلام لەگەل زەوقى من رىك نەدەكەوت. بەتايبەتى بەرپۆ چوون لەگەل حاجى بابەشئىخى خۆبەزۆرگر و كەللەرەق كارىكى ھاسان نەبوو.

لېرەدا كە باسى حاجى بابەشئىخ ھاتە گۆرپى دەمەوئى شتىكى مېژووىي روون بكەمەو ھە. لە نووسراوى چەند پىساوى بىخەبەردا دىومە و لە خەلكى ساكارىشم بىستەو تەوانى خەيانەت و ھەبەل حاجى بابەشئىخ دەدەن. من حاجى بابەشئىخ خۆش نەدەو بىست. چونكە لەگەل ئەوئەشدا دەيانگوت لە علومى دىنىدا زۆر شارەزايە و رىيازىياتى كۆن زۆر دەزانى، پىساوىكى زۆر كۆنەپەرسەت و كەللەرەق و خۆبەرسەت و ناشارەزا بوو. بەلام زۆر راست و پاك و ئازا و بەبىروباوەر بوو. بەھىچ بارىك تەوانى خەيانەتى پىتو ھەنوسى. لەكاتى و تووئىز لەگەل نوپنەرانى دەولتەتى مەركەزىدا دوور نىيە فرىوى خواردبى و بەھەلە چووبى. بەلام لە رىكاي راست لای نەداو ھە.

بلاو پىدانى گەمارۆى دەورى سەقز و سەردەشت و خورخورە كە تەوانەكەى دەخەنە سەر حاجى بابەشئىخ پىتوئەدى بەمەسەلەيەكى قوول و نەھىنى سىياسىيەو ھەيە كە لېرەدا جىگاي باسكردن نىيە و با جارى دەرخۆنەى لەسەر دابىنپىن و زۆر لە دەستەلاتى حاجى بابەشئىخ بەرەزۆرتەر بوو. حاجى بابەشئىخ ئەوئەندەى دەستەلات نەبوو فەرماندەيەكى دەوربەرى ئەم شارانە بەقسەى بكەن و بكشئەنەو ھە. خۆ ئەو ھىچ مەستوولىيەتى لەشكرى نەبوو، لەشكرى كوردستانىش وەك لەشكرىكى رەسمى بەقسەى فەرماندەكانى خۆى دەكرد نە بەقسەى سەرەك و ھەزىرىكى بى دەستەلاتى غەيرە نىزامى. ھىوادارم بەم كورتنە نووسىنە خويئەرەكانم روون كرىتەو ھە.

من وازم لە سكرتيرى ھەيئەتى رەئىسەى مىللى ھىتا و لە كومىسيونى تەبلىغاتى

حیزیدا دەستم بە کارکرد. لە هەموو چاپەمەنییەکانی حیزیدا دەستم بە نووسین کرد. لە رۆژنامەی کوردستان و گۆوازی کوردستان و هاواری کورد و هاواری نیشتمان و گروگالی مندالان و گۆوازی هەلەدا شیعەر و وتارم بلاو دەکردنەوه و لە میتینگەکانی حیزیدا بەشدار دەبووم. لە دەستەبە کدا که بۆ دانانی کتیبی کوردی بۆ فێرگەکانی کوردستان کاریان دەکرد، ئەندام بووم. ئەندامە ئەسلیەکانی ئەو لیژنە وەک لەبیرم ما، زەبیحی و هەژار و برایی نادری و دلشادی رەسولی و من بووین. پێشەوا بۆ خۆی و چەند مامۆستای شارەزاش یارمەتیان دەدا. هەرچەند هێچمان لەو کارەدا پەسپۆر نەبووین، بەلام چونکە زۆر بە دەلسۆزبێهەوه کارمان دەکرد پێم وایە کتیبەکان که بە داخەوه چاپ نەکران خراب نەبوون.

پۆژی بیست و شەشی سەرماوەز ئالای کوردستان لە مەهاباد هەلکرا و پۆژی دووی رێبەندانی ۱۳۲۴ کۆماری کوردستان دامەزرا. من نامەوی ئەو بارەوه بدویم چونکە زۆری باس کراوه و تەنیا دەلێم من لەو پۆژە پیرۆزانەدا بەشداربووم و شیعەرم خوێندەوه.

لەو ماوەدا من و هەژار یە کمال بووین، شەو و پۆژ پێکەوه دەگەڕاین. ماوەیەکیش قەزنجیمان لەگەڵ بوو. کاتی بێکاری و سانهوه مان زۆر خۆش رادەبوارد. من که پایەیی خوێندەواری و زانیاریم زۆر لەوان که مەتر بوو، لە هاوئشینیی ئەوان که لکم وەرده گرت و شت فێر دەبووم. چونکە من و هەژار بۆ هەموو جیگایەکی پێکەوه بووین و لێک هەلنەدەبراین، زۆر کەس نەیدەزانی کامان هەژاره و کامان هێمن و ئەگەر یە کمان بە تەنێ گەراباین دەیانگوت کوا ئەوی تر؟

پاش دووی رێبەندان و پێکھاتنی کۆماری کوردستان کوردەکانی پارچەکانی تری کوردستان روویان لە مەهاباد کرد و من و هەژار لەگەڵ هەموو پیاوه بەناوبانگەکان پێوەندی دۆستایەتیمان دامەزاند. مامۆستا قانعیشم ناسی و لە ئەزمونی ئەدەبی ئەویش که لکم وەرگرت. زۆرم بێرەوهری خۆش لە هاوئشینیی مامۆستا قانعی هەیه که بە داخەوه لێرەدا مەجالی گێرانه وەیان نییە.

دایکم لە میتر بوو دەیویست ژنم بۆ بێنێ و تا نەمردووێ من بەزواویی بێنێ. بەلام من مەلم پانەدە کیشا و نەدەچوو مە ژێر بار. خۆم بە خوێندەوار دەزانی و پێم وابوو هەق نییە دایک و بام ژنم بۆ بێنێ. بۆ خۆشم لە هەلبژاردنی دەزگێراندا دردۆنگ بووم و هەتا گەورەتر دەبووم ئەو دردۆنگی بێم زیاد کرد. لەو ئاخیرانەدا هاتبوومە سەر ئەو خەیاڵە که ئەسلەن ژن

نەهێنم و بەرەبەنی بێنیمەوه. هیچ کچیک تەبعی جوانی پەرسی منی رازی نەدەکرد و رەنگ بێ ئەگەر دایکم نەبووای ئیستاش بوخچەیی نەکراوه بووبام. بەلام دایکم ئەو سالی پیتی لێ لە کەوشان کردم و گوتی: ئیلا بیللا، پیت خۆش بێ و پیت ناخۆش بێ ژنت بۆ دێنم. لەو لاشەوه هەژاری لێ دنە دابوو و شەو و پۆژ لەبەن هەنگەلما بوو. هەژار بە تەمەن چی و لە من گەورەتر نەبوو. بەلام سارد و گەرمی پۆژگاری لە من زۆر پتر چێشتبوو. دوو جاری ژن هێنابوو و ئەزمونی لەو بارەوه زۆر بوو. توندی و سەرەپۆیی دایکم و نەرمە نەرمە و دنەدانی هەژار دلێان نەرم کردم.

دایکم برازایەکی خۆی که کچی پیاویکی بە دەستەلات و دەوڵەمەند بوو بۆ خواستم که نە دیبووم و نە دەمناسی. درۆ نەبێ جاریکی دوور بە دوور لەبەر مانگا دۆشین دیبووم. ئەویش روخسارم نەدیوو. بەلام دەمزانی کورتە بالاییە. ئەو هەش سەیر بوو من ئەو خۆپۆژە نەبووم که گوتوویەتی: «سەد نەحەت لە حالەتم هەر ئی کورتەم خۆش دەوین» من لە ژندا ئەوی لە هەموو شت پتر سەرنج رادەکیشتی بەژن و بالایی ریکویتی و بەرزە. ئەو هەش بە دایکم گوت. گوتی: پۆژ ئەو قسانە چن؟ زێریش بچووکه. دایکم ژنیکی دنیا دیدە و بە ئەزمون و کارامە و زۆر بە دەستەلات بوو. خزم و کەسوکار و دۆست و ئاشناشمان زۆر بوون، لەناو ئەو هەمووانەدا ئەو برازایەیی هەلبژاردبوو. دیارە ئەو بەدوای کچی شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگدا نەگەرابوو. ئەو دەیویست بوو کیتی ئاکارباش و رەفتار چاک و وربا و بەمشوور و مالداری کەری هەبێ.

شایی هێمن دەست پیکرا، هەژار هەلبەزی، سەرچۆیی کیشا، دەستی دۆی ناسک و نازداری گۆشی، چاوی لە کیژۆلان داگرت و شەوانەش بەو قسە قۆرانی خۆی کۆری دیوه خانی و پێکەنین دەخست. بەلام هێمن نیگەران بوو، نیگەرانی دوا پۆژی خۆی و بیری لەوه دەکردهوه چون لەگەڵ ژنیکی که هەلبژاردەیی دایکیەتی و بۆ خۆی نەیدیوه و نایناسی، دەتوانی ژیان بەریتە سەر. نەیدەزانی تۆقی لەعەتی بۆ دێن یا فریشتەیی رەحمەت.

پۆژی ۲۵ خەزەلۆهەری ۱۳۲۵ بووکیان بۆ دابەزاندم. دیارە ئەو پەری ناسک و نازدار و شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگە نەبوو که خەیاڵی شاعیرانەیی من بە شۆتینیدا دەگەرا و هێشتاش تووشی نەبووه. بەلام زۆر زوو توانی خۆی لە دلێ مندا جێ بکاتەوه و وا لە خۆی بکا که لە قوولایی دلەوه خۆشم بوی و بێی بەیاری هەمیشەیی و خەمەرەویتی پۆژانی تال و تفتی ژیانم. بیست و سێ سالی پێکەوه ژیا بێن و لە پەنا ئەودا هەستم

بهسانهوه دهکرد. قه تی ئهوهنده دل نهشکاندم رۆژتیک تا ئیواره لیتی زبیم و دهنگی لی بگۆرم. زۆر له ژبانی ژن و میردایه تیم رازیم. ئیقرار دهکهم ژبانی خویشی ژن و میردایه تیمان زیاتر ئه و پیکه هینابوو. چونکه من دهزانم حساس و تووره و تهنانهت بیانووگر و جینگنۆکه، بهلام ئه وهیدی و ئارام و ژبر بو و بیانووی نهدهدا دهستم. تاقه کورپیکمان بوو ناوی نا (سهلاح)، ئهوه ماوهیهکی زۆره له دیداریان بێ بهشم و دهردی دووری دهچێژم. یادیان بهخیر.

هیشتا مانگیك بهسهر شهوی زاویه تیمدا رانه بردبوو و بهقسه ئه ورۆ مانگی ههنگوینم تهواو نهکردبوو، که بهداخهوه ئه وهی نهم دوویست رووبدا رووی دا و ئه وهی پیم خوشبوو بمرم و نهیبینم دیتم. ریسه که مان لی بووه خوری. هیتلانه که مان لی شیوا و کۆماره که مان رووخا و دوژمن بهسهرماندا زال بووه.

ماوهیهک بوو ههست بهمه ترسی دهکرا. جهبهه ی سه قز و سه ردهشت قایمتر دهکران. چهند دهره بهگی به ناویانگ و خاین رایان کردبوو بو عیراق و یهک دوو مهلا و شیخی خوێریه پیاو دهسه سه ر کرابوون. حکومه تی نازه ربا یجان له شکرکی ساز و ته یاری بو پشتیوانی پیشمه رگه ناردبووه جهبهه ی سه قز، چونکه وا بهراورد کرابوو که ته نیا له وه جهبهه را ترسی په لاماری دوژمن هه یه. له پیشداه چهند جار له وه جهبهه را دوژمن په لاماری هینابوو، بهلام زۆر خراب شکابوو و زهبری دهستی پیشمه رگه ی کوردستانی چیشتبوو.

نازه ربا یجان حکومه تیکی گه وره تر و بهه یتر و زۆر ته یارتر و پر چه کتر بوو له کوردستان. خه تی دیفاعی نازه ربا یجانیش زۆر قایمتر بوو. که وابوو که م کهس به خه یالیدا دههات له رینگای نازه ربا یجان هه وه په لامار بو سه ر جوولانه وهی رزگاریخوازی گهلانی ئیران بهیترئ.

ماوهیهک بوو بو ئه وهی کاره کانی حیزبی باشتر راپه رن پاش ئه وهی شهوانه پیشه وا که زۆر شه و تا درهنگ له دهفته ری حیزیدا دهماوه دهچۆه مالی خو ی، کادرکی حیزبی له دهفته ری حیزیدا دهماوه بو ئه وهی راپۆرتی خواره وه ئه گه ر پیویست بوو به پیشه وا رابگه یه نی و دهستوراتی پیشه وا بو خواره وه بنیترئ. ئه و شهوی نۆره ی منی تازه زاوا بوو. له دهفته ری حیزب دانیشتبوووم و خه ریکی نووسینی مه قاله یهک بووم بو «کوردستان»، ئه فسه ریکی بچووک بهلام دۆستیکی گه وره ی من و ئه ندامیکی زۆر به وه فای حیزب هاته

ژوو. زۆرم پێ ناخۆش بوو که دهستی بو رادیۆکه ی سه رمیژه که برد. چونکه نووسینه که ی لی تیک ده دام. بهلام چم نهگوت و قه له مه کهم دانا.

له پر شتیکی وامان گو ی لی بوو که وهختابوو پیمان به عه رزه وه وشک بی. رادیۆ تاران ته لگرافی پیروزیایی دوکتور جاوید وهزیری ناخۆی نازه ربا یجان دهخوینده وه که به پۆنه ی گه رانه وهی ئه رته شی شاهه نشاهی بو تاران ناردبوو. دوایه خه به ری راکردنی «موته جاسیرین» ی رابگه یاند. موته جاسیر و ماجه راجوو دوو ناو بوون که له و شه وه را به سه ر به رپۆه رانی جوولانه وهی نازادیخوازی کوردستان و نازه ربا یجاندا بران و ئیستاش ده زگای ته بلیغاتی رێژیم دووپاته یان دهکاته وه و ده یانه ی نیتیه وه کاوێژ.

دهسه جی به تیلفوون ئه و خه به ره م به پیشه وا رابگه یاند. گو تی بو خۆت وه ره ئیتره و به ئه وانێ تریش رابگه یه نه بینه ئیتره. به دوای ئه واند نارد و بوخۆم چووم بو مالی پیشه وا. سه دری قازی برای پیشه وا که نوینه ری مه جلیس بوو له تاران و به رواله ت نه ده بوو له و واقیعه بترسی، له هه موو کهس پتر شله ژابوو. ئه و دهسه جی گه راوه بو تاران و له وی گرتیان و هینایانه وه مه هاباد.

نازه ربا یجانێ وا ته یار و پر چه ک به له شکرکی ساز و په رداخ و فه رمانده ئیزانه کانی هه وه بو وا زوو ته سلیم بوو؟ پیشه وه ری کارامه و شو رشیگێر و کۆنه پیاو و نازا و رابه ره کانی تری نازه ربا یجان بو وا به په له رایان کرد؟ پرسیا ریکه کهس به ته واوی جوابی نه داوه ته وه و منیش جوابم بو نادریته وه. بهلام دلنیا م ئه گه ر فیدا یی دهستی کردباوه و ئه گه ر فیرقه به ربه ره کانی بکر دایه، له شکرکی شو رشیگری تاران نه ته نیا پتی له ته ورێز نه ده نا و ئه و هه موو کوشتاره ی نه ده کرد، به لکه تارانیش ده شیوا و له وانه بوو له سه رتاسه ری ئیراندا جوولانه وهی نازادیخوازی به سه ر کۆنه په رستیدا سه رکه وی و تهنانه ت نفووزی ئیمپریالیزم له رۆژه لاتێ ناوه راستدا زووتر بنه بری. بهلام وهک زانایان گوتوو یانه میژوو ئه وه یه روو ده دا نه ک ئه وه که ئیمه ده مانه وی.

به لێ کوتوپر ته ورێز گه راره و کوردستانیش له هه موو لاوه گه مارۆ درا. پاش ئه وهی سه دری قازی نازام بوچی به ره و تاران گه راپه وه رابهرانی حیزبی دیوکراتی کوردستان له مالی پیشه وا کۆبوونه وه و ئه و شهوی روو حیه ی هه موو کهس ده توانم بلیم باش بوو. شو رای جهنگ به سه رۆکایه تی حاجی بابه شیخ پیک هات و سو رته ت جه لسه ی یه که م ئیمزا کرا و قه راری به ربه ره کانی درا. بهلام هیشتا مه ره که بی بریارنامه که وشک نه بیژوه که

خه بهر هات یه کیتیک له ئەندامه کانی ئەو شورایه رای کردووه.

بۆ به یانی وه زع گۆرا و بریاری به ربه ره کانی هه لوه شاهه و به پیتشمه رگه دهستور درا بی دهستکردنه وه پاشه کشه بکا و ریتگا بۆ ئه رته ش به تال بکا و خه لک دهستیکی که و ته ئەولای و یه کیتیک که و ته ئەملای.

پیتشمه رگه له جه بهه ی سه قز و سه رده شته وه به ریتکویکی پاکشه ی کرد. به لام فیداییه کان که فه رمانده کانیان رایان کردبوو وه ک مه ری بی شوان بلاوبوون و عه شایر لیبیان وه خوکه وتن و هه موویان داپلۆسین و نه یانه یشت تاقه فیشه کیتیک له گه ل خو بان به رنه وه. به لام نه ویرانه پیتشمه رگه. ته نیا له ناو مه نگوران پیتشی دهسته یه کیان گرت که به فه رمانده بی زیتۆی ده گه راوه، زیتۆش که بۆ خو ی شه خو رتیک وه ک ئەوان بوو، دهستی نه دا و به گژیاندا هاته وه و ته نانه ت چهنده گوندیشی تالان کرد و گه یشته وه مه هاباد. ئەوانی فیداییه کانی نازه ریا جانیان پروت کرد که سیان نه کوشت. ئەوی من وه بیرم بی له و کاره ساته دا ته نیا پیتشمه رگه به کی کوردی عیراق شه هید کرا و هیتدیکیشیان ناپاوانه پروت کردن. فه رمانده ی ئه رته ش بی هبچ زه حمه ت گه یشته گوندی هه مامیان و پیتشه وا له وی دیتی.

له و ماوه دا من هه میشه له گه ل پیتشه وا بووم. دیاره له گه لی نه چوومه هه مامیان، به لام له شاری به جیم نه هیتشت. ده مدیت په شوکابوو. به لام نه ک له ترسان، به لکه له داخان و له بهر نا هومیدی.

من له میژ بوو پیتشه وام ده ناسی و له رۆژی ته نگانه دا دیبووم. به دهست و تفهنگی خو ی پیاویکی زۆر نازا بوو. پیتش دامه زرانندی کو ماری کوردستان چهنده جار عه شایر هاتنه سه ر مه هاباد و پیتشه وا بوخو ی له یه که م سه نگه ردا بۆ دیفاع ئاماده بوو. ئەدی چۆن بوو ئەو جار ته سلیم بوو؟ بۆخۆم لیم بیست گوتی له سه رمانه وه ناچن و ده مانکوژن. به لام پیتش خو ش نییه گه له که م به جی بیلیم و ده مه وی له ناو ئەواندا بمرم.

راسته کوردستان پاش گیرانه وه ی نازه ریا جیان و له ده ستدانی ئەو هاوپه یمانه به هیتزه له هه موو لایه که وه گه مارۆ درابوو، راسته به شیکه عه شایر گوتیبیان له کلاو په راندبوو و چاوه نۆری خراپه یان لی ده کرا، راسته خه زینه ی کو مار به تال و هه تال بوو و هه مووی درابوو به توتن و هیتشتا نه فه رۆشرا بووه و له عه مباردا ما بووه، راسته له هه موو یارمه تییه کی ده روه هه یوا بر او کرابوو، به لام من به ش به حالی خو م له و بر وایه دام ئەگه ر دهسته وه که ری

کرا و ئیمه ئەزمونی شو ریشگیتیمان هه با میژوی کو ماری مه هاباد به و جو ره دوایی نه ده هات که هات.

رۆژی ۲۶ ی سه رما وه زی ۱۳۲۵-۱۹۴۶ ئه رته شی شو ریشپرتوی شاهه نشاهی ته وا و سه لئه وه ختیک پاش هه لکردنی تالای کوردستان شاری مه هابادی گرته وه.

هیتدیک له به رتیه به ران و کاد ره کانی حیزب رایان کرد و خو بان شارده وه و هیتدیکیش دانیشتن و چاوه نۆری گرتن بوون. من ئەو رۆژی له شار وه ده رکه وتم و چوومه خانه قای شیخی بورهان. له وی شیخ موحه مه دی خالم هه شاری دام و له بن بالی خو ی گرتم. له خانه قا بووم که خه به ری گیرانی پیتشه وا و رابه رانی حیزب و کو مارم بیست. پیاوم وه دووی هه ژار خست بیبینمه وه و پیتکه وه ته گبیرتیک بکه ین. ئەویش بۆی ده رچو بوو و بۆم نه دو ژراوه.

نه خو شی که وتووی له خانه قا هه بوو، زۆر که س گرتبووی و چهنده که سیشی کوشتبوو. من جارتیکی تر هه ر له و خانه قایه ئەو نه خو شییه م گرتبوو و زۆری لی ده ترسام. گوتوویانه هه رچی بترسی ناخه لسی، هیتنده پی نه چوو گرتم و که وتم. به فرتیک یه که جار زۆر و ئەستور که وتبوو، هبچ دوکتۆرتیک به و به فره نه ده گه یشته خانه قا. دوو مانگی ره به ق بۆی له سه ر ره قی پشتی که وتم. ئەسپه ک له سه ری دام و قسه ی هاته ران پاته رانم ده کرد. هه موو به نده م به نوینانه وه چوو و توخی هاویشت. به لام ئەو جاریش له ده ست ئیزرائیل رزگاریم هات.

که له نه خو شی هه ستامه وه به فریش که م بیوو، ریتگا کرابوونه وه. وایان به مه سه لته حه ت زانی بۆ ئەوه ی که میک ژیه له بیمه وه و گورد بگرمه وه به دزی بجمه وه مالی خو مان که له شار نیزیک بوو و ده رمان و خو اردنی باشتری لی وه ده ست ده که وت. چاک له بیرم نییه چهنده رۆژان له مالتیدا ته مالم هه لگرت و خو م مه لاس دا.

رۆژتیک له ژووری دانیشتبووم و کتیبم ده خو ینده وه، له پر له ناو دیدا بوو به شین و گابۆر. ناردم بزانه چیه؟ قاسید به گریان و له خو دان هاته وه و گوتی ئەوانه ی له شاری هاتوونه وه ده لین ده وری شار گیراوه و نایه لن که س بچیتته ناو شار یا وه ده رکه وی و ده نگۆیه و ده لین پیتشه وا شه هید کراوه. هیتنده پی نه چوو قسه که دریا و مه علووم بوو پیتشه وا و سه دری قازی برای و سه یفی قازی ئامۆزای له چوارچرا له دار دراون.

ئەو پرو داوه دلته زینه و ئەو کاره ساته جه رگبیره هه موو کوردیکی به شه ره فی خه مناک و

تازیه بار کرد. به تاییه تی دلّی منی به ناسۆر ئهنگاوت. ناسۆریک که بۆته تیراوئ و ئیستاش ههر وهبن دهداتهوه و ههڵدهداتهوه و بیگومان ساریژ نابئ و له گهلم دیتته بن گل. من پیشهوام له دلّوه خۆش دهویست. به پابه ریکی دلّسۆز و ژیرم دهزانی، به کوردیکی پاک و چاکم دهناسی و به موسلیحیکی یه کجار گهوره و مهزمن دهزانی. ده مزانی نه تهوه که ی خۆی چهند خۆش دهوئ و چندی پئ خۆشه خزمه تی بکا. چهند به ئاواته وه بوو کورد بگاته ریزی نه تهوه به خته وه رهکان. زۆرم هیوا پئ بوو گه له که مان به په له به ریتته پیش و ولاته که مان زوو ئاوه دان بکاته وه. له و ماوه کورته شدا ده زانین چندی خزمه تی به که لک کردن. به راستی مه رگی پیشه واهه نک ههر بۆ نه تهوه ی کورد به لکه بۆ جوولانه وه ی نازادیخوازی و دژی ئیمپریالیستی سه رانسه ری ئیران زبانیکی گه و ره بوو. ده ربایه ک زانست و ئه دهب، ده ربایه ک فیکر و بیر، به دهستی زۆرداریکی سه ره رۆ و نه زان وشک کرا و له ناوچوو.

سئ رۆژ پاش شه هیدبوونی پیشه واهه یانی رۆژی سیزده به ده ره قه لفرم بۆ کرد و له گه ل پیاویکی هه ژار و هاوالیکی زۆر به نرخی حیزی به ره و کوردستانی عیراق وه رئ که وتین. به دوو رۆژ و دانیک سنورمان په راند. له وه ری جوگه وه بازم دا ئه وه ری جوگه به روا له ت هیچ فه رقیکم نه هاته پیش چاو. به لّام له واقیعدا سنوری سیاسی ولاتیکم په راندبوو و چووبومه ولاتیکی دیکه. گه یستمه شاری قه لادزه، وه نیو بازار که وتم و نه که وتم به به رگ و لیباس پۆلیس ناسیمی و زانی له و دیورا هاتووم. پیلیمان گرتم و خه ریک بوون تیکمه وه پیچن. به لّام مه لایه ک و حاجیبه ک بئ ئه وه ی بمناسن بالیان به سه ردا کیشام و نه جاتیان دام. نه قله که راست له من رووی دابوو له ترسی ئاگر په نام بۆ مار برده بوو. مه لا پیتی خۆش بوو بمناسئ. منیش له گه ل ئه وه شدا پیتم خۆش نه بوو که س بمناسئ و ناوی خۆم به که س بلّیم خۆم پئ ناساند. دیاربوو مامۆستا منی له دووره وه دهناسی. ئه و شه وه ی زۆری حورمه ت گرتم و له حوجه ری فه قییان نووستم و به یانی بۆخۆی وه پیتم که وت و بردمی بۆ گوندی گردبوداغ. من به هیوا بووم سوواخی هه ژار و زه بیحی و قزلجی و دلّشاد بکه م و قسه ی خۆمان بئ له دلّی خۆمدا وام دانابوو یه ک بگرینه وه و سه ره له نوئ ده ست به کارینه وه. دیاره ئه و قسه م به مامۆستا عه رز نه کردبوو، به لّام پیتم گوت ده مه وئ ئاواله کانم بیینمه وه. مامۆستا گوتی جارئ رووبار زۆرن و بوار نین و بیجگه له وه ئه و کوردانه ی ئیره که هاتبوونه ئیران هاتوونه وه و دانگه ریزه ده که نه وه بۆ لای شاران و پۆلیس ئاماده یی هه یه.

جاری ماوه یه ک لیتره به تا ولات که میک ئارام ده بیته وه. هاو ریتی که م نارده وه و بۆ خۆم دهستم کرد به خویندن و سه ره له نوئ بوومه وه فه قئ. زۆر چاکم ده خویند. هه م خۆم ده خافلاند و وه ره زی خۆم ده شکاند و هه م ده مو بست ئه وی له سووریم دۆراندوه له کایه ی تی هه لّی بنمه وه. هیشتا لاو بووم و ئه گه ر خویندبام ده متوانی شتیکی به شتیکی بکه م. به لّام خویندنه که م زۆری نه خایاند. بیستم وه زعی ئیران ئارام بۆته وه و ده ستیان له خه لک گرتن هه لگرتوو و لیکم داوه پاش ئه وه ی لیتره ش ههر قاچاغم و ناویرم بگه ریم بۆ سه ریک له ولاتی خۆمان نه ده مه وه؟ ئه گه ر زانیم ده حاویمه وه ئه وه ههر له وئ خۆم حه شار ده دهم. به تاقی ته نیئ رووم له کویتسه نه خۆشه کانی کوردستان کرد به نیو چادر و هۆبه و گوڵ و گولزاراندا گه رام. شه نگه بیتری کیتل گه ردنم دین. له و گه شت و گه رانه دا بووم که پارچه شیعی به هاری کوردستانم گوت، که بۆخۆم ئیستاش زۆرم خۆشه وئ و به شاکاری ده زانم. ژاندارم و پۆلیس له هیچ کوئ تووش نه بووم و بئ سه ده مه گه یستمه وه گونده که ی خۆمان. راوه ستام تا شه و به سه ره ده ستاندا هات و به تاریکی چوومه مائئ. یه کسه ره چوومه پشت ده رکئ ژووری بام. بۆ یه که م جار له ژیا مندا خۆم گرت. چونکه بام خۆ له خه لک گرتن و گوئ له قسه ی خه لک هه لّخستنی زۆر پئ ناخۆش بوو. ته نانه ت ژنی مائئ ئیمه له ترسی بام قه ت نه یان ده ویرا شه مۆله بگرنه وه که ئه وده م له لادیدا زۆر باو بوو. له درزی ده رکه وه دیتم بام به حه واهه راوه ستاوه و له گه ل ئه و پیاوه ی که له گه لم هاتبوو بۆ کوردستانی عیراق قسه ده کا و پیتی ده لئ رۆله پیتم بلّئ له کویتی بۆخۆم پیاو ده نیتم. ئه ویش ده لئ دوو رۆژی دی بۆخۆم ده چم و ده بیینمه وه. قه ولم پیداهه جیگا و شوینی ئه و به که س نه لّیم. بام که میک به تووره بییه وه گوتی چۆن به منیش نالئئ. گوتی نه خیر به تۆش نالئیم. به دایکیشی نالئیم، قه ولم پیداهه و قه ولی خۆم ده به مه سه ر. ماندوویی رتگا و کویره وه ری غه ربی و لئ قه و ماویم له بیر چۆه و له دلّی خۆمدا گوتم چۆن زه حمه تکیشانی کورد کوری وایان لئ په یدا بووه؟

به لّئ زۆر قاره مانی وا له خه باتی رزگاریخوازی گه له که ماندا هه ن که به شه ره فه وه ژیاون و به شه ره فه وه ده مرن و میژووش له بیریان ده کا. ئه و پیاوه، پیاویکی هه ژار و زه حمه تکیش و نه خوینده وار بوو. له سه ره تای کۆمه له وه به پروایه کی قایم و ته واهه وه هاتبووه ناو کۆری خه بات و بئ ئه وه ی خۆی رانئ خزمه تی زۆر گه وه ری کردبوون و که سیش باشی نانسئ و منیش لیتره دا ناویرم ناوی به رم. چونکه نازانم ماوه یا نه ماوه و ده شزانم ئه گه ر مابئ تووشی ده ردی سه ره ده بی.

چیدی خۆم پێ پانهگیرا و چوومه ژووری. دایکم و بابم و کابرا و اقیان و پما. دایکم نامبازم بوو و تیروپوری ماچ کردم. بهلام بابم ئەو بابەیی که قەت رووی نەدەدامی و لەبەر هیچ کارساتیک نەدەچۆما و بەمەتانهت و خۆراگری له ولاتدا ناوبانگی هەبوو و هەتا ما یەکمان جگەرەمان لەکن نەکیشا و بێ ئیجازە دانەنیشتین. خۆی پێ پانهگیرا و بەلووزەو فرمیتسکی له چاو هاته خوار و هەتا ماوەیەک هیچ قەسەیی بۆ نەکرا. دواوە بۆ یەکم جار و تاخر جار له ژیاندا بەخێرهاتنی کردم و گوتی چاک بوو هاتیهوه. ئەوه له دوام دەناردی عەفوی عەمومی بۆ عەشیرەتان دەرچوو. راستە ئیمە عەشیرەت نین. بهلام خەلکی گوندین و دەتوانین لهو دەرەتە کەلک وەرگیرین. مائی دنیام زۆره و ئیستا هەموو شت به بەرتیل دەکری. جاری ماوەیەک له مائی دانیشە و هاتوچۆی شاروباران مەکه تا بزانیان دنیا چی لی دی.

له مائی دانیشتم و چ باس نەبوو ورده ورده خەلکیان بەردا. منیش دەستم کردەوه بەجووت و گا و نازەلداریبەکهی خۆم و هاتمهوه سەر حووللەمەرەسی.

حیزی تودەیی ئیران بەناشکراییی خەباتی دەکرد و رۆژ بەرۆژ کۆمەلانی خەلکی ئیرانی زیاتر لی کۆ دەبوونەوه. له رۆژنامهکانی خۆیدا ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی بهتوندی دیکوتا و تیبۆری زانستی بلاو دەرکەوه.

حیزی دیوکراتی کوردستانی کەم کەم بووژاوه و کادری لاهوکانی دەستیان کردەوه بەخەبات. پیاو هەق بلتی حیزی تودە لهو سەرەمەدا له بووژاندنەوهی حیزیدا رۆلێکی باشی یاری کرد. تەنانەت له پاراستنی ناوی حیزیدا. چونکە هیندیک له لاهو نازادیحواز و کەم ئەزمونەکان خەریک بوون ناوی حیزب بگۆرن و بیکەنە کۆمەلەیی کۆمۆنیستی کوردستان و وەک بیستوومه بەرپۆهەرائی حیزی تودە مانع بوون.

ژمارەیهک نیشتمان بلاو بوو و گەیشته دەستم و هومیتم پەیدا کرد که خەباتەکەمان پەرە بگریتهوه. هەرچەند راپۆرتیان لی دام که له نووسینی ئەم گۆرەدا دەستم هەیه و بریکیان ئەمبەر ئەو بەر پیکردم و بەخوای دەستیکیشیان بەیال و بژیدا هینام و پۆل چایەکیان لی ئەستاندم. بهلام ئەوه چوو و رابرد نەمزانی له کوئی چاپ کرا و هەر بەشێوه نووسین نووسەرەکانم ناسین.

ژمارەیهکی رێگا دەرچوو و پیم گەیشت. یەکیک له نووسەرەکانم دیت و بەلێنی هاوکاریم پێدا، بهلام بەداخهوه ئەویش تێداچوو.

له رۆژی ۱۵ی رێبهندان ۱۳۲۷ ناسری فەخراریی له دانیشگای تاران شای وەبەر دەمانچان دا تۆزکالێکی دەم و لێو و پشت رووشاند. ئەو تاوانەیان هاویشته سەر حیزی تودە و ئیجازە رەسمی کارکردنی ئەو حیزیهیان هەلۆهشاندەوه و راپەرەکانیان گرتن و دەرکی رۆژنامهکانیان داخستن و له سەرتاسەری ئیراندا حکوومهتی نێزانی دامەزرا. ئەوهش زەهریک بوو که بەنەخشەیی ئیمپریالیزم و بەدەستی کۆنەپەرستی وەجولانەوهی رزگاریخوازی ئیران کەوت.

بهلام زۆری پێ نەچوو رۆژنامهکانی حیزی تودە بەنهیانی دەرچوونەوه و رابەرانی حیزب توانیان له زیندان رابکەن.

سەیر ئەوه بوو پاش رووخانی کۆماری مەهاباد من بۆ یەکم جار دوو رۆژ پێش واقیعی دانیشگا و پیرابووم بەناشکراییی بچمە مەهاباد و بەرۆژی رووناک بگەریم که ئەو رووداوه له تاران قەوما و له مەهابادیش دەستیان کردەوه بەخەلک گرتن. ناچار منیش خۆم شاردهوه. لهو خۆشاردنەوهدا شیعریکی زۆر باشم له ژێر عینوانی «ژوانی ناغا» دا گوت که بەداخهوه خۆم نەمماوه و تکا لهو کەسانە دەکەم که هەیانە بیبارتین و ئەگەر کرا بۆم بنێرن.

سالی ۱۳۲۷ سالیکی یەكجار تووش و شووم بوو. من بەعومری خۆم زستانی و سەختم له ولاتی خۆمان نەدیوو. پارزده رۆژی پایز ما بوو بەفریکی ئەستور و وشک باری. یەك نوا له هەموو جیگایەك له میتریک پتر بوو. وشکەبەند و سەرما و سایقەهی بەدوادا هات و یەكسەر بوو بە روو، بەفری دیکەشی بەسەردا بارین، ری و بان گیران، قات و قری پەیدا بوو، ئاو و وشک بوون و خەلک ناچار بوو بەفر بتوینیتەوه و بیخواتەوه. نەوت و ئاوردوو وەگیر نەدەکەوت. نازەل و مالات قرانی کرد. رەپستە رزین و نەوێندە گنخان و گرانیبەکی زۆر بەسامی بەدوادا هات.

من بۆخۆم له ئەزمونی پیاویکی دنیا دیده و کۆنسال کەلکم وەرگرت و توانیم بەشیتکی زۆر له دەغلوانی خۆمان له رزین و زایەبوون رزگار بکەم.

بەهار درەنگ بوو، هەوا گەرم ببوو. بهلام بەفر ئارەقیشی نەدەکرد. رۆژیک چوومه مزگەوت تەماشام کرد پیرەپیاویک بەتەنی له تەنیشت سۆیه سارد و سەرکه هەلکورماوه. هەر منی دیت گوتی: مندالی ئەو زەمانە ئیمەیان پێ خەرفاوه. گوتم مامەگیان چ قەوماوه؟ گوتی: بەسەری تۆ ئەوه چەند رۆژه بەو هەتیوه گێژانەیی خۆم دەلیم بچن بەفری سەر رەپستەکەمان کون کون بکەن گوتیشم نادەنی. گوتم جا بۆ کون کونی بکەن؟ گوتی بۆ

تۆش نازانی؟ گوتم نه وه لالا. گوتی بیلامانی که سال درهنگ بو ههر د گهرم دادی و ههلمی دهکا. به فریش نایه لای ههلمه که بیته دهر و له ناو خۆیدا ده گه ریتته وه و ده غله که ده سووتی. نه گهر کون بکری ههلمه که دیته دهر و ناسووتی. قسه ی مامه پیره م به دلایه وه نووسا، چهند رۆژان پیاوم هه لگرتن و چومه زک به فر کون کردن به لام کاره که زۆر گران بوو. به فره که نه وه نده رهق بوو به لۆسه کون نه ده کرا. به لام پاشان تیگه بیستم په ندی پیشینیان چهند راسته که گوتویانه (دهستی ماندوو له سهر زگی تیره).

به شی زۆری ده غلی ئیمه نه و سالی نه پزی و نان و تۆی خۆمان بوو.

نه و سالی له هیچ کوئی ده غل نه بوو. نه و جووت به ندانه ی زه ی ناویژه یان به ده سته وه بوو، هه رزن و گه نمه شامییان چاند و نیوه نانیان په یدا کرد. منیش هه رزن و گه نمه شامی زۆرم چاند و به ره هه میکی باشیان دا. به لام له گونده که مان هیچ داهاتمان وه گهر نه که وت، چونکه بوخۆیان هیچیان نه بوو تا به شی ئیمه بدن.

بو زستانی داهاتوو گرانییه کی به سام سه رانسه ری ئیران به تاییه تی کوردستان و نازه ربایجانی داگرت. ده غلی فرۆشتن هه ر نه بوو، هه شبا له کرین نه ده هات. هیچ شتی تریش دراوی نه ده کرد. دوو مه ری داشتی پووته گه نمیکی نه ده کرد. که ویژه گه نمیکیان به جووتیک که لی خاوی نه ده دا. هاواری سه رومال بوو، برا ناوری وه سه ر برا نه ده دا. به لام من نه مدی و نه مبیست له کوردستان که س راسته وخۆ له برسان بمری، هه رزن و گه نمه شامی خۆلاتی و گه نم و جو و خورمای عیراق هۆیان داوه.

له گه ل نه وه شدا ده زگای ته بلیغاتی پادشایه تی ئیران له و سالانه دا شه و و رۆژ و وهخت و بی وهخت په لاماری ده برده سه ر ده ولته تی شووره وی، نه و ده ولته ته وهک جیرانیککی باش و دلسوژ گه نمیکی زۆری دا به ئیران. نه ویش چ گه نمیک به روحی پیاوی پییده که نی. به هاتنی نه و گه نمه خه تهر که م بووه و قاتوقری له شاران نه ما.

ده ولته له دابه شکردنی نه و گه نمه دا دیته تیشی له بیر نه کردبوو و له رووی شوناسنامه میقداریکی گه نم بو هه ر خیزانیک دانا بوو. به لام ده بوو ناغا به قه رزی سه ره ره مان وه ری بگری و سه نه د بدا، جا به سه ر خه لکی گونده که دا دابه شی بکا. ناغا کان گه نمه که یان به زیاده وه وه رگرت و وهک پیاوی چاک له پیش چاوی کاربه ده ستانی ده ولته به سووت و سه له م خۆره کانی شاریان فرۆشت و دراوه که یان نه خد و پوخت له تنه کی گیرفان قایم کرد. نه وان نه نگران، سووت خۆری شار قازانجیان کرد، سمیلی پیاوی ده ولته چهور کرا

و نه وی له و ناوه دا هیهی پی نه برا هه ژار و نه داری لادی بوو.

له به هاردا خه لکی دیته تی نازه ربایجان له حالیکدا که وهک خه زه لی پایز له برسان هه لده وه رین و پیاو ناگری بو تی به رده بوون به کوردستان وه ربوون. گه لی کورد جاریککی دیکه ش پیاوه تی و نان بده یی و میوانداری خۆی نیشان دا.

هه ر ده سته یهک رووی له هه ر ناوه دانیه یه ک ده کرد، خه لکی نه و ناوه دانیه یه به پیربانه وه ده چوون و ژه میکیان تیر ده کردن و به رتیان ده کردن. زۆر مالی وا هه بوون نه و ژه مه بو خۆیان هیچیان نه ده خوارد و ده یان دا به و میوانه ره ش و رووت و برسی و خورتانه. ژاژ و په نیر و لۆزک تاییه تی نه وان بوو. مالی زۆر له چهر و پیسکه نه با نه و سالی رزقی بو نه گیرا.

نه گهر گه لی کورد بوخۆی له وه زعیکی وادا نه بوو بتوانی میوانه کانی خۆی باش به خیتو بکا، که به هار کامل بوو نیشتمانه که ی، کوردستانی ره نگین و بژوین باوه شی دایکانه ی بو نه و برسی و ره شو رووتانه، بو نه و لاواز و له جه رانه، بو نه و لیقه ومماو و ده ربه ده رانه کرده وه. له نواله زه نویره کانییدا سفره ی نیعمه تی به هه ل و مه ندۆک و بیزا و کارگ و کوراده و زره مه ندی و سیوه لۆوکه و وینجه کیویلکه و که نگر و رتیاس و نه سپنک و ناله کوک و دۆری و ترشوکه بو رازاندنه وه.

به لی دیتم له چهرخی بیسته مدا، له و چهرخه دا که ئینسان نه تۆمی شکاند، راداری دروست کرد، ته نانه ت مانگی داگیر کرد، ئینسانیش وهک نازه ل و ولسات له کیتو و که ژ به وه ری. ده مدیتن به گیاخواردن بایان ده کرد. به لام نه ده مردن.

نه و میگه له شپره و سه رگه ردان و بی شوانه به چیا سه رکه شه کانی کوردستانی ئیراندا هه لکش و گلۆیکی نه و گیایانه ی هه لپساند و خۆی پی تیر کرد و شوپریزه بو گهرمه سپری کوردستانی پر خیر و به ره که تی عیراق و ورده ورده دانگه ریزه ی کرد تا به سه ر خیر و خوشیاندا که وت. له وی که وته فه رعانه. ده غلۆدان فه ربکه ببوو، خانه خویش هه ر کورد بوو، به دل بوو، به به زه یی بوو، ئینسان بوو و دلسوژانه میوانداری کرد و به خیتی کرد.

من له ماوه ی نه و گرانییه دا پیاوه تی نه وتۆم به پیاوی نه دار و زه حمه تکیشه وه دیتن که به راستی مایه ی شانازی ئینسانیه ت بوون. به لام به داخه وه کاره ساتی زۆر دلته زین و دیه نی زۆر دزیویشم دیتن. من به چاوی خۆم دیتم ئینسان له برسان مرد. من ئینسانم دیت

له بهر موحتاجی خه ربیک بوو نووری چاوی خۆی به ئارد سهودا بکا و ههروهها زۆر حه یوانی دوو پیتی وام دیتن به پووالهت ئینسان بوون که چی لهو وهزعه ناله باره بو ئاخینی گیرفان یا دامرکاندن هه وهسی خۆیان که لکیان وه رگرت.

پوژتیک له بن دیواریکی خوارو خیتج خۆم له بهر به پوژچه هه لختستبوو و چیلکه م له ههردی ده وهژاند، هیشتا خا که لیوه بوو ولات نه خه م لیبوو. بیرم له حالی ئه و خه لکه هه ژاره ده کرده وه، چهند مندالی دئی هاتنه لام یه کیان گوتی: فلانه که س خه ربیکه ژن بیتنی. ئه و فلانه که سه پیره پیاویکی دلریش و کۆنه گزیریکی به دغه ر بوو. که س کچی نه ده دایه و بی ژن مابۆوه. پیتکه نیم و گوتم: ئای له و درۆیه! مندال تیکرا وه جواب هاتن، به په له په ل و سویتند و قوران خواردن گوتیان درۆ ناکه یین. ئه وه خه ربیکه کچی ئه و کابرا حه جه مه بکری و له خۆی ماره بکا. ماشاللا جوانیشه.

- چی، چی بیکری؟!

- به لئی، به لئی، بیکری و له خۆی ماره بکا.

وه ک فیشه ک له جیتی خۆم ده ره پیرم و مندال که وتنه شوینم. که چوممه حه وشه ی کابرا، دیتم بوخۆی له سه ر کورسییه ک دانیشتوو وه لاقی هاویشتوتۆه سه ر لاق و هه روا بزهی سمیلانی دئی. پیره پیاویکی که له گه ت و ته ژه و وشک و ره ق، به لام به داروبار له بن دیوار هه لترووشکاوه و چوار مندالی ره شو رووت و کز و له جه ره له ده و رو به ری که وتوون. کچی کی بالابه رز و ئه سمه ر و چاو و برۆ جوان، به لام له رو لاوازیش پالی وه کۆله که ی بیلاکه داوه. چاره ره شی و نه گبه ت له و دیمه نه ده باری.

- ها کویتخا ئه وه چیه؟

- قوربان چت لی وه شارم ئه و کچه م له و پیره مه شه دییه کریوه.

- کریوته؟ به چه ند؟

وه لالا قوربان به گران، به پووتیک ئارد. (زه رده خه نه یه کیشی بو کرد).

ناگرم له جه رگ به ربوو، مچورکینکم له به ری پیتوه هات و له توقی سه رم ده رچوو، به ری چاوم تاریک بوو خه ربیک بووم به گژ ئه و پیاوه دلریشه دا بیتم، به لام بیشم خوارده وه، خۆم راگرت و له مه شه دیم پرسى: ئه و کچه بو ده فرۆشی؟ ملی به لاه نا، هه ناسیکی ساردی هه لکیشا، ئاوی له چاوی گه را و گوتی: دایکی دوو پوژ پیتش له برسان مرد. بوخۆشی

که نه فته بووه و هه ر بینا سلار بووه. ده ستی بو لای منداله کان را داشت و گوتی: ئه وانه ش برسین. بو به ی ده فرۆشم تا بوخۆی له برسان نه مرئ و ئه وانه ش بژتیوی چهند پوژتیکیان هه بی. سه ره سه ر به زتیرم نه ده دا و ئیستا به ئاردی ده فرۆشم.

له کچه که م پرسى: تو به و کاره رازی؟ میترد به و کابرایه ده که ی؟ فرمیستکی به چاوه جوانه کانداهاته خوار، به شه رمه وه گوتی: «نینم ئوشاقلار ئاچدلار». - چ بکه م منداله کان برسین - گوتم ئه گه ر خیرۆمه ندتیک ئه وه نده ئارد بدا به باوکت هیشتا حازری میترد به و کابرا پیره بکه ی؟ به بیتزار بیه وه گوتی: «بوخ وه لالا» - نه به خودا -.

له و که یین و به ینه دا ژن و مندالی ئاوه دانی ئاپوره یان له ده وری من دابوو. له قسه کافمان نه ده گه یشتن. نه قلله که م له سه رپا بو گتیرانه وه، ژنه کان تیکرا گوتیان: ئه یه رۆ، چ خیر بوو کافرستانیه؟ گزیره پیره یان تف باران کرد و هه موویان به غار چوونه وه مالی خۆیان. ئینسانیه ت گه یشته ئه و په ری، ده و له مه ند و هه ژار که س به ده ستی به تال نه گه راوه. هه ره که له قه ده ر خۆیان، نان، کولیره، ئاردی گه نم، جو، گه نه شامی، هه رزن، ماش، نوک، نيسک، ته نانه ت برینج و رو و جلکه کۆنیان له گه ل خۆیان هینابوو.

زگی منداله کان یان تیر کرد و تووره که ی مه شه دییان ئاخنی. ئه و وه خته من له خۆشیان گریام که دیم منداله قوشمه کانی دئی که له سه ر دوو شای میشتین و جگین و شیر و خه ت سه ری یه کتیریان ده شکاند، به په له په ل و هه له هه ل زارکی کیسه په روکانیان ده کرده وه و هه رچی قه ره پوولی هه یانبوو له مستی پیره مه شه دییان ده کرد و بوخۆیان مافنگی ده مانه وه.

هه ستی ئینسانی ئه و کیژه کوردانه ئاواتی شه یسانی ئه و دیوه زمه بله وه زه ی کرده بلقی سه ر ئا و که قرمی له و کچۆله بی ده ره تانه خۆش کردبوو. باریوی ئه و ئینسانه ساکار و پاکانه چهند ئه وه نده ی ئه و نرخه بوو که ئه و گورگه پیره ده یویست ئه و به رخۆله بی ئازاره ی بی بکری. چهند دلخۆش بووم که به هه مووان نه مانه یشت له گونده خونچیلانه که ماندا ئینسان به ئارد سهودا بکری.

ته نگانه به ربان کورته. گرانی دوابی هات. قاتوقری ته واو بوو. خه لک که وته وه سه ر کار و کاسبی. به لام زۆر که س له برسان مردن، زۆر پیاو له پیاوه تی که وتن، زۆر مال له مال بوون، زۆر که س له سه ر ساجی عه لی دانیشتن و زۆر ناکه س پیتگه یشتن. زۆر گیرفان ئاخدران. زۆر کو شک قوت بوونه وه و زۆر مافوو ره راخران و زۆر ماشین کردران.

له ولاتیکی بی سهره و بهر ده، له پرتیپتیکی کونی دهره به گایه تیدا همیشه به لای ته بیعت زولم و زور و خراپه و دزی و دسد ریژی پیاو خراپانیشی له گه له.

ئو پروداوه ناخوشه زوری کار کرده سهر هستی ناسک و شاعیرانه من و ههروه ها زوریشی ته سیر کرده سهر وه زعی ئابووری و کومه لایه تی و ته نانه ت سیاسی کورده واری. وه زعی خراپی ئابووری و کومه لایه تی و سیاسی ولات و نه داری و دهستکورتی زوریه ی خه لک و زورداری کار به دهستانی ده ولت و تاوان و خه یانه تی چینی دهسته لاتار بوو به هوی راپه پینتیکی فیکری بی وینه ی زه حمه تکیشانی کوردستان و ههست به مه سئولیه تکردنی پرونا کبیرانی شورشگیتر و له خو بووردوی نه ته وه که مان.

ئو راپه پینه فیکریه و ئو ههست به مه سئولیه تکردنه بوون به هوی ئوه که چینی چهوساوه و توژی پرونا کبیری کورد زور له جار ان به پرواتر و ئاماده تر له ده ورو بهری حیزبی دموکراتی کوردستاندا کو بینه وه. پاش پروخانی کوماری مه هاباد قهت وه ک ساله کانی ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ هه لومه رچی له باری عهینی و زهینی بو خه باتی رزگار یخو ازانه ی گه لی کورد له کوردستانی ئیران هه لئه که وتوو ه.

هه رچه ند لهو سالاندها حیزبی دموکراتی کوردستان له ژیر ته سیری حیزبی توده ی ئیراندا بوو و ئه وه نده به ره و خه باتی چینایه تی ده رویشت که له خه باتی نه ته وایه تیدا که مته ر خه می ده نواند و ئه وه نده بو پروخاندنی کونه په رستی و دامه زراندنی دموکراتی له ئیراندا تی ده کوشا که ئه ستاندنی مافه ره واکانی گه لی کوردی له پله ی دووم دادنا، به لام دیسان به پشتیوانی چین و توژه چهوساوه کانی گه لی کورد پشت نه ستور بوو.

من هه رچه ند به پیتی توانای خوم له و خه با ته دا به شدار بووم. به لام له بهر نه بوونی چاپه مهنی کوردی نه متوانی هونه ره که م وه ک پیوسته له ریگای خزمه تی گه له که مدا له کار بیتم. له وکاته دا که رۆژنامه کانی فارسی به نه هینی بلا و ده بوونه وه و پولیس نهیده توانی بیان دوزیتته وه، بیگومان ده شکر ا چاپه مهنی کوردی بلا و بیته وه. به لام به رتیه به رانی ئو سه رده می حیزب له بهر بی نه زمونی ئه وه یان به لا وه گرینگ نه بوو.

ئه وده میش بروام وابوو و ئیستاش هه ر له سه ر ئو بروایه م که ده بی زه حمه تکیشانی کورد به زمانی خو یان بدوینین و ده بی پرونا کبیرانی کورد به زمانی ساکارترین ئینسانی کورد مه سالیلی سیاسی و کومه لایه تی بنووسن و کومه لانی گه له که یان رینوینی بکه ن. به راستی هه م له باری خزمه تکردن به زمان و ئه ده بی کوردی و هه م له باری پروناک

کردنه و هی بیرواری سیاسی چینه چهوساوه کانی کوردستان هه لیتی گه وره مان له دهست دا. حیزب و ریک خراوه سیاسییه کانی ئیران به تایبه تی حیزبی توده ی ئیران و جه بهی میلی و پیاوه نازادیخوازه سه ره به خو یه کان خه باتیکی ریکو پیکیان دهست پی کرد بوو. رۆژنامه کان هه قایقیان روون ده کرده وه و تاوانه کانی ریژیم و گه نده ل فیتلی ئیمپریالیزمیان ناشکرا ده کرد. کونه په رستی له میژینه ی ئیران رۆژ به رۆژ پاشه کسه ی ده کرد و سه نگره کانی لی ده ستیندران. ده ولت ته کانی ده ستکردی ئیمپریالیزم و نوینه ری کونه په رستی خو یان نه ده گرت و یه ک به دووی یه کدا ده پروخان. ره زم ئارا ئه فسه ری به هیز و به دهسته لاتی ئه رته شی ئیران وه ک ئاخیرین تیری ته رکه شی کونه په رستی هاته سه ر کار. به لام بیگومان ئه گه ر نه شکو ژرابا نهیده توانی به ری لافاوی به ته وژمی خه باتی نازادیخوازان بگری و قازانچی شیرکه تی نه وت بیاریزی و دهسته لاتی ده باری کونه په رست و سه ر به ئیمپریالیزم بینیتته وه سه ر دهقی جار ان و ئه ویش هه ر تیدا ده چوو و میژووش ریگای خو ی هه ر ده بری.

خه باتی شیلگیر و بی وچانی گه لانی ئیران نیشتمانپه روه ری به ناوبانگ دوکتور موسه دیقی هینا سه ر کار. ئو پیاوه به جه رگ و نه به زه خه باتی گه لانی ئیرانی ژیرانه راپه ری کرد و توند به گژ ئیمپریالیزمدا چوو. سه نگره کانی یه ک یه ک پی به تال کرد تا به جار تیکی پشتی شکاند و نه وتی ئیرانی میلی کرد و دهسته لاتی شوومی شیرکه تی نه وتی ئینگلیسی له ناو برد که له میژسال بو وه ک ده ولت تیکی گچکه و به هیز له ناو ده ولت تی بی هیزی ئیراندا ره گی دا کوتا بوو.

به پروای شه خسی من ئو پیاوه مه زنه هه لیه کی میژووی کرد، ئه ویش ئه وه بوو ئه وه نده ی به گژ دوژمنی ده ره وه دا چوو به گژ دوژمنی ناوخو دا نه چوو. ئو که سه ی له رۆژی ۳۰ ی پووشپه ری ۱۳۳۱ دا ئو فیداکاری و گیان بازی و پشتیوانییه ی له گه لانی ئیران دیبوو نه ده بوو به سه ر کونه په رستییه وه بچی و ده بوو ره گو ریشه ی ده ره یینی. کونه په رستی له هه موو شوینتیکی جیهاندا بو پاراستنی دهسته لاتی خو ی ده ست له هیچ تاوانیک ناگی ریتته وه. بو به ده بی نازادیخوازانیش له ده رفه تی ئه وتو دا ده ستی لی نه پاریزن. ده وتوانی هه ر له رۆژه کانی پاش ۳۰ پووشپه ری ۱۳۳۱ دا شوینه واری کونه په رستی له ئیراندا نه هیلتی و ئه وه نده ی بی هیز بکا که نه توانی راست بیته وه و سه رله نو ی وه ک دارده ستی ئیمپریالیزم بیته وه سه ر کار.

به دریزیایی حکومه تی دوکتور موسه دیق کونه په رستی له ئیراندا به ره و که م هیزی ده چوو

و له هیندیک جیگادا تهواو بیج دهسه لاتی بپوو. به لآم به داخه وه له کوردستاندا هه رچه ند هیز و گوری جارانی نه بوو هیشتا به تهواوی لی نه کهوتبوو.

ئه رتهش به پشتیوانی دهره به گه کانی خو لاتی زور جار به رهنگاری خه باتی گه لی کورد ده بوو و زهبری لی ده وه شاندا.

جووتیاره کانی کوردستانی ئیران له سالی ۱۳۳۱-۱۹۵۲دا له دژی زولم و زور و چهوساندنه وهی دهره به گه کان راپه رین و بو یه کهم جار له میژووی کوردستانی ئیراندا ناته بایی چینایه تی گه بشته رادهی ته قینه وه و چینیی چهوساوهی ولاته که مان بو ماوه یه کی کورت له به شیکیی کوردستاندا توانی به سه ر چینیی دهسه لاتی تداردا زال بیج.

جووتیاره کان هه ر به هیزی خو یان توانیان له به ری فه یزوللا به گیان و چۆمی بو کان و چۆمی مه جیدخان و شامات و به شیکیی محال بی خو یین ریژی و نازاردان و خراپه له گه ل کردن ناغاکان له گوندان دهره بکه ن و به خاوو خیتزانه وه له شاری بوکانیان په ستیون و له ویشدا گه مارو یان بدن و به په له خه ریکیی چه کدار بوون بن.

ببگومان ئه گه ر له وه سه رده مه دا رابه رایه تی حیزیی دیموکراتی کوردستان درۆشمی خه باتی چه کدارانه ی هه ل بگرتبایه و ئه زمونی شو ر شگیترا نه ی هه بایه و جله وهی ئه و راپه رینه ی به دهسه وه گرتبایه و چین و تو یژه کانی دیکه ی بو یارمه تی و پشتیوانی جووتیاران هان دابایه، ئه و راپه رینه زور زوو ده بوو به ناوه ندی شو رش. شو رشیکیی ره سه ن و به رین، شو رشیکیی سه رانه ری کوردستان و له وانه بوو زور زوو بتوانی مافه ره واکانی گه لی کورد له چوار چی وهی ئیرانیکی دیموکراتدا بچه سپین و جووتیارانی کوردستان رزگار بکا. داخی گرانم ئه و هه له له باره و ئه و دهره ته باشه که لکی لی وه رنه گیرا. بی ئه زمونی خو مان پتر له هه موو هویک شو رشی کوردستانی ئیرانی وه و اخست. چین و تو یژه کانی دیکه ی کوردستان یارمه تی راپه رینی جووتیارانی کوردستانیان نه دا و ده ستیان له سه ر ده ست دانا. سه رتیپ موزه فه ری فه رمانده ی تیپی مه هاباد به سو یا و له شکر و تانک و تو په وه به هاواری دهره به گه کانه وه چوو و راپه رینی جووتیاران و وه رزیرانی زور بی ره حمانه و به توندی سه رکوت کرد.

دهره به گه کانی فه یزوللا به گی و دیبو کری به پشتیوانی ئه رتهش و یارمه تی قوله ناغاکانی محال و شارو یران له وه رزیران وه خو که وتن. لییان دان، دهریان کردن، تالانیان کردن و کوشتیان و لاشه ی دهیان وه رزیری شو رشگیترا و تیکوشه ریان به چۆمی بوکان دادا.

حکومه تی نیشتمانی موسه دیق نه ی توانی پیشی ئه و تاوان و جینایه ته ئاشکرایه بگری. حیزیی توده ی ئیران به وه هه موو هیزه ی که ئه و سه رده می هه یبوو نه ی توانی ئه و راپه رینه بپاریزی و بچوو کترین یارمه تی پی بگه یه نی.

جاریکی تر به چاوی خو م تیشکانی ره سه نترین راپه رینی گه له که م دی. ئه گه ر گوتم ره سه نترین راپه رین پیتم وایه به هه له نه چوم، چونکه ئه و راپه رینه له ناو زه حمه تکیشتترین چینه کانی خه لکی کورده واری و له خو وه هه ل قو لی بوو. یه ک دوو که س نه بی نو یینه ری هبچ چین و تو یژیکیی کوردستان ته نانه ت ورده بو رزو ازیشیان له گه ل نه بوو. راسته به شی زوری ئه و وه رزیرانه ئه ندامی به وه فای حیزیی دیموکراتی کوردستان و دۆستی به ئیمانی حیزیی توده ی ئیران بوون. به لآم به داخه وه رابه رایه تی حیزیی دیموکراتی کوردستان درهنگ جوولایه وه و نه ی توانی ئه و راپه رینه ره سه نه به چاکی به ری وه به ری. ببگومان ئه گه ر ئه و راپه رینه باش رابه ری کرابا له و کاته دا که کو نه په رستی له وه پیری بی هیزیدا بوو زور زوو ده ی توانی هه موو کوردستان به نیته وه و ببیته سه ره تای شو رشیک که پیتم وایه در یژخایه ن نه ده بوو.

له سالی ۱۳۳۲دا خه باتی گه لانی ئیران به رابه رایه تی موسه دیق سه رنجی دنیای بو لای خو ی راکیشا و موسه دیق به یه که م شه خسی سال ناسرا.

خه باتی حیزیی دیموکراتیش باریکی له بارتیری به خو به وه گرت و تا راده یه کی زور پیشی چه پره وی مندالانه که راست و راست به قازانجی کو نه په رستی تهواو ده بوو گیرا. منیش پاش چه ند سال تووشی لایکی روونا کبیر و تیکوشه ری کورد هاتم که چونکه نازادی خو ازیکیی شیلگییر بوو پروای به چاره سه رکردنی مه سه له ی نه ته وایه تی هه بوو و له زمانی یه ک ده گه یشتین.

من له میژ بوو هاوارم ده کرد، بابه راسته رۆژنامه کانی سه ر به حیزیی توده رۆژنامه ی چاک و به که لکن (به راستیش و بوون)، به لآم دهردی ئیمه دهرمان ناکه ن. به شی زوری گه له که مان فارسی نازانی و له مه به سستی رۆژنامه کان ناگا و له سه ر مه ساییل روون ناپیته وه، به لآم به داخه وه زورم گو ی نه ده درایه و ته نانه ت چه پره وی و امان هه بوون که له عه ینی نه خو ینده واری و نه زانیدا گالته یان به و جو ره بیرو پروایه ده کرد و به ردیان له ئه ژنوی خو بان ده دا.

ئه و لاره له قسه م گه یشت، دهسه لاتی شی زور بوو. بریارمان دا رۆژنامه ی «کوردستان»

رۆژنامەى حیزبى دیموکراتى كوردستان یادگار و خۆشه‌ویستی پێشەواى نەمرمان سەرلەنوی چاپ بکەینەوه و بەزمانى ساكارى كوردى لەگەڵ زەحمەتکێشانى گەلەكەمان بدوین و لەسەر مەساییل روونیان بکەینەوه. خەریک بوو ئاواتى لەمێژینەى من بێتە دى، کە بەداخەوه کودیتای شووم و رەشى ۲۶ى گەلاوێژ بۆ ماوەیهكى دوور و درێژ لێكى جوى کردینەوه و وەك بابردەلە هەریه‌کەى بۆ لایه‌ك هەلداشتین.

ئەو لاوه تیکۆشەرە پاش چەند سال ئاواتى منى هینا دى و توانى رۆژنامەى كوردستان چاپ و بلاو بکاتەوه. چوار ژمارەى ئەو رۆژنامەم پێگەیشت. بەلام ژمارەى پینجى هەرگیز نەگەیشتە دەستم، چونکە ئەو کەسەى رۆژنامەکەى بلاو دەکردهوه بەخۆى و رۆژنامەکەیه‌وه گیرا و هەموو ژمارەکانى لەناو چوون. من ئەگەرچى زۆرم بێ خوش بوو لەگەڵ ئەو رۆژنامە هاوکارى بکەم و شتى بۆ بنووسم، هەلومەرجێكى نەهینى ئەوتۆ لەگۆریدا بوو کە بێ رانه‌گەیشتم هیچى بۆ بنووسم.

زۆر شت لەسەر کودیتای رەش و شوومى ۲۸ى گەلاوێژ نووسراوه و گوتراوه و دووپاتەکردنەویان لێرەدا بێ جیبیه. بەلام چونکە ئەو کودیتایه تەئسیری راستەوخۆى لەسەر ژبانى من هەبووه و منبیش یه‌کێکم لەو کەسانەى وه‌بەر په‌لامار هاتم و زۆرم رەنج و کوێرەوه‌رى و ئازار دیت و گەلێکم زبانی مالى پێگەیشت و دەرد و سزام چیشت، ویستم هەروا بەسەریدا تێنەپه‌رم.

لە ریفیراندۆمى موسەدەدیقا هیزى کۆنەپه‌رستى و هیزى ئازادىخوازى زۆر باش راده‌ى دەستەلالتیان دەرکەوت، بەتایبەتى لە کوردستاندا، بۆ نمونە لە شارى مەهاباد کە دەنگدان ئازاد بوو و وەك گۆتم هیشتا کۆنەپه‌رستى و ئەرتەش کەم تا کورتیک جوولەیان مابوو، تەنیا دوو کەس بەقازانجى دەربار دەنگیان دا، ئەویش وەك شاهیدىکى زبندوو ئاگام لى هیه‌ه لایکى زۆر پاک و چاک لە داخى چه‌په‌روى ئەندامىکى بى کەلکى حیزب دەنگى دا و پتر لە پینج هەزار دەنگ بەقازانجى موسەدەدیقا درا. بەوه‌را دیاره‌ خەباتى دژى ئیمپریالیستى چەندەى پەره‌ گرتبوو.

خەلک لەمێژبوو خەریک بوو جیژنى دامەزراندنى حیزبى دیموکراتى كوردستان بگريئ. کەچى خواوراستان لەرۆژى ۲۵ى گەلاوێژى ۱۳۳۲دا جیژنەکەیان بوو بەدوو جیژن. لەو رۆژەدا بوو کە شا لەبەر تەوژمى شه‌پۆلى تووڕه‌یى خەلک خۆى نەگرت و راي کرد و بەره‌وه بەغدا هەلات. لەویش نەگیرساوه و هەى دى بۆ ئیتالیيا. بەراستى رۆژیکى خوش بوو.

دوکان و بازار داخران و خەلک رۆژانه ناو کووچه و خەيابان. بوو بەهوراکیشان و چه‌پلەرتیزان و سەما و هەلپه‌رین. ژن و پیاو و گه‌وره و بچووک لەو زەماوه‌نده‌دا بەشداربوون. کۆبوونەوه‌یه‌کى گه‌وره‌ى حیزبى له‌ مەیدانى شار کرا. منبیش پاش رووخانى کۆمارى كوردستان بۆ یه‌کەم جار شیعرم بۆ خەلک خوێندەوه. دیاره‌ شیعره‌کانم بەپه‌له‌ دروست کردبوو و له‌ بارى هونەرییه‌وه زۆر باش نەبوون، بەلام چونکە ئیلهامم له‌ خەلک وه‌رگرتبوو و بۆ خەلک بوون، دوو سەعات بێ نەچوو گه‌وره و بچووک و ژن و پیاو و مندالى شارەکەمان سەریه‌ندى شیعره‌کەمیان ده‌خوێندەوه و ده‌یانگوت (ده‌پرۆ ئەى شاهى خائن بەغدا نبوه‌ى رێبەت بى).

سى رۆژان دەنگى ده‌هۆل و زورپا و تریقه‌ى پێکه‌نین و رمبەى هەلپه‌رین له‌ مەهاباد نەپرایه‌وه. بەلام بەداخەوه ئەم کەیف و نەهه‌نگ و بەزم و زەماوه‌نده‌ زۆرى درێژه نەکیشا و رۆژى ۲۸ى گەلاوێژى ۱۳۳۲ کودیتای شووم و رەش و دژى گەلى - دالیس - ئەشرف - زاهیدى سووک و هاسان سەرکەوت. زاهیدى ئەو ئەفسه‌ره فاشیست و کۆنەپه‌رستەى کە رۆژگارێک بەتاوانى جاسوسى ئالمانى نازى لەلایه‌ن ئینگلیس و ئەمریکاه‌وه گیرا. ئیستا بەقازانجى ئەوان و دەربارى کۆنەپه‌رست رابه‌رى کودیتای بەدەسته‌وه‌ گرت و بەسەرکرده‌یى ژماره‌یه‌کى کەم له‌ ئەفسه‌رانى کۆنەپه‌رست و دەرکراوى ئەرتەش و دەسته‌یه‌ک پیاوخراب و کەتەوکۆشه و بەپشتیوانى ئیمپریالیزمى ئینگلیس و ئەمریکا توانى جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوازى پەره‌گرتوو و بەربلاوى ئیران سەرکوت بکا و ده‌وله‌تى نیشتمانى موسەدەدیقا برووخینى و دەسته‌لات بداته‌وه‌ دەست کۆنەپه‌رستى و شای راکردوو، شای بەزبو و شای خوێنریژ و پیاوکۆژ بگه‌رپێنیتەوه‌ سەر ته‌ختى شوومى پاشایه‌تى و رۆژى ۲۸ى گەلاوێژ بکا بەسەرته‌ئى سەرده‌مىکى رەش و شووم و خوێناوى مێژووى ئیران.

من بۆ خۆم پێم وانه‌بوو کۆنەپه‌رستى بەهەلاتنى شا له‌ ئیراندا بنه‌په‌ر ده‌بى و ئیمپریالیزمى جیهانى وا سووک و هاسان دەست له‌ خەزوبه‌ز و خێروپێرى ئیران هەلده‌گرئ، بەلام قەت خەیاڵیشم نەکرد وا بەهاسانى زال بێتەوه. چونکە جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوازى ئیران زۆر بەهیزتر له‌وه‌ ده‌هاته‌ پێش چاو.

من نامەوى بچمه‌ قوولایى مەسه‌له‌کەوه. بەلام ئەوه‌نده‌ ده‌لێم ئەگەر رابه‌رانى جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوازى له‌ تاران وه‌ده‌ست ده‌هاتن و بەره‌نگارى کودیتاچیبه‌کان ده‌بوون، هەرگیز کۆنەپه‌رستى نەیده‌توانى بەسەر جوولانه‌وه‌ى ئازادىخوازیدا زال بى و شا بگه‌رپێتەوه‌

ئىيران و ولاتەكەمان بكا ته گۆمى خويىن و ئەو ھەموو ئىنسانە بەشەرەفە بكوژى و ئەو ھەموو خويىنە پاكەنە برېژى و ئەو ھەموو خەيانەتە بەگەلانى ئىيران بكا .

پاش نيوەپۆرى پۆرى ۲۸ى گەلاوئىژ زۆر بەزەحمەت توانىم خۆم دەرياز بكام و لە مەھاباد و دەدرەكەوم و ملی چىا بگرم . ماوەيەكى زۆر بەكيتوانەو بووم ، شەوانە خۆم لە گونديك دەكوتا و نان و ئاويكەم دەخوارد و بەرۆژ وەچىا دەكەوتەم .

پۆلىس زۆر بەتوندى لىم دەگەرا و ھەرەشەى كوشتنى لى دەكردم . بەلام شوئىنى بۆ ھەلنەدەگىرام . ئەو ھەش لە سايەى يارمەتيدانى خەلك بوو . ھەموو كەس راى دەگرتەم ، نانى دەدامى ، دەبشاردەمەو ، تەنانەت ئەوانەى زۆر بەشاپەرست مەشھوور بوون بەراستى چاكەيان لەگەل كردم و زۆريان مەمنونم . بەلام بۆيە ناويان ناھەم بۆخۆيان رەنگ بى پىيان باش نەبى .

پۆلىس كە دەستى وەمن رانەگەيشت كەوتە ئازاردانى بابم . ئەو ھەش زۆر نارەحەت كرد . بابىكى پىر و موحتەرەم كە مالى پەناگاي لىقەوماوان بوو ، ئىستە لەسەر من سووكايەتى پى دەكرا . ئىستەش كە ئەو ھەم وەبىردىتەو نارەحەت دەبم . بەو ھەشەو ە رانەو ەستان و گىشەى گونەكەيان تىكرا سووتاندىن .

ولاتى ئىمە زۆر كوئستانە . سالى وا ھەيە پىنج مانگ بەفر ەرز بەرنادا و ھەيوان و ئاژەل لەسەر ئاخوړ و دانگەيە . لەبەرئەو ە ناچارە گيا و وىنجە و كۆدە و گزرە و تفاقىكى زۆر داخا . بەداخەو ە لە قەدەمەو ە عادەتتىكى خراب لە كوردەواريدا ھەيە ھەر كەس رقى لە يەككى ھەستا و بەئاشكرايى نەبوئرايە گىشەى دەسووتىنى . پىاوەكانى پۆلىس بەدزى گىشەى گونەكەى ئىمەيان كە بەسەر يەكەو ە داندرابوون ئاگر تى بەردا . بىگومان زەرەرى ئەو سووتمانە لە سەد ھەزار تەن زياتر بوو . ئىستەش كە وەبىرم دىتەو ە خەلكى ھەزار و زەحمەتكىش و بى تاوان لە سۆنگەى مندا ئەو ھەموو زيانەيان پىگەيشت و بەرھەمى شان و پىليان بوو بەژىلەمۆ و ئاژەلە بەستەزمانەكانيان بى تفاق مانەو ە ، كزەم لە جەرگى دى و لەكن ويجدانى خۆم شەرمەزار دەبەو ە و خۆم بەپشیلەى رەجەبە شىت دەزانم .

پاش ۲۸ى گەلاوئىژ زۆر لە ئەندامانى حىزب روويان لەنيو مەنگوران كرد . ەشیرەتى مەنگور بەپانەو ە ، بەئاغا و رەعیەتەو ە ، بەنەدار و دەولەمەندەو ە باو ەشيان بۆ كردنەو ە .

ھەرچەندە ھىندىك لە تىكۆشەران پىشنيارى ھەلايىساندى شۆرشى چەكدارىيان دا و لە بىرمە كاغەزىكەم بۆ ھات كە چاوەنۆر بە بەو زووانە چەك بلاو دەكەينەو ە و شۆرش دەست

پى دەكرى ، بەلام چ باس نەبوو . بىگومان لەو وەختەدا كە ەشیرەتى مەنگور لەو شوئىنە سەخت و قايەدا ھاوكارى حىزبى دەكرد ، دەس پىكردنى شۆرشى چەكدارانە كارىكى محال نەبوو . پىم وايە دەولەت ھەستى بەو ە كرد و گىراو ەكانى بەردان و خەلكى دامەزراندەو ە . منىش پاش چوار مانگ دەربەدەرى توانىم بچمەو ە مالى خۆم و دامەزرىمەو ە . لەو ماوەدا بەراستى رەنج و كوئىرەو ەربىبەكى زۆرم دى و ھىز و توانام لەدەست دا .

ئەو ەبوو بەسەرھاتى مندالى و لاوى من . چونكە رەنج و كوئىرەو ەرى ژيان لە ۳۰ سالىدا منى پىر كرد ، سەرورپىشم بۆز بوو ، ددانم شاش و واش بوون ، چاوم حوكمى كەم بوو ، ھىز و توانام رۆژ بەرۆژ لە كەمايەسى دا ، ھەموو شتم بەرەو نەمان چوو . بىجگە لە ھەستى شاعىرانەم كە بەپرواى خۆم تا ئىستەش ھەر لە زىدەبىبى ە و كەمى نەكردو ە .

لە سالى سى و دوورا ھەمىشە لەژىر چاوەدئىرى پۆلىسدا بووم و پۆلىكەم جاسووس لە دەوروبەرى گەراون .

سالى ۱۳۳۸ سالىكى زۆر شووم بوو لە مئىژووى ژيانى مندا . لەو سالىدا سازمانى ئەمنىيەت گەورەترىن زەبرى لە حىزبى دىموكراتى كوردستان و جوولانەو ەى ئازادىخووانەى گەلى كورد و ەشاندا ، كە بىگومان لەو سەردەمىدا دەكرا بە بەھىزترىن رىكخراوى سىياسى رىكوىكى ئىرانى بزانى .

منىش لەو سەردەمەدا تووشى نەخۆشىبىبەكى رووحى ھاتم . ناھومىدبىبەكى رەش ئاسۆى ژيان و بىر كردنەو ەى داگرتەم . ئەو ناھومىدبىبە زۆر جار تا حالى خۆكوشتن پالى پىتو ەنام . نامەوئى ئەو تاوانە باوئىزمە سەر ئەستۆى كەس . بەلام ئەو ەندە دەلئىم ناتەبابى و ناكۆكى ناو خىزان و بنەمالەى خۆمان زۆرى كار كردە سەر من . ھەلەى وام كردن كە نەدەبوو بەھىچ نرخیك بىيانكەم و بەسەر پەلى وادا كەوتەم كە دەبوو خۆيان لى بىيارىزم . دوو سالى زۆر تال و تفت و پىر رەنج و كوئىرەو ەرىم رابوارد و ھەزارجار مەرگم بەئاوات خواست . بەلام لەپىر ئەو مژو ەو ە رەو ەى و كزنگى ھىوا سەرلەنوئى لە ئاسۆى ژياندا ئەنگوت .

لاويكى رووناكبىر و كوردىكى پاك و بەشەرەف كە بەداخەو ە ناكرى ناوى بەرم خۆى و رەفىقانى ئەو لەو ماوەدا زۆر لە ھانام ھاتن و زۆرم لەگەل ماندوو بوون . لە سالى ۱۳۴۰دا سەرلەنوئى تى ھەلچوومەو ە و ھاوكارى ئازادىخووانەم دەست پىكردەو ە ، دەستەبەك رەفىقى تازە و تىگەيشتوو و رووناكبىرم پەيدا كردن ، لەبارى ھونەرىشەو ە شىعەرەكانم نەك ھەر باشتر بوون ، بەلكە بەپرواى خۆم تىيان پەراندا .

له سالی ۱۳۴۴ د لاویکی یه کجار خوشه ویست و خزمیکی زور نیزبکم که له دهره وهی ولات ده ژیا و دهیخوتند و هیسوایه کی زورم پی هه بوو مرد، نه و پروداوه زوری په ریشان کردم.

هیئنده پی نه چوو له سه فهدا بووم که خه بهری جهرگپری مردنی با بیان دامی. ناتوانم شهرحی ته ئیسیری نه و خه بهره له سهر ههستی خوم بدم. ئیستا که نه و دپراوه دهنوسم به زه حمت فرمیسم بۆ راده وستن. نه و نه ده لیم دهردی باب مردن دهردیکی گرانه و پیاو له ههر ته مه نی کدا بابی بری ههست به هه تیوی دهکا.

دوو سال پاش دایکیشم مرد. بابم پیاویکی به زیبک و زا کوون بوو. قه تی پروو نه ده دا منداله کانی. ته نانهت به پیریش من جگه ره م له کن نه ده کیشا. دایکم زور سهر و پروو خوش بوو و منی له هه موو منداله کانی خوشتر ده ویست، که چی پیم سهیره مه رگی بابم زور پتری کار کرده سهر من و پتری په ریشان کردم.

سالی ۱۳۴۷ له حالیکدا که زور دهوله مه ند و تیروپر بووم و مال و دهوله تیکی زور له پیویستی خوم زیاترم هه بوو و پیر و که نه فنیس بوو بووم و ده مه ویست گوشه گیری بکه م و له ناو ژن و مندالی خومدا به سیتمه وه، زولم و زوری ریزیم نیسبهت به گه لی کورد گه یشته راده یه ک که بۆ هیچ ئینسانیکی خاوه ن شهره ف قبول نه ده کرا. من چۆن چاوم به رایبی ده دا لاوانی تیکوشهر و روونا کبیری کوردم ههر به و تاوانه ی داوای مافی ره وای نه ته وایه تی خو بیان ده کرد، له پیس چا و بکوژن و به وه شه وه رانه وه ستان ته رمی خویناوی و کون کراویان به شار و باژیراندا به چه پله ریزان بگپرن و داوه ت و سه مای له دهری بکه ن؟ ناچار به پیری سه ری خوم هه لگرت و به داری دهستی رووم له ولاتی غه ربیایه تی کرد و ده ستم له ژن و مندال و که سوکار و یار و دیار هه لگرت. نه وه پینج سال و چند مانگه ناواره و دهر به دهر ده خولیمه وه و هه ژار گوته نی ههر شه وه میوانی خانه خوئییه کم و ههر رۆژه له جیبیه ک. زورم کویره وه ری و چه رمه سه ری چیشته وه، زورم شه و و شه ونخونی کیشاوه، زورم نه داری و پروتی دیوه. نه گهر ژیاننی نه و چند ساله بنوسم خوی سه دان لاپه ره کاغه زی به ش ناکا. به لام نه هینی کاری ئیجازه نادا.

خوینه ری خوشه ویست هیوادرم توانیم تا راده یه ک خوم به تو بناسینم. دیاره توش چاوه نوپی نه وه نی هه موو رازه کانی خوم بۆ تو گپرایته وه.

من ئینسانم نه مه لاییکه م و نه په ری، ده خوم، ده نوم، شاد ده بم، وهره ز ده بم، ده گریم،

پیده که نم، ده ترسم، ناهومید ده بم، داروبه رد نیم. له و ماوه دوور و درپژه ی ژیاندا زور کاری چاکم کردوه و به سهر خراپه شدا که وتووم. ته نیا کاریکی خرابی که دلنیام قه تم نه کردوه دزیبه. نه ویش قهت نه وه نه ده موحتاج نه بووم مه جبوور بم دزی بکه م. به چی مه معلوم ژیان نه وه نه دم موحتاج ناکا تووشی نه و گونا هه ش بم که زورم پی گوره به؟

نیوه شه وی سی پی رپیه ندانی ۱۳۵۲ - ۲۴ ی ژانویه ی ۱۹۷۴ و یه که می موچه رپه می ۱۳۹۴ له نووسینه وه ی نه و سهرگورشته بوومه وه. ئیستا له شاریکی دوور ولات به تاقی ته نی له ژووریکه ره ق و پروو دانیشته وم. هه موو سامانم ته ختیکی و ده ستیکی نوین و دوو ده ست به رگی کون و نووی و چند کراسی چلکن و چه مه دانیک و ساکیکی دهستی و چند جلد کتیب و کولیک کاغه زی بلاوه و نه سپی له گیرفاندا سه وزه له تان عه رز ده کا. به لام زگتان پیم نه سووتی. نه و ژیانم بۆخوم هه لپژاردوه و ده نا دۆستی وام هه ن نه گهر چه ز بکه م پارووی له زاری خو بیان دهر دپن و له زاری منی ده نین.

تا نه و نوخته م دانا زیندوو بووم و پشووم ده هات و ده چوو و هیچ ره نگ مردن نه بووم. جا نازانم که ی سهر ده نیتمه وه و کوچی دواپی ده فه رموم؟

لیره شدا ده مه وی شتیکی بلیم، به پیچه وانه ی زور هونه رمه ندی کورد من له نه ته وه که ی خوم رازیم. که س تا ئیستا بی حورمه تی پی نه کردووم. داوای دراو و مالیشم له که س نه کردوه تا بزانه ده مداتی یا نا. له لیقه ومانیشدا نایان داومی و رایان گرتووم.

شیریشم ته نیا بۆ دهر برینی ئی حساسی خوم داناه و هیچ هه قم نیبه منه تیان به سه ردا بکه م. نه وان پییان ناخوش بی یا خوش من که شیرم بۆ هات ناتوانم نه یلیم.

«گه لیک قسه م له دلا بوو، حیکایه تم مابوو

که چی له به ختی که چم خامه نوکی لیله شکا»

له بهر شکانی نوکی خامه نیبه که له گپرانه وه ی حیکایه تی دللی خوم واز دینم. نا من وه ک هه موو ئینسانیکی کورد به تاییه تی کوردیکه ئیرانی هیشتا له دنیا یه کی پر له نه سراردا ده ژیم و نا کرئ رازه کانی دهر وونم هه لپژیم. تو بلپی کورد بگاته حیکایه ک و منیش نه وه نه ده بریم هه رچی ده بزانه بینوسم و قازانجی له زبان پتر بی؟

ئینسانم.

ژیانم پی خوشه.

پېم خۆشه له شاری ئاوهدان، له شهقامی پاک و خاوین له گهڵ خۆشه ویستان بگهړیم. پېم خۆشه له ژووری گهرموگور له سهر نوینی نهرم وهرکهوم. پېم خۆشه سهر وهباسکیکی نهرم و نۆل بکههه. پېم خۆشه کام خۆزاک خۆشه له پېشم بی، پېم خۆشه کام شهرا ب چاکه له جامدا بی. ده مهوی سه ما و هه لپه رینی نازداران ته ماشا بکههه. ده مهوی جوانترین باله ببینم، بۆ چاکترین ئۆپیترا گوێ رابگرهه. ده مهوی بهر زترین سه مفو نیه بۆ لی بدری. نامهوی ده ربه دهه و سه ره گهردان به، به ته نهی به کیو و شاخا ندا بگهړیم. له شهکهوت و زه ندۆلان بخزیم، له سه ره بهردی رهق بنووم. قۆنداغی رهق و ساردی تفهنگ بکههه سه رین. نانی وشک و که پروای بخۆم، ئاوی سویر و گهرم بخۆمه وه، پېم خۆش نییه لاقه فرته و چه نگه که ری نیوه گیانان ببینم، خوین و فرمی سکم وه بهر چاو بکهوی، پېم خۆش نییه به ته قه ی تفهنگ و گرمه ی تۆپ و هاره ی ته یاره رابچه نم.

- به لام:

چبکههه، کوردم

کۆیلهه

ئه وانه هه موو و ته نانهت کوژران و کوشتنم بی له کۆیله تی خۆشتره.

هینین

۵۲-۱۱-۲

کوردم ئه من

گه رچی تووشی ره نه چه رۆبی و چه سه رت و ده ردم ئه من
 قهت له ده سه ئه م چه رخه سه پله نابه زم، مه ردم ئه من
 ئاشقی چاوی که ژال و گه ردنی پر خال نیم
 ئاشقی کیو و ته لان و به ندهن و به ردم ئه من
 گه ره برسان و له بهر بی بهرگی ئیمرۆ رهق هه لیم
 نۆکه ری بیگانه ناکههه تا له سه ره هه ردم ئه من
 من له زنجیر و ته ناف و دار و به ند باکم نییه
 له ت له تم کهن، بکوژن، هیشتا ده لیم کوردم ئه من

شیلان ئاوی ۱۳۲۱-۱۹۴۲

وتووێژی کچ و کور

کاکه گیان لای کوردی شوخ و شهنگ
 تا کهنگی ده بی وا بی هه ست و دهنگ
 دیلی، ژیر دهستی، ئه سیری، تا که ی؟
 پروتی، نه داری، فه قیری، تا که ی؟
 له ژیر زنجیر و کووتا ده نالی
 مه گه ر دیوانه ی، شیتی، عه ودالی؟
 تی فکه ره خه لکی هه موو نازاده
 هه ر توو خه مناکی هه موو که سه شاده
 وه ره مه دیدانی له رتی نیشتمان
 بکه قوریانی سه ر و مال و گیان
 کور:

دیده گیان کچی کوردی ژیکه له
 داوینی پاکت دووربی له په له

(لینین) راپه‌ری مائی چار شیوا
تو هیشتا چه‌پسی له ژیر چارشیا
کچی هه‌موو کهس ئیمرو سهره‌سته
ههر هه‌قی کچی کورده پی په‌سته
په‌سینه له پی تو زنجیر و کوژ
دیده گیان بده یاری برای خوژ
له گوین (ژاندارک) هه‌سته وهک مه‌ردان
دوژمن وه‌ده‌رنی له خاکی کوردان

۱۹۴۲-۱۳۲۱

خاوه‌نی زێر

له‌بار و قییت و قوژه خاوه‌نی زێر
ئه‌گه‌ر کووره و وه‌گه‌ر گوچه و شهل و گێر
به‌ژن باریک و شووش و شووره‌لاوه
ئه‌گه‌ر پیرتکی خوین تاله و ورگ تیر
ده‌لین زانا و ئه‌دیب و خوینده‌واره
ئه‌گه‌ر نه‌یخویندبێ شه‌ش پیت و دوو دیر
به‌لام زێرت نه‌بێ سووکی ئه‌گه‌ر تو
بده‌ی دهرسی هه‌زاری وه‌ک شکسپیر

۱۹۴۱-۱۳۲۰

ده‌یلیم و بی باکم

هه‌چیکه‌ی بیته سهر زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌گه‌رچی بیکه‌س و زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وی ئاغا بی بیکاره
جه‌بوون و قه‌لس و لاساره
دزی و رێگرتنی کاره
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
گه‌لی بی فیکر و ئیدراکن
گه‌لی بی خیر و ناپاکن
توخواکه‌ی کامه‌یان چاکن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وه‌نده گێژ و بی هوشن
حه‌یا و ناموسێ ده‌فرۆشن
له‌بو ئازادی ناکوژن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
خودای ئاغاوه‌تان قه‌نده
له‌بو قه‌ندن هه‌موو به‌نده
به‌حالی وان ده‌که‌ن خه‌نده
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
نیبانه بییری سهره‌ستی
ده‌که‌ن فه‌خری به‌ژێرده‌ستی
ده‌رۆن هه‌روا به‌ره‌و په‌ستی
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
له‌ تالان و برۆ ئازان
له‌ رێگرتن هه‌موو وریان

درۆ ناکههه به پرسه وان

ئه من دهیلایم و بئی باکم
ئه وانیه ئیسته سهردارن
جه فاجۆن و سته مکارن
غولامی پوول و دینارن
ئه من دهیلایم و بئی باکم
به شه و تا رۆژ ده کهن ته گبیر
چ ملکیکی بکهه داگیر
چ داماوێک بکهه یه خسیر
ئه من دهیلایم و بئی باکم
له بهر زولم و جه فای وانه
وه ته یه کباره ویرانه
هه زار خۆزگهه به بیگانه

ئه من دهیلایم و بئی باکم
له شهرم و شوورهیی مردم
به خۆم من چۆن بلایم کوردم
که ئاغا ئابرووی بردم

ئه من دهیلایم و بئی باکم
منم لاویکی بئی په روا
له کهس باکم نییه به خوا
ئه گهر ئاغا له هه بسم کا

ئه من دهیلایم و بئی باکم

میتلاقه :

قه لای نیشتمان

وه ته ن گیان و سه ر و مالم فیدای تو
وه گیانی من که وی دهر د و به لای تو
له پیناوت ده نییم سه ر تا بزانی
منم رۆلایکی ئازا و باوه فای تو
له بو پاراستن و حیفزى سنوورت
له باتی (ماژینۆ) سینگم قه لای تو
ده بی من چۆن بزیم مه سرور و دلشاد
که ده تبینم له ده س بیگانه دای تو
ده بی که ی سه ربه خو بی تو هه تا من
به سه ربه ستی بکهه سه یر و سه فای تو
به شینکه و گوڵ سه راسه ر سوور و شینه
چ جوانه دیه نى کیو و چیا ی تو
له گه ل تو بو نه جاتی نیشتمان
ده ده ن (هیمن)! هه ول خوشک و برای تو

ئه مه گی گولان

هاته دهر مانگی یه کهه می به هار
میلاقه سووره له لیوی جو بار
هه روا که می ک دوور وه نه وشێک بوو شین
وه نه وشێکی چۆن؟ ملکه چ و سه رشین
به وه نه وشه ی گوت میلاقه جارێک
له می تره هه مه له تو پرسیا رێک
ئه تو که په لکت وا سوور و گه شه
دهر وونت بوچی خه لۆوزی ره شه؟

چت له وه ی داوه ده س هه لگهره لییم
پازی دهر وونم بو به تو بلایم

سویندت بو دہخوم ہہ تا بمینم
تہو رازہ لہکن کس نہدرکینم

میتلاقہ :

دہس ہلناگری گوی پراگرہ بوم
تاکو پیت بلیم دہردی دلّی خوم
تہمن لہ خاکی کوردی پروم
بہناوی ساردی کانی دپراوم
بہشہوبای چپای بلند و سہرکەش
رہنگی پہلکی من بووہ سوور و گەش
چاکہی کوردانم لہ چاوی دایہ
لہناو گولاندا تہوہ پوایہ؟
کورد وا ہہژارن من ہہژار نہبم
تہوان داخدارن من داخدار نہبم
دہروونم رەشہ، جہرگم سووتاوہ
وہتی کوردستان داگیر کراوہ
لومہی من دہکەہی وہنہوشہ کەچی
بو خوت سہرشین و دژ و ملکہچی

منیش بہدہردی تو گفرتارم
پہرودہی خاکی کوردی ہہژارم
کە تو ہناوت بو کورد بووہ رەش
منیش بو کوردی سہرم نا لہ ہہش
بہملی کەچم وەک کوردی دہچم
کە کورد ملکہچن منیش ملکہچم

شیلان ناوی - ۱۳۲۲

بہہاری لادی

بہہارہ، کاتی کارہ، خو شہویستم بوچی بیم بو شار
تہگر من بیمہ شاری، کی وہئہستو بگری کاروبار؟
تہمن کرمانجم و کرمانج کە ہات فہسلّی بہہار وەک ہار
دہبی بخولیتہوہ کیو و تہلان و بہندہن و نیسار
ہہتا پەیدا بکا نان و نہبا بو خەلکی شار ہاوار

لہوہی دواوہ دہبی قوئی ہہتا تانیشکی ہہلمالی
ہہموو رۆژی ہہتا ئیواری بچتہ جووت و جوّمالی
کە بوولیتی شہوی پەیدا بوو تہنجا بیتہوہ مالی
بہبی وہی کەس ہہبی بیشیلی، یاخو پشتی دامالی
کە نانی خوارد و لپی نووست تا بہیان نابی لہ خہو بپدار

تہویستا کاکي جووتیاری بہکاری چابوک و مہزبووت
بہبی باکی، بہدلپاکي، بہپتخواسی بہسینگی پروت
دہدیری ناو، دہچینی توو، دہکا جی شہتلی پەین و کووت
دہریتی نارہقہ، پەیدا بکا تا بو منالی قمووت
پشوو نادا، وچان نادا، وەرہز نابی لہ تہرک و کار

ہہموویان توندوتۆل و گورجوگۆل و چوست و چالاکن
ہہموویان بی فروفیل و بہکار و سادہ و پاکن
لہ لادیدا خراب زۆر کەم دہبینی نیرو می چاکن
نہ ئالوودہ بہئالکۆل و نہ فییری بہنگ و تریاکن
دہبی بی دہرسی تہخلاق لیترہ بخوینی کورپژگہی شار

بہتال و تفت و سارد و گہرم و ناخوشی ژیان رادین
بہگژتین و بلتیسہ و بہفر و باران و ہہوردا دین
پہنیر و رۆن و ماست و ہیلکەت بو لہ دپرا دین

خوری، مازوو، که تیره، دهغل و تووتن به ره می لادین
نمک خوردهی دهسی وهرزیره شیخ و حاکم و سهردار

دهکیشن زهحمهت و ناخون وهکو وان نانی خوړایی
دهکهن کار و دهپژن ناروق و ناژین بهریسواویی
له سهرباندا نییه پوز و ئیفاده و فیزی ئاغایی
له سایه زهحمهت و رنج و له سایه کار و نازایی
بهسهر بهری دهژین بو کومهل و گهل نابنه سهر بار

نییه داوین و دهستی خه لکی لادی پیس و ئالووده
له دهس ناچی و هخت لیره به خوړایی، به بی هودده
ئهوان وهک ئیوه ناژین ته مبهل و بیکار و ئاسووده
ئهوان وهک ئیوه ناخون شه ربهت و شه کراو و پالووده
له کوئی بینن پلاو و گوشت و خوړشت و فر و فیسار؟

ئهوان وهک ئیوه ناکهن پوکهر و پاسور و ئاس و نهرد
یه کییک سهرگرمی شیوه ئیسته کانه، یهک خه ریکی وهرد
ئهوهی تر بان خه ریکه هه لده و پیرتی له کیلگه ی بهرد
یه کییک مالو دهکا یهک داده چینی تازه شینا وهرد
ئهوهی تر هه لده په رتیوی لک و پویی چلووکی دار

دهبینی یهک ئهوه مه شغوولی هه لگتیرانه وهی بانه
ئهوهی تر داده مه زرتینی پلوسک و چوته گوئیسوانه
یه کییک کوتکی له دهس دایه، یه کییک بیللی له سهر شانه
یه کییک ده شکینی بهرد و یهک خه ریکی شووره هه لده
به لئی نابینی کاکی خوم له لادیدا که سی بیکار

کچییک پییه تی دوو گوژه به له نجه ده چته سهر ئاوی
کچیکی تر شه کوئی هه لگرتووه ده رواته پاراوی
ژنیک چهند ماشه ری پییه، ده بانه پیته بهر تاوی
ژنیک تر به ده ستاری ده هاری گه نمی بو دراوی
به ره و مال بوونه وه پوئیک و پوئیک ده چنه وه بو بزار

عه زبزم تو وهره ئیره که چاو له جوانی نابی تیر
بینه خاو و گیابه ند و هه لاله و سوئسن و شلیتر
له لایهک زاوه ماک ده روا، له لایه کی ده کهن هاویر
له لایهک باسکی هه لمالیوه بی ری مه دراوه بیتر
ده بینی دیه نی و جوان له ناو بازار پی نازار؟

چ خوشه کار و کووری مه ر، چ خوشه پرمه که ی که حلان
چ خوشه فیتنه فیتی شوان، چ خوشه ئوحه که ی گوان
چ خوشه خرمه که ی خرخال و بازن و ژیرچه نه ی کابان
چ خوشه نه غمه که ی بلویر، چ خوشه لاوک و حهیران
چ خوشه دهنگی بالوره، چ خوشه هوه ره ی جوتیار

وه ره ئیره و مه پرسه تو ئه دی چارشیتو و رو به ند کوان؟
وه ره ئیره و بینه چاوی مه ست و به ژن و بالایی جوان
وه ره ئیره و بینه ورده هه نگاهوی به ره و جیژوان
وه ره ئیره و بینه نازی بی ری و ده سبزیوی شوان
بچو ناو ره شبه لهک بگوشه ده سی دزی ناسک و نازدار

شیلان ئاوی - ۱۳۲۲/۱۹۴۳

کيڙي لادئ

کيڙي لادئیی نه شمیلی جوان چاک
بی فروفیل و هیدی و داوین پاک
نه تو هه زگماک و هها جوانی
ته والیت چییه؟ ناوی نازانی
نیته کراسی هریر و پویلین
گه وهه ری پیچرای له ناو خامی شین
(پودر) و (کریم) و ماتیکت نییه
هه نه تیستوه (ئودی کلون) چیه؟
نه تکرد سووراو و سپیاو چون دووری
له شاری، که چی هه ر سپی و سووری
(فیپر) ات لی نه دا بسکه که ت لوله
رئیمیت نه گرت بهژنت وهک توله
لاجانگت وهکو گزنگی تاوی
هه ر بو خوی جوانه تیف تیفه ی ناوی
کولمه که ت وهکو گولاله ی گه شه
بی سوورمه ش چاوه مهسته که ت ره شه
وهکو فرمیسکی ناشق رووناکی
وهکو ناونگی به یانی پاکی
فیپر نه بووی سیحر و کشته ک و نوشتوو
نه جگه گورگت، هه یه نه مووروو
مایه ی هومییدی کیڙی چاوه له تو
نازانی مه کر و جامبازی و درؤ
چارشیت نییه روو ناگری له که س
نامووسی خوته پاسه وان و به س
به تاسکه تاسک و به له نجه ولارت
به بهژن و بالای بهرز و له بارت

توم هه ر له بیره

له شاییدا له وهختی هه لپه رینا
له خو شیدا له کاتی پیکه نینا
له کوږی ماتهم و گریان و شینا
نه من نه ی نیشتمان توم هه ر له بیره
به شه و تاکو به سه رما زال ده بی خه و
به رؤژ تاکو دووباره دیته وه شه و
له کاتی کدا که ده دوینم نه م و نه و
نه من نه ی نیشتمان توم هه ر له بیره
زه مانیکی که ده چمه سه یری گولزار
له گه ل پؤلی ره فیقانی وه فادار
ته نانه ت وهختی ده سبازی له گه ل یار
نه من نه ی نیشتمان توم هه ر له بیره
له کویتستانی ده می راو و شکاری
له مه زرایه که خوم هه لکرد له کاری
له جیژوانی که ده کوشم مه مکی یاری
نه من نه ی نیشتمان توم هه ر له بیره
ده که م ته رخان له رپی تودا ژیانم
له سه نگه ردا به ره و رووی دوژمنانم
به خاکی تو دمی ناویلکه دانم
نه من نه ی نیشتمان توم هه ر له بیره
شیلاوی ناوی ۱۹۴۴/۱۳۲۳

به دلی ساده و بههستی پاکت
به شهرم و حهیا و ئاکاری چاکت
منت کردووه شییت و ویتی خۆت
وهخته له سوپیان گیانم دهچچی بۆت

مههاباد - ۱۳۲۴

دوارۆژی رووناک

له میژ بوو ههققى کورد دهخورا بهفیرۆ
له میژبوو کوردبوو دهیکرد شین و رۆرۆ
له مهیدانی شهقینى دۆژمنیدا
سهری سهردارى کوردی بوو وهکو گو
بهدهوری لاشی نیوهگیانی ئه ودا
ههزار گورگ و چهقل دهیکرد ملومۆ
دهیانبهست بۆ کوتانی مهرج و پهیمان
ههناوی لیتی دههات بۆچرووک و بۆسو
له دیدا ئهمنیهی لی ببووه میمل
له شارى (شارهبانى) لی ببۆسو
ههزار لاوی له بهندیخانهدا مرد
ههزار پیماوی تهنافی خرایه ئهستۆ
کۆری کوردی له خوینی خۆی دهگهوزی
کچی کوردی سهری کردبوو وهئهژنۆ
ئهوهی سووکایهتی بوو کردی پیمان
نهدهکرا کهس بلتی بۆ وا دهکهی بۆ؟
برا نیفهک، درا سهریپیچ و دهسمال
برا کیژ و درا کۆر پاله پهستۆ

گولستان و زهمهندی کوردهواری
بهپیتی دۆژمن دهبوو پیششیل و بۆژۆ
دهیانکرد دهغلووانی ئیمه بهش بهش
دهیانبرد دانهوئلهی ئیمه کوکو
ئهوی گهفی رهنیو دینا بهزهحمهت
له مالیدا نهبوو خۆی زمهههریک جو
له کیسهیدا نهبوو تالایی تووتن
ئهوی سازی دهکرد سیگاری (ئوشنۆ)
بهدوو گهز جاوهوه خهونی دهبینی
ئهوی عههباری شای پر کرد له پهعمۆ
پهنیرو و رۆنهکهی ئیمه بهزاری
ئهوان دهخورا، دهما بۆ ئیمه ههر دۆ
میشک و قاز و بارۆکه و مراوی
بهشی وان بوو، بهشی ئیمهش پهروپۆ
له شارا تاکو (تابین) جهرده و دز
ولانیان کوردبوو تالان و تاپۆ
ههموو سووک و چرووک و پهست و بهدخوو
ههموو ناپاک و نائینسان و نامۆ
له بهر زولم و فشار و جهور و بیداد
چلۆن تیک چووبوو لیمان رایه ل و پۆ
جلیتبهاز کهنگی دهیوترا بلتی هه
فهلهخوی کوانی دهیوترا بلتی هۆ
له ژیر باری گرانى زولمی دۆژمن
دهیانبرد مهزنهکانی گهوره نسکو
له پر جوولاه خه لک و تیکی رووخاند
بناخهی کۆشکی ئیستیبدادی یارۆ

شکا بیگانه، پالاوتی له ترسان
 کوری کورد، هاته وه دیسان هه لی تو
 مه ویسته، خو ت مه گنخینه، مه ترسه
 له فیشال و له بوختان و له ده مگو
 هه ته حیزبکی دیموکراتی پیتشره و
 که پیتوبسته له ده وری کووه بی کو
 له سایه ی حیزی دیموکراتی خو مان
 له بالدار تپه ری نه ورکو که پپرۆ
 ده سا خو ت هه لکه ری بی به گورجی
 برۆ پیتش بی وچان، لی بخوره، باژۆ
 نه ما داخ و په ژاره و ماته م و خه م
 زه مان ی هه لپه رین و به زمه ئیمرو
 له شای بی ئیمه دا نابینی ئیستا
 کچیک ی دل به خه م، لاویکی بی دو
 درۆزن بو ی بزر بو، هاته مه یدان
 کچی نازا، کوری لیزان و هه قگو
 توخوونی دوژمنی به دکاره نابین
 که سووتاهه ده سی ئیمه به پیشکو
 زمان ی ئیمه گه ر نازانی دوژمن
 ده بی حالی بکه یین نه و جار به برنو
 له پیشمان دایه دوارۆژبکی پروناک
 ئیتر ناخوری هه قی ئیمه به فیرو

مه هاباد - ۱۳۲۴

رۆژی شادی

رۆژی خو شی و پیکه نین و داوه ته
 هه ی چ رۆژبکی به قه در و قیمه ته
 جیژنی سه ره بستی و ده می نازادییه
 کاتی عه یش و نوش و شای بی و شادییه
 به رگی ره ش ئیتر له به رمان دادرا
 به نده کی دیلی و نه ساره ت هه لبرا
 سه ر بلیندین چونکه وا ئالا که مان
 هه لکراوه گه یییه ته شقی ئاسمان
 په رچه می سوور و سپی و سه وزی نه مه
 شادیه یینه لابه ری ده رد و خه مه
 سووره که ی یانی نه وه ی بیته بنم
 خوین ده بی برژینی بو پاراستنم
 سپیه که ی یانی که سیکه روو سپی
 هه یج شتیک نه یکرد بی مات و کپی
 سه وزه که ی دینیته به رچاوان ولات
 نه و ده مه ی فه سللی به هاری جوانی هات
 تیشکی رۆژی کورد له ژیر هه وری سیا
 هاته ده ر نه نگاوتی وا لووتکه ی چیا
 دوو گو لی گه نمیش ده لی هه ر کشتوکال
 زور بکه ن مشتی بکه ن عه مبار و چال
 پیت ده لی نووکی قه له م؛ نووکی قه له م
 زور له شیر باشته ر ده پاریزی عه له م

مه هاباد - ۱۳۲۴

یادگاری شیرین

چاوه کهم! چاوی رهشی تو نوافه تی گیانی منه
گیانه کهم! برژانگی تیژت نوکه رمبی دوژمنه
شیری دهستی شیری نالایه برؤ پاکشاهه کهت
جهرگی لاویکی هه ژاری کوردی ورد پی بنجنه

دیده کهی به خوماری تو تورکانه به دمهستی دهکا
بو به مهیلی وا به کیشه و فیتنه و خوین رشتنه
به ژنه کهت سیتداریه، که زیهت ته نوافه زووبه دهی
بیخه نهستی من که کوردم کورد بهشی خنکاندنه
زامی جهرگی من به فهرموودهی گراوی سواری کورد
مهله می هه ژهنگی گواره و نارهقی بهر گهردنه
ناره زوومه هیچ نه بی جاریکی ماچ کهم زاری تو
ناره زوی من چوکه، نه ما تا بفهرمووی شیرنه

دل به گرمه تیوی گه وره دی دوژمنیش رانه چله کی
داده خورپی نه دله نه ما به خرمه ی بازنه
خه لکی دنیا رازی دلداری به بیتهل پیک ده لپن
راسپاردهی لاو و کیژی کورده ئیستاکه ش شنه

پوژی به ختی هه ره ژیر هه وریکی ره شدا لاوی کورد
تاکو پوخساری کچی شاری له پیش چاوان ونه
نایه لئی گۆشه ی برۆکه ت ده رکه وی چارشیه کهت
نه ی له دهس نه و چلکه هه وره مانعی مانگ دیتنه

چون ده بی سهریه ست گه لی ژیره ده ست که کچ دابه سته بی
بهس نه بی نه و کویله تی و نه و کچ له ژوور دابه ستنه
دهرکی داخستوو له تو بابت که چی دهرکی نییه
دهرکه داخستن له تو دهرکی هومی د داخستنه

دازینه، مردنه، ناخر هه تا که ی پیت بلین
نابج بیتته دهر له مال، مافی ژبانی کوا؟ ژنه
لاده چارشیه ی رهشت با دهر که وی کولمه ی گهشت
چون له قهرنی بیسته ما زور عه یبه نه و پرووگرته

کیژی خه لکی بو می ناتومی دروست کرد و نه توش
هه ره ده زانی ناوی (نهستیولک) و (دهرخونه) و (پنه)
فیری زانست و هونه ره بو نه و له سایه ی خویندنی
توش ته شیمان بو دهرتسی یادگاری شیرنه
نه و به ناسمانا فیری، دنیا گه را، چووه بن به حر
دهک نه میتم کاری ئیهوش هه ره له ژوور دانیشتنه
کور به زینه نه و له عیلم و نه و له کار و سه نعه تا
گوره ویشه سه نعه تی تو، پیت خه نی بووم بیچنه

نه و په چه و پرووهند و چارشیه ی نه دیوه نه کی تو
نه و شر و شالاته دیاری دوژمنی دل چلکنه
کیژی شیخ و کیژی حاجی و کیژی ناغا ره نجه رۆن
کیژی نازاده نه وی ژینی به نووکی گاسنه
شه نگه بییری یار و دهسباری کوری کۆچهر نه بی
چون ده گاته جی هه وار و هۆبه نه و بارگه و بنه؟
قه لشی دهست و کولمی سووتاوی کچی لادی نه بی
چون ده گاته دهستی دهسبر نه و هه موو تا تووتنه؟

نیسک و نوک و ماشی ناو عه مباری ناغای مفته خور
پاک له سایه ی دهسکه نه ی زین و مرۆت و سوپسینه
شۆره ژن بنکوئل نه کا برکه ی به قهرچه ی نیوه رۆ
چون له کاله ک تیر ده بی نه و زگ زله بیستان رنه؟
کوا مه تاعی کورده واریمان ده چوو بو هه نده ران؟
گه ره سه ره به سستی نه ژبیا نه و کچه مازووچنه

بیر و هاویری له گه ل کاکى نه کردبا بن پشک
 چۆن ده مانبوو ئه وهه موو گوشت و په نیر و بهرگنه ؟
 دهست و کهرکیتی کچی نازداری ههوشاری نه با
 چۆن ده پازاوه به قالی شسار و بازاری سنه ؟
 با ههزار (زی) و (گادهر) و (لاوینی) روونیشمان هه بی
 تاکوژن نازاد نه بی، سه رچاوه که ی ژین لیخنه
 کۆیله تی باوی نه ماوه، کیژی کوردی خو شه ویست!
 راپه ره، ههسته له خه و، ئاخو چ وهختی خه وتنه ؟
 ده رکه بشکینه، په چه بد پینه، راکه مه دره سه
 چاری دهردی کورده واری خو پیندنه، هه ر خو پیندنه
 دایکی زانایه کوری نازا دهنی ریتته خه بات
 من گوتم تۆش تی بگه (ناگاته دهریایه زنه)
 گواره که ی زی پت به کار نایه، له گوئی بگره قسه م
 لایقی گوئی تۆعه زیم شیعی سادهی (هیمنه)
 مه هاباد - ۱۳۲۴

رێبهندان و شاعیر

رێبهندان! دیسان هاتییه وه سه رمان
 ره قمان هه لینی دیسان له سه رمان
 به سوژه ی زریان پیاوی ده که ی سیر
 به کپتوه و باکوت ئاژهل ده که ی قیر
 ری و بان ده به ستی به به فر هه موو
 له بهر په ساران هه لده نیی رنوو
 پرووشه و مژ و که ره سیسه که ت
 ته پ و تومان و هه وای پیسه که ت
 پییییه وه هه زار نازار و ئاهۆ
 کۆخه و هه لامه ت، له رز و چه ق و چۆ

که تۆ ته شریفی ناشه ریف دینی
 دللی گه لی کور داده خو رپینی
 ماشین و ریگای ئیسفالتی نییه
 به و سارد و سو له عیلاجی چییه
 به هه چه هه چی که ری چۆن باری
 لادیی کوردی ده گاته شاری ؟
 هه ژار لیی دهری ئاوردوو و زمه هر
 کور و ژمه ی ده کا فه قیر، مالانگه ر
 سه ر دهنینه وه پیر و نۆجوان
 بی په رستار و بی داو و دهرمان
 به خیر نه هاتی مانگی مژ و ته م
 دینی بو ئیمه گه لیک دهر د و خه م

رێبهندان:

شاعیر مال شیواو بو دژ داماو
 گیژی، خه و ئالووی، شیتی خه رفاوی ؟
 بو چی تۆ ناگات له دنیا نییه ؟
 بو چی نازانی دهنگوباس چییه ؟
 بو به من ده لیی قسه ی سویر و تال
 بو چی نازانی بی خه بهر! ئه و سال
 زریانم هینای بو کورد نازادی
 شه مالم هینای بو ئیوه شادی
 مژی من هات و مژی هه ژاری
 ره واند به کجاری له کورده واری
 به که ره سیسه و پرووشه و سیخوار
 ئاواتی کۆنی کوردم هینا خوار
 له رۆژی مندا کورد به پرووسووری
 هه لی بژاردوو ره ئیس جه مه ووری

جا ئو جار باوی کوردی دپتهوه
ئاسووده دهبی، دهحه سیتهوه

شاعیر:

گیانی شاعیرت دهکه م به قوریان
وا هاتووی ئهوسال مانگی رپه ندان!
دهک به خیرهاتی قهدهمت پیروژ
به قوریانت بی جیژنه کهی نه ورۆز
رۆژی تو جیژنی گه وره ی کوردانه
ناوت دهرمانی ژان و دهردانه
ئهوسال به هاره بو ئیمه زستان
بهری دوزمنی کورد و کوردستان

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

بژی دیموکرات

مزگینیم دهبه دهگه ی به ئاوات
کورد له سایه ی حیزی دیموکرات
حیزی دیموکرات تو ددها نه جات
پیاده ی نه و شاهی دوزمن دهکا مات

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

کورده گیان! ئه ورۆ چاو و دلت پروون
لاوانی ولات پاک ناماده بوون
تهمای وهیانه راپه رن، ببزوون
لیوی دوزمنی هه رزه گو بدروون

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پتکیان هیناوه له شکرکی چاک
له لای ئازا و به کار و چالاک

هومیدم وایه لاوانی خوین پاک
به خوینی خوینان بپاریزن خاک

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

هه موو به جهرگ و نازا و دلیرن
هه موو بی باک و دلپاک و میترن
له ناو سه نگه ردا له وینه ی شیترن
نه تهوی بی شک پییان ناویرن

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پیشمه رگه ی کوردی له مهیدانی جهنگ
به رگه ی ناگری نه شیر نه پلنگ
دوزمنی ئیمه تازه بکا دهنگ
سینگی دهسمن به گولله ی تفهنگ

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

رۆژی به رگری و شه ر و تهنگانه
پالنه وانیکه هه ر یهک له وانه
به کویری چاوی پیسی بنگانه
ئه ورۆکه رۆژی جیژنی کوردانه

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

مه هاباد - ره شه مه ی ۱۳۲۴

رۆژی خوشی

رۆژی جیژن و خوشییه تپه ر بوو رۆژی دهرد و خه م
هات شنه ی ره حمهت به جار یک رای رفاند و بردی ته م
دی له هه ر لایکی قاقای پیکه نینی کیژ و کور
دی له هه ر سووچیکی نه غمه ی ساز و تار و زیل و به م

هه تاوی ئیقبال

رۆیی خهه هاتهوه ههنگامی سرورور
جیژنهیه بهزمه زهه ماوهنده سوور
تیشکی زیرینی هه تاوی ئیقبال
له کولاکهه گهلی کورد هاتهوه ژوور
کوانی؟ له کوئییه؟ بیینی بهزم
بدری دوژمنی خویری مه غرورور
سه ره به خو بووین و له ژیر باری خهه
هاته دهر میلله تی ئازاد و جه سوور
هه لکراوه له ولاتی ئیمه
په رچه می به رزی سپی و سهوز و سوور
خومی شیواوه، په ریشانه، کزه
دوژمنی قین له زگی رق ئه ستورور
کوری کورد حازره به خوینی خوئی
له هه موو لاهه بیاریزی سوورور
کچه کهه حازره فی شه کدانی
له ملیدابی له باتی به رمورور
تازه ناویری به خاکی کوردا
نه تهوی ئیمه بکا چیدی عبورور
هه ره رز بیتهوه ئالای کوردی
نیشتمانی بی خویش و مه عمورور
بو فیداکاری له رتی میلله تدا
هه ره بی (قازی) ره ئیسی جه مهورور

گه رچی زستانه به فر دایپوشی ئه ورژ گشت ولات
خاکی پاکی ئیمه خه ملیوه وه کو باخی ئیرهم
جیژنی ئیستیقلالی کوردستانه، رۆژی شادییه
جیژنه پیروژه له لای هاوولاتی خووم ده کهم
نوجوانان! دهی به قوربانانان دههه کارئ بکهه
بو ته ره ققی کورد و بو پاراستنی خاک و عه لهه
بو نه جاتی نیشتمانی خوشه ویست کارئ بکهه
زوو دهی بین له چهنگی دوژمن و دهستی ستهه
هه ره که سی بو لای سووری نیشتمانی ئیوه بی
بیکوژن، وردی بکهه، بینیره نه مو لکی عه دههه
لاوه کان! دلپاکه کان! چالاکه کان! پیشمه رگه کان!
ئیهوه شیری لی بسوون و ئیمه پردهینه قه لهه
هه ره به یه کگرتن له دهست بیگانه دینینه ده ری
خاکی پاکی کوردهواری، نایه لاین بو کهس نه لهه
جیژنه پیروژه ده کهم لیت و ده لیم خویش بی، بی
ئهی ره ئیس جه مهووری کورد و پیاوی زانا و موخته رهه
توم به خوا ئه سپارد و ئه سپاردم به تو ئه ی (پیشه و ا)
میلله تی دلپاک و چاک و نیشتمانه جوانه کهه

مه هاباد - رتیه ندانی ۱۳۲۴

رہشہ مہ

دھک بہ خیریبی قہ دہمت خیرہ چ خوشی رہشہ مہ
تاکو تو ہاتی نہ ما و تپہری رژی رہشی مہ
نیستہ کہ کورده ہموو بی ہم و بی دہرد و خہ مہ
شادہ، نازادہ، دہکا گالتہ و گہ پ، کہ یف و گہ مہ
نیشتمانی ہموو رازایہ و ہ، باخی ئیرہ مہ

شین و رژی بوو بہشی کورد و سہری نابوو لہ ہہش
چون لہ نازادی بریک نہ یسوو ئہ ویش بہ ہرہ و بہش
کورده واری ہموو داگرتبوو ہہور و تہمی رہش
نہ دہبیرا لہ چ لا تیشکی گہ لاویژی گہش
بہشنہ بایہ کی رہحمت رہوی ئہ و ہہور و تہ مہ

ہاتہ مہیدانی کوری کوردی و ہکو فیلی دہمان
ہہولی نازادی دہدا ئہ و بہہ مہو و ہخت و دہمان
دوژمنی کوردی ئہوی دیت و ترووسکایی نہمان
دہشہ کینیتہ و ہ با نیستہ کہ ئالایہ کہمان
سہر و مال و کس و کارم بہ فیدای ئہ و عہلہ مہ

لاوی کوردی لہ ہموو لاوہ و ہکو شیری ژیان
دیتہ مہیدان و دہلی: من دہمہوی مافی ژیان
تازہ ہلناخہ لہ تی ئہو، بہقسہی نہرم و نیان
دوژمنی میللہ تی کوردی ہموو توورہن کہ دییان
ئہ و بہسہریہستی دہژی، دوژمنی زور و ستہ مہ

مہاباد - رتیبہ ندانی ۱۳۲۴

دایکی نیشتمان

لہ کاتی نیوہشہ و دا بوو شہوی دی
ژنیکی پیر و رہشپوشم لہ خہ و دی
بہ پاریز چومہ پیش لی و گوتم پی
چکارہی دایہ پیرہ، پیم بلئی کی؟
لہ بہر چی وا دژ و دامواوی دایہ
چ قہ و ماوہ کہ وا شیواوی دایہ؟
چیہ؟ چوئہ لہ بہر تو دا جلی رہش؟
سہر و شان و ملت بو ناوہ تہ ہہش؟
گوتی نازانی رولہی ہیچ نہ زانم
ئہ من کی؟، رولہ دایکی نیشتمانم
لہ تاوی ئیوہیہ وا مات و گرژم
لہ سوئی ئیوہ دہسووتیم و دہبرژم
دہبینم ئیوہ داماو و ہہژارن
کز و خہ مبار و زار و لیو بہ بارن
منیش بوہ پیریشان و پەشیوم
دہبینی باری خہم نیشتوہ لہ لیوم؟
نہ خوشن ئیوہ، بوہ من نہ خوشم
ئہ سیرن ئیوہ، بوہ رہش دہپوشم
بہ قوریانت دہبم ئہی دایکی دلسوژ
مہ بہ چیدیکہ تو دلتنہنگ و ئالوز
تہ ماشاکہ کوری تو شادن ئیستا
ہموو سہریہ ستان و نازادن ئیستا
دہ زانم رولہ گیان خہ لکی مہاباد
لہ ژیر دہستی کران رزگار و نازاد
بہ لام رولہ م برای ئیوہ لہ سہ قز
تہ ماشاتان دہکەن داماو و سہرکز

چ شه‌رمه کاری ئیوه پیکه‌نین بی
به‌لام کاری ئەوان گریان و شین بی
ئەگەر پیت خۆشه جلکی رهش نه‌پۆشم
بکه‌ن ئازاد کورانی دیم و خۆشم
له‌به‌ر خۆت دارنه دایه جلی رهش
دلته روون بیته‌وه کولمه‌ت بیی گه‌ش
هه‌نيسکان به‌س بده چیدی مه‌که شین
ببینه به‌یره‌قی سوور و سپی و شین
ببینه (پیتشه‌وا)ی مه‌شه‌ووری ئیمه
ببینه تو ره‌ئیس جه‌مه‌ووری ئیمه
ببینه هیتزی پیتشه‌رگه و بزانه
که نووکی نیتزه شمشیری ئەوانه
له‌ئیر ده‌ستی ده‌کا رزگار و ئازاد
ته‌واوی کورده‌واری وه‌ک مه‌هاباد

مه‌هاباد - ۱۲/۱۱/۱۳۲۴

نه‌ورۆزی رزگاری

به‌به‌رگی سه‌وزه رازاوه قه‌د و لاپال و شیوو و دۆل
چرۆی ده‌رکردوو دار و ملی دا یه‌کتیری گیاوگۆل
به‌سه‌ر به‌فری که‌ویدا کرد شه‌مالی خاکه‌لیوه خۆل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

چله‌ی زستانی ناخۆش بوو ته‌زووی سه‌رمایه پیاوی سپ
ده‌کرد و کووچه و کۆلان له‌ به‌فر و لیته بووبوون پر
به‌هاره‌هات و ده‌خه‌ملتی کیوو ده‌شت و به‌نده‌ن و لاخه‌

ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

به‌سه‌وزه‌ی بای به‌یان لیتوی کراوه خونچه‌یی خه‌ندان
له‌سه‌ر چل بلبلی شه‌یدا له‌ خۆشی گۆل ده‌لی به‌ندان
به‌جی‌هات ئاره‌زووی لاوان و گه‌رمه‌ کۆری گۆوه‌ندان
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

له‌ خۆی داوه به‌ره‌لبینه کچی کابانی گه‌ردن کیل
به‌ناز و غه‌مزه ده‌روانی، ده‌کا شینکه‌ی نه‌رم پیتیل
له‌گه‌ل بۆنی وه‌نه‌وشه تیکه‌لاون بۆنی عه‌تر و هیل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

سه‌ری کویتسانی به‌رزی کورده‌واری تیتی نه‌که‌وتوو خال
له‌ ده‌شت و به‌رپه‌ساران هه‌ل‌دراون چادر و ره‌شمال
نه‌مان بیگانه تاکو جی‌ئینه‌مان لی تال بکا ئەوسال
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

حه‌ساوه پیاوی رووتوقوت و بی ئەنوا و بی ئیروو
ژیاوه گیانله‌به‌ر دیسان، له‌ کون هاته‌ ده‌ری میروو
له‌سه‌ر گویتسوانه ده‌خوین به‌پۆل پاساری و سیروو
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

لهسه ترۆپکی ئەو کێوه
په نجه له بلوێر ببزێوه
با کێوه که دهنگ داتهوه
شاعیریش خه و بیباتهوه

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

کورد و نازهربایجانی

تیپه پری ئه بیامی دیلی ئیسته ههنگامی ژبانه
خۆی مه لاس دا مامه پتیوی نۆیه تی شییری ژبانه
هه چچی پیت ده کری بکه ئه ی دوژمنی خو پیری و بزانه
باوی لاوی کورد و تافی گه نجی نازهربایجانه
خۆی له خویناودا ده بیینی هه ر که سیک دوژمن به وانه

با له قور نیشی و له ههش نێ دوژمنی وان پیل و شانی
چونکه ئه ورۆ یه کتری گرت کورد و نازهربایجانی
ئه وکی ئیستیعماربان گرت وهک به لاکه ی ناگه هانی
نازه به ربوونی مه حاله تا نه دا یه کجاری گیانی
سوحبه تی پێ نا کری په نجه ی به هیزی ئه و دوانه

ئه و که سه ی چه ندیک له وه ی پیتش لیتی ده دا لافی خودایی
نه یده هیشت ئیمه هه مانجی قهت له گه ل یه کتر برایی
کوانی له کو تیه بیینی پۆلی پیتشمه رگه و فیدایی؟
تی بگا نای بی له ده ست ئه و نۆجوانانه ره هایی
ئه و کو پری سمکۆی دلیره، ئه و نه وه ی سه تتارخانه

لاوی نازای کورده واری نی ره شییری کاتی جه نجه
گه نجی نازهربایجانی وهک پله نگی تیتر چه نجه

89

تیگه یشتن نۆکه ری بیگانه بۆ وان عار و نه نگه
په نجه یان ئیستا له سه ر شی ره، له سه ر ماشه ی تفه نگه
هه ر به ئاسته م بیته روو بیگانه ده کری ته نیشانه

کۆشکی زۆرداری جمیوه، هه ر نه ماوه زۆلم و بیداد
وهک به ههشت خه ملیوه خاکی پاکی کوردستانی نازاد
مولکی نازهربایجانیش بۆته وه مه عموور و ئاباد
دوژمنی بیگانه بتبینم هه میشه په ست و ناشاد
چۆن ببوویه باعیسی ویرانی ئه م دوو خاکه جوانه

کورد و نازهربایجانی هه ردوو داویان ره وایه
هه ر بژین و پایه داربج یه کیه تی ئه م دوو برایه
میله تی ئیمه هومیدی زۆر به کاری پیتشه وایه
ئه و کو ره نازا و نه به رد و مه رده بۆ میلهت قه لایه
دهک بمینی تا ئه به د ئه و کورده زانا و قاره مانه

ته ورێز - ۱۳۲۵/۲/۶

رۆژگاری رهش

ئه و سال جیژنه مان تاله
دوژمنی زالم زاله
لاو جییان سیاچاله
ده سستی دۆیان به تاله

گالت هه وگه پ و پیکه نین
شه وداوهت و هه لپه رین
جیگای خو یان دا به شین
دیسان خه میان دابه شین

90

پۆلی جوان و نهشمیلان
دهستهی دهسمال تهزیلان
ئهو سمال ناچن بو دیلان
نهنگه دیلان بو دیلان

برا نانی سهرخوانان
گرا لاوی گویتسوانان
کال بووه پهنجهی جوانان
کوانی گهمهی جی ژوانان؟

وهپاش کهوت خهباتمان
داگییراوه ولاتمان
تیپهپی رۆژی هاتمان
رووخا کۆشکی ناواتمان

نههاتی و تهنگانهیه
باو باوی بیگانهیه
خهزری ئهویه کانهیه
لیمان له بههانهیه

بووینهوه دیل و یهخسیر
ولاتمان کرا داگییر
راوکهه بوونهوه نیچیر
یوسف خرانه ناو بییر

حکوومهت نيزامییه
تۆزیک ئازادی نییه
ئامانجی دوژمن چییه؟
قێکردنی خهڵکییه

که شهو داهاات دیژبانی
لیمان دهچته سهربانی
تفهنگی لهسهه شانی
بوته رۆسته می سانی

دهلی فهرمووی فهرماندهر
له شامهوه تا سهحهه
ههه کهس له مال هاتهدهر
(کلکش بکن پسر)

داخرا دهکی رۆژنامه
شکاوان نووکی خامه
کوردی نووسین ههرامه
دوژمن دهلی بی تامه

دیان کاغهز و دهفتهه
گیران شاعیر و نووسهه
کۆمهلیک بوون دهربهدهه
کۆمهلیکیش دهسهسهه

خویندن بهزمانی خۆمان
سووچ و تاوانه بۆمان
چاپخانه و بلیندگۆمان
بوونه بهردی بن گۆمان

له لایهک قات و قپه
له لایهک کوشته و بپه
هه موو کهس حالی شپه
دوژمن نان و دۆ بپه

ئاژان وهكو سهگي هار
دهخولتینهوه له ناو شار
درۆزن و ریاکــــــــــــــــار
دز و جهرده و بهدکردار

بهرتیل خۆر و گورگه مېش
وهك سهگي سهر خۆله مېش
چه نه سووک و دهم له پېش
به فېشال و كېشه كېش

ئهنیه وهك دال و قهل
بلاو بوونهوه ناو گهل
كئ ئازایه بلئ لهل!
هه تا بیکهن شیت و شهل

بو خو بان پئ راده گهن
خه لكی له كونه رهش دهكهن
تا پشووی دئ لئیی ددهن
به قه مچی وهك خه ره زهن

له پیاوی ئازا و سهركهش
له زهحمه تکیشی بی بهش
ئاخنراوه كــــــــــــــــونه رهش
نابینی كه سهئ پرووگهش

دهستیان كرد به ره شبگیر
ناپارێزن جوان و پیر
دئ زرهی كۆت و زنجیر
هه ره لیمان ده سوون شمشیر

پیاوی مازاد و مالیات
ده سوورینهوه دتهات
دهستیاین دهغل و داهات
له کرمانج و ئاغوات

ئاغا زانی ئه و جاره
ئه و قهنده ژههری ماره
پیشبینی كاك هه ژاره
ئیسئا شق به خه رواره

قهندی به زاری تاله
دهدا باجی پینج ساله
چاو لئ پۆشین مهحاله
كار ئیسئا به گوپاله

نۆشی گیانی بی هه ی گوپ
گیژی، گهوجی، له خو گوپ
با هه ره سه ره ی بكا شوپ
بو دوژمنی مچ و موپ

به قهند و شهكر و كووتال
بو ئیمه ی دینا رامال
ئیسئا كه وتوووه وهك سیپال
له گشت لا دهیدهن ره پال

سواریان كردن پیاده
جامیان كردن بی باده
داریان كردن ئاماده
شه هید کران (به گزاده)

له سه قز و له بۆكان
شین و شه پوره و گریان
تیکۆشه ره له دار دران
قاره مان له ناو بران

له چوارچرای مه هاباد
له كانگای بیبری نازاد
دهستی رهشی ئیستیبداد
چه قانندی داری بیبداد

له کاتی نیوه شه و
له جهنگه ی شیرن خه و
کرا کاری ناره و
له دار درا پی شه و

رۆله ی وه فاداری کورد
پی شه وای ئارام و ورد
بۆ کورد ژیا، بۆ کورد مرد
گیانی فیدای گه لی کرد

زانا بوو، کورد په ره و
پی شه و بوو، رابه ر بوو
هه ر کورد نه بوو به شه ر بوو
خه می خه لکی له به ر بوو

بۆیه دپوی ئیستیعمار
کۆنه په رستی زۆردار
زالم، خوینرپیژ، به دکردار
بۆیان ناماده کرد دار

رۆله ی کوردی بلیمه ت
نه ترسا له دار و په ت
پشتی نه کرد له میلله ت
وا ده بی زیپک و هیمه ت

به لام کورد نه نابه زی
به و زه برانه ناته زی
له رقان لیو ده گه زی
که سوار بوو دانه زی

داخداره، خوینی دیوه
بیداره، خوئی ناسیوه
له دوژمن راپه ریوه
باسکی لی هه لمالیوه

به کار و توند و تۆله
خوئی ساز ده کا بۆ تۆله
ورد ده کا وه ک پرپۆله
تاج و ته خستی نه و زۆله

کور و کچ و پیا و و ژن
ئیستا لیوان ده کروژن
ده رۆستیان نایه دوژمن
ده ی نه نجمن، ده ی کوژن

کچی مه‌هاباد

له‌باری، نازنه‌نینی، نهرم و نۆلی، دلت‌ه‌ری، شادی
له‌چاوی به‌د به‌دوور بی‌ئی کچی جوانی مه‌هابادی
له‌جوانیدا، له‌پاکیدا، نییه‌هاوتات و نازانم
فریشته‌ی ئاسمانی یانه‌په‌روه‌ده‌ی په‌ریزادی؟
سه‌ری کولمت گه‌شه‌ه‌روه‌ک گۆلی کویتسانی کوردستان
له‌به‌ر به‌ژنت ده‌بی‌سه‌ر دانۆینی خه‌لفی شمشادی
دلی سه‌د عاشقت کرده‌نیشانه‌ی تیری موژگان
کچی کوردی له‌تیر ئاویتنا مه‌علوومه‌ئوستادی
به‌شمشیری دوو ئه‌برۆت جه‌رگی خه‌لکی له‌ت ده‌که‌ی دیاره
ده‌زانی چه‌ک له‌کار بی‌ئی، کچیش بی‌تۆرمه‌ی مادی
له‌سویتیانت وه‌ها دیوانه‌بووم چاومه‌ستی خوین شیرن
له‌قه‌رنی بیسته‌ما ره‌نگه‌ره‌چاو که‌م کاری فه‌ره‌ادی
ئه‌ویستا تۆله‌وی دلی ده‌سی بی‌گانه‌ی و ئه‌منیش
له‌دووری تۆده‌کیشم ره‌نج و دهرد و داخی بی‌مرادی
زه‌مانه‌(هیمن)ی تۆی ویلی ده‌شت و چۆل و سه‌حرا کرد
فه‌رامۆشی مه‌فه‌رموو، جاروباره‌هه‌ر بکه‌یادی
شیوه‌ره‌زان - ۱۳۲۶

به‌هاری کوردستان

شه‌مال‌هات به‌گاله‌گان
هه‌ور بوون گه‌وال گه‌وال
پشکووت گۆلی گه‌ش و ئال
بلبل که‌ه‌وته‌نال‌ه‌نال

به‌له‌نگی‌زه، به‌باران
به‌شنه‌بای به‌هاران
توانه‌وه‌هک ج‌اران
که‌وی به‌فری نیساران

نه‌ما مژ و سه‌رما و سۆل
نه‌سیخوار ما نه‌سه‌هۆل
ته‌رت و رۆژد و شیوو دۆل
لی‌هاته‌ده‌ر گیا و گۆل

ده‌شت و چیمه‌ن پازاوه
کیو و به‌نده‌ن نه‌خشاوه
زۆنگ و چینکه‌ژیاوه
گیا سه‌ری پیوه‌ناوه

له‌هه‌وشین و گه‌ده‌ه‌ه‌ند
له‌کویتسانی ده‌سامره‌ند
هه‌لز و بیزا و گیابه‌ند
تیک چرژا، بوته‌زه‌مه‌ند

مه‌ندۆك و خاو و كه‌ما
له نه‌رمان و ئه‌سته‌ما
به‌سروه هاتنه سه‌ما
وه‌يشووومه و سه‌رمانه‌ما

ويستاوه زه‌نگۆل زه‌نگۆل
ئاو‌نگ له‌سه‌ر په‌لكي گۆل
له‌سه‌ر چلي سووره‌گۆل
بلبل ده‌خويني به‌كۆل

ديسان له چيا و له رازان
دي سيره‌ي سه‌قر و بازان
پيم خوشتن له سازان
له ئاهه‌نگ و ئاوازان

بژوينه هه‌مـوو و لات
زيندوو بوته‌وه مالات
جه‌نگه‌ي بانه‌مه‌ري هات
به‌رهو كوستان چوو خيلات

ديسان هات وه‌كو جاران
هه‌وه‌هوي شوپه‌سواران
ويه‌ري جليت و داران
خرمه‌ي نال و بزماران

هات خرينگه‌ي زه‌نگ و قۆر
لوشمه‌لوشم و هوپه‌هۆر
هوڤه‌هۆق و بوپه‌بوپ
حيله‌ي جانوو ئه‌سپي توپ

كار و كووري بز و مه‌ر
لرفه‌ لرفي لۆك و نه‌ر
كوپژني ئه‌سپي به‌دغه‌ر
گوپچكه‌ي پياوي ده‌كا كه‌ر

وه‌نه‌وشه‌ي جواني خوشتبو
هاته‌ ده‌ر له ليوي جو
دار ده‌ري كـردووو چرو
كه‌رويشكه‌ي كرد گه‌نم و جو

سويسن و به‌يسون و شليير
رواون له جيگاي زه‌نووير
قه‌لبه‌زي به‌ست ئاوه‌لدوير
شه‌پۆلان ده‌دا ئه‌ستيير

بوئي خوشتي هه‌لاله
پياو مه‌ست ده‌كا له نواله
وه‌ك شه‌هيه‌ده گولاله
له خويناوا شه‌لاله

گرمه‌ي هه‌وري به‌هاران
دي به‌يان و ئيـسواران
خوناوه‌ي ورده باران
ته‌ر ده‌كا گه‌لاي داران

ئه‌و ترۆپك و نشيـوه
ئه‌و يال و خـر و شيـوه
له گوين به‌هه‌شت خه‌مليـوه
كي مه‌لبه‌ندي واي ديـوه؟

تیرهگ و گهوه و لاپال
پیی دادرا تارای ئال
سه رچاوهی سارد و زولال
هه لقوئی وهک زیوی قال

هات له رهوهز و زهردان
قاسپهی کهوی سهر بهردان
ورته ورتی هه و پیردان
دی له ناو شینا و هردان

له کن کارژیله و بهرخهل
له کن بز و مه ری شهل
که بویان هه لکه وئ ههل
کچ و کوپ ده کهن هه مزهل

کیژۆلهی شوخی جوان چاک
شو پرهژنی داوین پاک
رووه له مالو و بی باک
ده رته تین زاو و ماک

فیتهی شوان، ئوچهی گاووان
دی له مۆلگه و دهراوان
دیتسه گوئی لاوکی لاوان
بالۆرهی به لهک چاوان

مندال له رژد و هه ل دیر
به ره ده نه وه تاویر
شوانه له سه ره به رده بیتر
تی توو پراندووه له بلویر

مه ر له گوشتا بووه سوور
خۆ هه ل داوین شهک و کوور
گه مال ده کهن چهق و لوور
سه وه ریان ده چی بو دوور

کچی له باری ره وهند
هه لی کرد به لهک و زهند
که زی هونیه وه وهک بهند
کو پران ده گری به که مهند

له بهر ده رکی ره شمالان
ده بینی چاو که ژالان
دلان ده بهن به تالان
کاس ده کهن کوپ و کالان

لیوئالن، دهم بچووکن
خوین شیرن، رهزا سووکن
کولمه بیان وهک گوئووکن
گه وره کچن، نژیووکن

شل و مل و له بارن
چاو به کل، گوئی به گوارن
ده سمال پوولته که دارن
شه ده و گیل گیل لارن

ناسک و نه رم و نۆلن
خاوینن، سپی و سۆلن
بلباسی و توند و تۆلن
به مرژۆل جه رگان ده کۆلن

هه لئيان مالىوه باسك
باسكى قه له و ناسك
كه ده كه ن تاسكه تاسك
ره وه كتترن له ناسك

كيژى مه رزىنگ و سه كرن
به له نجسه ولار راده برن
ناز ده كه ن، چاو داده گرن
كورگه ل ده به ريان ده مرن

كابانى قوئل به بازن
شه نكه بييرى كپل گهر دن
له نيومهر دپن و ده چن
وهك پوئى پوران ده چن

سوئسن و وه نه وش و هه مين
كه ژئى و خه ندان و جه مين
خاسى، كه وئى، خاتووزين
به پوئل ده چنه مه ردوشين

زيرن و كابان و مييرى
دانيشتوون له بهر بييرى
ئه سستى ده كا هاوئيرى
گولئى بهر خان ده ژمييرى

خونچه و گولوك و گه وهر
شه م و كه ژال و دل بهر
زين و مرؤت و ئه سمهر
له تاوئى هاتوونه دهر

مامز دايگرتووه شيرى
ناسك ده كوشى په نييرى
ناز ده شى يئلى هه وييرى
كائى ده كا نان تيرى

ئامان چوته كوئينى
په رى مه شكه ي ده ژئينى
به سى لوركى ده كوئينى
خه يال ئاوردووى دينى

(هيمن) له سه ره خوئه
نه كه ي بچى بو هؤيه
ده نا ده شكينى توئه
ئاور ده گرى وهك سوئه

نيزه - خاكه لئيه ي - ۱۳۲۶

بابر ده له

له بهر ئازاری ژینى ناله بارى
ده نالئ بلبلى شههيدا به زارى
به سۆز و داخه وه ده یگوت فه قیرم
په روپۆم هه لوه رى، بئى واده پیرم
مه لیکى فیرى دارستان و لیر بئى
قه فه ز پیری ده کا با شوی له زیر بئى
ته لار و سه سه را و کۆشک چ دینى
که کۆيله وه ره مه مى تیدا هه لیتى
له گه ل کازیه بۆی نه فه رم چلاوچل
نه بینم گول، چلۆن ئارام ده بئى دل
چ خۆشه عیشق و سه ره مستى، چ خۆشه
چ خۆشه ژین به سه ره مستى، چ خۆشه
چ تاله کۆيله تى و دیلى، چ تاله
به که م بئى ژینى وا پر ئاه و ناله
من و کونجى قه فه ز نه ی داد و بیداد
نه من دیلم، قه لیش سه ره مست و ئازاد
له سوئ هیلانه که م له ت له ت بوو جه رگم
له تاوی گول نه مام، نيزیکه مه رگم
ده بئى چهنده به رد له هیلانه م گرابئى؟
گولئ سوورم چلۆن په رپه ر گرابئى؟
ده بئى چۆن فییر گرابئى بال بکا کل
له بهر پللارى دوژمن بیچوه بلبل
ده سا نه و راوکه ره کویر بئى له چاوان
منى خسته قه فه ز بئى سووچ و تاوان
چ ئینسافه نه من به و ده نگى خۆشم
نه سیر و دیل و زیندانى و شه مۆشم

به لام ئیستا قه لى رووره ش له گولزار
به قاره قسار ده دا گوئى خه لکى ئازار
گوتم نه ی بلبلى شه مگینى دل مه ند
مه نالینه له ده س داو و له ده س به ند
بزانه توئه وى نه هلى هونه ر بئى
ده بئى یا ده سه سه ر یا ده ره ده ر بئى
هونه ر مه ند و ژبانى خۆش محاله
هونه ر مه ند په نجهرۆیه، ژینى تاله
ورینگه خۆشه که ت بو تو به لایه
ئه تو خۆش خوئینى حالت بوئه وایه
ئه گه ر نه تبا ورینگه و ده نگى وا خۆش
به ره لالا بووى وه کوئه و رووره شه تو ش
منیش نه ی بلبلى به ندی وه کو تو م
وه ها دوورم له هیلانه و گولئ خۆم
منیش وه ک تو له کیسم چوو گولئ سوور
منیش هیلانه که م لئ کراوه خاپوور
منیش بابرده له ی به ر گیتزه لووکه م
ده میتک له و قولکه، تاویک له و چلووکه م
منیش زۆردارى پرزه ی لئ بریوم
منیش به دکارى بواری لئ ته نیوم
منیش بیدادى شابالى شکاندم
به ناکامى له خوئیناوى تلاندم
منیش چونکه بریک خاوه ن هونه ر بووم
هه میشه ره نجهرۆ بووم، ده ره ده ر بووم
هه زار گووه ند و سه د په ند م به سه ره ات
له نامیزم نه گرتووه بووکى ئاوات
هه زار سوورکه م له بن هه نگل دراوه
ده مم گیراوه، چاوم به ستراره

له نامییزی گهرم بی بهش کراوم
 وهکو تو تووشی رۆژی رهش کراوم
 ژیانم پر له رهنج و دهرد و داخه
 نهوه گیرساومهوه لهو کیو و شاخه
 کهسیک نهی پرسی، نهیزانی چلۆنم
 له یادان چوومهوه، چیرۆکه کۆنم
 بهشه و ژان و پهژاره دینه پالی
 بهرۆژ ئۆقرهه نییه ساتیک له مالی
 بهلام هاودهردی نازیزم ههتا ههه
 وهکو تو دهردی دل ناکهه له دهس خهه
 نهمن پیم خۆش نییه ئاودهنگی قهه بیه
 نهمن پیم خۆش نییه بیزارای گهه بیه
 ههتا دوزمن نهگهوزینی دهخوینم
 دهخوینم بوگهلی خۆم، ههه دهخوینم

۱۳۲۶

فرمیسیکی گهش

قهت له دنیا دا نهبوو بیجگه له ناخۆشی بهشم
 مات و داماو و پهشیو و بیکهس و چاره رهشم
 سهردهمیك ئاواره بووم و ماوه بیکیش دهسهسهه
 نهمدی رووی ئاسوودهیی، ههه تووشی گبیره و قهه رهشم
 دابی کوردی وایه، کهس لاگیری لیقه و ماو نییه
 بوچی سهه کۆنهیی بکهه لیم زیزه یاری مههوهشم؟
 تیغی بی مهیلی و جهفای نهو نازهنینه دلرهقه
 جهرگی لهت کردم به جاریک نهنجیویه سینهشم

107

کوشتمی و شهش خانی ئومیدی لهمن گرتن حهریف
 مۆره هه لداویم و بیهه ووده بهه یوای دووشهشم
 نابینی زهرده لهسهه لیتی کهسهی لهه شارهدا
 گهر خهه و دهردی دلی خۆمیان بهسههردا دابهشم
 خۆشه و بیستی گۆشه کهی ته نیایی ههه نه ژنۆکه مه
 بویه رۆژ و شهه و وهه گرتوومه ته نیو باوهشم
 نایه لی دوزمن بهه رهنگه زهرده کهی من پیکه نهی
 تا دهمی مردن نهمن مهمنونی فرمیسیکی گهشم
 شاعیریکی راست و بهه کرووم و فیداکار و نه بهه
 کورده موحتاجی محکه نیم زیری بی غهه ل و غهه شم

شیلان ناوی - ۱۳۲۷

گریانی نیوه شهه

شهوانه نهو دهمانهیی شهه دهگاته کاتی نیوهی شهه
 خه لک نووست و له چاوی من کهسهه دیسان رهواندی خهه
 سکوتیکی بهسهه سههرتاسهه ری نهه دپیه دادهگری
 ده لیتی ههه زینده واریکی ههیه لهو دپیه دا دههه ری
 له هیچ لا خشپه یهه ک نایه، چرای مالتیکی ناییسی
 بهه سپایی له مال دپیه دهه ری دهه خوشم وهکو نیسی
 تههک و ته نییا بهتارامی دهه چم بو گرده کهی بهه ری
 به دلتهنگی و کز و خه مناکی راده کشیم لهسهه بهه ری
 دهکهه جا سههیری نهه ستیران و هه لدهه مژم شنهیی شهه و با
 شهه و بیتهنگی چهنده خۆشه، ههه همیشه خۆزگه ههه شهه و با
 وهکو ئاوالی چاک نهه ستیرهکان گوئی راده دپیرن بووم
 ههه تا بویان بهیان کههه مو به موو رازی دهه روونی خۆم
 کوکم هه لدهه ستی نهه جار و له بهه دهه ردی دهه نالینم
 ههه تا ئاوری دلم دهه کوژیتهه وه نهه سرین دهه بارینم

108

شەوانە گەر نەكەم ئەو شىيەن و نالین و گریانە
دەسووتینی و جووودم ناگری ئەم جەرگە بریانە
بەلێ گریانى نیوەى شەو دەکا ناسۆرى دل مەرهم
كول و كۆم دادەمرکیتى و بەجى دىلى دلى من خەم
شیلان ناوى - ۱۳۲۷

ئارەزووی فرین

ژین بەیەخسیری و دیلی بى كەلكە
بۆیە لەمپێژە لە ژینم تیرم
گوزەران بۆ من لەناو ئەم خەلكە
سەختە، ناخۆشە، چۆنى رابویرم

هێزم لى برا تاكەى دەریەرم
لەناو مەینەت و دەردى سەرزەمین
ئەو بەینیکە کەوتۆتە سەرم
بیری ئازادى و ئارەزووی فرین

بەلام داخەكەم نیمە بال و پەر
كە بفرم، پرۆم خۆم بەم نەجات
بچمە شوپنیکى لى نەبى بەدفر
لەباوەش بگرم نۆووكى ئاوات

ئەى سرۆه باكەى بەیانى! وەرە
بە شەشن و پشوووى خۆت توندكە
لەسەر ئەو دونیا نەویەم لایەرە
هەتا دەتوانى ئەمەن بەندكە

نانا هەورەرەش! ئەورۆ نەوى بە
لەو بەزانەو وەرە بەرەو خوار
كەم كەمە وەرە پىكى زەوى بە
لەسەر پىشتى خۆت ئەمەن بكە سوار

ئەوجار هەستەو بەرەو ژوور
مەوێستە هەتا تەشكى ئاسمان
بمەرە نىزىك ئاسۆى جوان و سوور
نەجاتم بەدە لە كاوى خەمان

شیلان ناوى - ۱۳۲۸

خونچەى سیس

دیتم لەناو دار و دەوون
لەسەر چلێ سوورە گولیک
هەلكورمابوو، دەیکرد شىيەن
بەرى بەیانى بولبولیک
گوتم ئەى مەلى دلسووتاو

چییە، بۆ دەنالی بەتاو؟

كە نالینت بۆ ئەوویە
گولت وا زوو هەلۆهاریو
ئەو نالینە بى فایدەیه
بۆچی نازانى، نەتدیو؟

گول هەفتە ناباتە سەرى

سیس دەبیت و هەلدەوهرى

وئلامى داممەو بولبول
بە شىينەبى، بەكاووخۆ

گوتى نانالىنىم بۆ گول
 كە سىس بوو، دەزانى بۆ؟
 ئەو عومرىكى راباردووه
 پشكوتووه جا سىس بوو
 نالىنى من بۆ خونچەيە
 بۆ خونچە پەشىوۋە حالم
 ئەو داخە لە دلما دا ھەيە
 بۆيە ھەميشە دەنالم
 ئەو، پيش پشكوتن سىس بوو
 بە جوانەمەرگى مردووه

شىلان ئاوى - ۱۳۲۸

گۆمى خويىن

عەزىزم بۆچى تۆراوى لە خۆرا؟
 چ قەوماوۋە؟ دلى تۆ بۆچى گۆرا؟
 ئەتۆ وا زوو لە بىرت كردم ئەمما
 فەرامۆشت نەكەم شەرته لە گۆرا

لە من را خۆ خەتايەك پرووى نەداوۋە
 ئەدى بى مەيلى بۆ پرووى دا لە تۆ را
 ئەسىرى كەزىتە كۆتۈرى دلى من
 دەبى خالى چ بى كۆتر لە تۆرا؟

سەر و مال و كەمال و بىر و ھۆشم
 لە نەردى عىشقى تۆدا پاكى دۆرا

لە چاوم دى بە خور فرمىسكى خويىن
 كەچى ئەم گۆمە خويىنە ھەلنەچۆرا
 من و لاشەي پەپوولە ماينەوۋە و بەس
 شەوى دوورى، شەمىش تىواوۋە لە كۆرا

۱۳۳۲

ئاواتى بەرز

لاگرى سولخە تەواوى رەنجبەرى وشىياري كورد
 چاوەنۆرى دەرفەتتىكە خەلكى لادى و شارى كورد
 كوندى شوومى شەر لە زەندۆلان خزى بەدزى و فزى
 كۆتۈرى سولخ و ئاشتى نىشتوۋە لەسەر دىواري كورد

دەستى دا دەستى براى و ھاتە ناو كۆپى خەبات
 كىزى نەشمىل و لەبار و شوخ و گوى بەگوارى كورد
 كورد گوتوۋىە سوار ھەتاكو نەگلى قەت نابى بەسوار
 ئىستە چابوك سوارە، چونكە زۆر گلاوۋە سوارى كورد

فېرى زۆر دەرسى بەكەلك و باشى كردين تيشكان
 جا بىينە راپەرىن و شوپشى ئەم جارى كورد!
 بەيت و بالۆرى ھەزار جار بۆ بلى كۆنەپەرست
 تازە و ئىزىنگىكى نادا دىدەكەي بىدارى كورد

پۇژ بەرۇژ قايمىترە، مەككەمىترە، پروايەكەي
 دەم بەدەم چاكتەر دەبى، باشتر دەبى، ئاكارى كورد
 بى وچان دەرواۋە پىش و رىگە دەبى بۆ ھەدەف
 زۆر لە سالان روونترە ئەو سالەكە ئەفكارى كورد

کورد به زینی بۆ نه بوو دهستی نه دا، با دوژمنیش
پانه وهستای له تالان و برۆ و کوشتاری کورد
ئهو له نازار و شکنجهی قهت نه بوو خافل، به لام
کوردی کردۆته سماته جه زربه و نازاری کورد

سه دهزار بهرگبیره وهی با بیته سه رپی، ناخری
هه ده گاته مه نزلئی ئاوات و خووشی باری کورد
مافی کوردی هه رده بی بستینده ری بستینده ری
دوژمنی کورد تی گه یشتوووه ناکری باشاری کورد

وا گزینگی دا به یانی جوانی نازادی به شه ر
پوژی پروناکه، نه ماوه زولمه تی شه وگاری کورد
نایه وی یاریده دان و کۆمه گی ئه سلی چوار
جووجه لئی ئاغای (ترۆمن) و بی کهوت پلاری کورد

هه رکه تووشی بوو ده لئی: (یانکی گۆهوم یانکی گۆهوم)
تازه دهستی ئه جنه بی ناتوانی بگری زاری کورد
توو به بی خه لکی که دی وا کلکی گرتنه ناو گه لۆز
دوژمنی خو پری، وه کو رپی له ترسی داری کورد

دیته سه ر پیازی راست و دیته ناو کو پری خه بات
خواره پچه ی لی براوه پیاوی خپچ و خواری کورد
هپزی بیگانه ی له پشت خو ی دیبوو، بۆیه وای ده کرد
باری هیلکان نابزیوی خاینی لاساری کورد

دانه نیشی گه ره سه ره ئه و په تک و سینگه بیگومان
تۆ له ئه ستۆیدا ده بینی په تک و گوپله و ساری کورد

تیک ده دن کۆشکی بلیندی مفته خو ری زگ زه لام
پاله و جووتیاری برسی، کارگه ری بیکاری کورد

دیوته چۆن خو ی شارده وه خو پریانه وه ک ئاغایه که ی!
ئهو گزیره به دفسه ره ی دهنگی ده دا بیگاری کورد
خو ی له بهر لافاری قینی توندی گه ل پاناگری
دوژمنی وه حشی و درنده و زالم و زۆرداری کورد

ده چته سه ر داری له پوژی ئینتیقام و تۆله دا
ئهو که سه ی کوشتی به ناهه ق پیشه وا و سهرداری کورد
نایه لن ئادار به سه ر پاداری ئه و ده رباره وه
چونکه ده یگوت نایه لم ئاداری کورد، پاداری کورد

«پاش قرانی موده عی دهس پی ده که ن ته عمیری مو لک»
دیته دی ئاواتی به رزی «ئه حمه دی موختاری کورد»
«په گه یی ئاسن ده چپته شاخی هه ورامانه وه»
هه ر که که وته دهستی کوردی چاره نووس و کاری کورد

مه دره سه و دانیشکه ده بو شار و لادی داده نین
خوینده وار بی تاکو پۆله ی زیره ک و نازداری کورد
ئهو زمانه شیرنه ی ئیمه په ره ی ده گریته وه
نادری چیدی کتیب و ده فته ری ئه شعاری کورد

بی بره و نابی مه تاعی کورده واریمان ئیتر
په ونه قی په یدا ده کا ئه و جاره که بازاری کورد
داده مه زریین له گشت شاری ولات کارخانه یه ک
تا به دهستی خو ی په نیو بی به ره م و کرگاری کورد

به غدا نیوهی رتیهت بی

خاین، خویتی، درۆزن، بهدفر، شهرانی، سهرشور!
پیاوکوژ، تاوانبار، روورهش، ناکهس، ملهور، دیکتاتور!
خه لکی ئیران بهدهس تو کرابوون زینده به گور
ئهوه توئی لیت قهوماوه، دهریان په پاندووی، ههی گور
دهبرۆ ئهی شاهی خاین به غدا نیوهی رتیهت بی

ئهی دوژمنی نازادی، ئهی نوکهری ئیستیعمار!
بهدهس تو چوونه سهر دار مهزن، پیشهوا، سهردار
بهدهستووری بیگانه دهسوورا چهرخه دهربار
زال بوو بهسهه دهربارا پاله، جووتیرو و کریکار
دهبرۆ ئهی شاهی خاین به غدا نیوهی رتیهت بی

کهی سیبهه ری خودا بووی، ئهی سیبهه ری نه هاتی
له سایه ی تودا دیمان شهه ری و گرانی و قاتی
له خزمهت باوکی خوئدا له پیاوکوشتن راهاتی
هه ر که خه لک لیت راسا، بوی ده رجووی و هه لاتی
دهبرۆ ئهی شاهی خاین، به غدا نیوهی رتیهت بی

پشتت له میللهت کردووه په نات بردووه بو دوژمن
به دره قهه ی رتیکای تو بی تووک و نزای پیاو و ژن
دوژمنی گه ل هه میشه به مه ره دی شا ده چن
هه ر دیکتاتور تیده شکج، هه ر گه لن رزگار ده بن
دهبرۆ ئهی شاهی خاین، به غدا نیوهی رتیهت بی

به ره ده دن گاجووتی له ری، سواری ته راکتوران ده بن
دیته ده ر بووره و به یار و به ندهن و نیسهاری کورد
کشتوکال و جووت و گامان دیته سه ر باری له بار
پر ده بی تیرو جه وال و مشت ده بی عه مبهاری کورد

خه سته خانه شه مان ده بی، دوکتور و ده رمانیش فره
ناکه وی تازه له کووچان خه سته و بیمهاری کورد
به ختیار و خوینده وار و ساغ و تیرو و پر ده بی
دیته ده ر ماکه ی نه هاتی و نه گبه تی و ئیدبازی کورد

ده ست له ئه ستوی یه ک ده که ن نازاد و شاد و به خته وه ر
کیژ و کوو، لاو و گراوی، دل به ر و دل داری کورد
بوئی رزگاریت له شیعه ری دی چ جوانت هوندوه
ئه ی هه ژار، ئه ی شاعیری تیکوشه ری ناوداری کورد!

(کوئتری پیکاسۆ که موژده ی هیمنی هینا گوتی):
مرد، به سه رجوو، روژی ئیستیعباد و ئیستهماری کورد
ئه ی مه لی خو ش خوینی ناواره و ته ره و بی تاشیان
موژده بی زوو دیته وه ناو میلله تی رزگاری کورد
بلبله سه ره مه سته که ی باخی موکریان ئه وچه لیش
تیرو بخوینه، ده نگ هه لینه تو له ناو گولزاری کورد
خو شه ویستی میلله تی خو تی له بیر چون ده چییه وه؟
چاوه ریته ئیسته کانه شاری بی ئه غیاری کورد
ئه و ژبانه ی بی تو رای ده بوئیری «هیمن» مرده
بیکه سیکه پاشی تو و پاشی سه ره ک کو ماری کورد

گزیری گوی له مست بووی تو بو شیرکه تی نهفتی
کلکی ئاغات کیشراوه بویه هیئنده که نهفتی
پیمانوه نووسابووی، ههروه کو قیل و زهفتی
نه که ی بگه رتیه وه، حالا که رفتی... رهفتی
دهبرۆ نهی شاهی خاین، به غدا نیوهی رتیه تی

مه هاباد - ۱۳۳۳/۶/۲۶

موو ناپسیتم

ئه من ده مگوت له دنیئا تا بمیتم
له بهر کهس ئهستمه سه ر دانویتم
که چی ئیستا له داوی بسکی تو دا
گرفتارم گولم موو ناپسیتم

ژیانم پر له ره نجسه و نامرادی
به هه لکه وتیش نه هاتم تووشی شادی
دلیم هیئند ته نگه هه ر جیی تو ده بی و بهس
ئه توش مه حکوومی چه پسی ئینفیرادی

قه رار بوو بیی له گه ل خۆت شادی بیی
نه هاتی، گه رچی پیت دابووم به لینی
له ناو کوردا نه بوو په یمان شکانندن
له کوئی فیتر بووی گولم په یمان شکینی؟

ئه گه رچی رۆیی، قهت ناچی له یادم
ده کهم یادت، به یادی تووه شادم
که بارگهت بووه وار تیک نا عه زیم
شکا ئهستوونده کی تاوولی مرادم

شهوانه هاو نی شینی جامی بادهم
به باده با په ژاره و غه م به با دم
که دهستی رۆژگار بای دا سه ری من
سه ری شووشه ی شه راب وا چاکه بادهم

تو وره بیی

ساقیا کوشتمی خه م و مهینهت
ده وهره له و شه رابه مهستم که
نامه وی جام و ساغه ر و پیاله
به شی خۆم بو له لویچی دهستم که

وه ره ئه ی نازهنین به خیرا خۆت
گیژ و ویتیم بکه به باده و مه ی
با منی ره نجسه رۆ له ژینمدا
هیچ نه بی جار هکی بلیم ئوخه ی

حاسلی تیگه بشتن و زانین
چ بوو بو من جگه له کویره وه ری؟
سه رده میتکیش په نا ده به م بو مه ی
تا بزانه چلۆنه بی خه به ری

له و ولاته که سییک له خه و رابین
به شی چاره ره شی و خه م و شینه
تیگه یشتم عیلاجی ده ردی من
مهستی و شیستی و نه زانینه

بۆسەى رۆژگار

نیمه ئاوالى له گۆشهى بىكەسىدا غەم نەبى
چاگە ئەو لىرەش وەفای هەر ماوه، سایهى كەم نەبى
لاپەرەى ژىنم هەموو هەلدهیتەوه تىیدا نىيە
باسى فرمىسك و هەناسە و شىوون و ماتەم نەبى
رۆژگارى سىپلە بۆ من بۆسەيهكى نايەوه
نەمدى هەر تىرىكى دەبهاوئ بەرهو سىنەم نەبى
رەنجى دوورى دل بەرم بۆ كوشتنى من كافيە
گەر له دنیادا ئەمەن هىچ مەينەتى دىكەم نەبى
كوا دەزانئ چەند پەرىشان و پەشىووە حالى من؟
ئەو كەسەى گىرۆدەبى ئەگرىجەو و پەرچەم نەبى
رەمزی دلدارى له زىنى فیر نەبوو یارم دەنا
كوا ئەویندارى وەفادارى وەكو من، مەم نەبى؟
كىژى شاریمان له خۆى وەرگرتووه چارشىوى رەش
داخەكەم نەمدى لهوئ مانگىكى دەورەى تەم نەبى
شادى جارىكى بەمىوانى نەهاتۆتە دلەم
رەنگە خەلۆتەخانەبى خەم شوئى نامەحرەم نەبى
خۆم دەسووتىنم هەتا بەزمى خەلك پۆشن بكەم
كى له پى خەلكا وەكو شاعیر دەسووتئ شەم نەبى

۱۳۳۸

چارەنووسى شاعیر

بەهار بوو فەسلى زستانم، ئەگەر یارم لەگەڵ بايه
درۆيه گەر گوتوو بايه بەخونچىكى بەهار نايە
له بارانئ مەپرسە تا هەور بگرئ بەرى رۆژئ
دەبئ بگریم هەتا رووى تۆ له ژىر چارشىوئ پەشدايه
هەناسەم لادەدا چارشىو و رووبەندى رەشت تاخر
هەور هەرچەندە پى بئ كوا حەرىفى قودرەتى بايه؟

119

لەژىر سایهى برۆكەتدا حوكمىرانى دەكا چاوت
له سایهى دووخى شمشیره كە حاكم حوكمى ئىجرايه
لەسەر بەفرئ بەكار نايە وەكو بىستوومه داوى رەش
لەسەر كۆلمەت ئەدى بۆ دلگرە ئەو بسكە تاتايە؟
هونەر ناتوانئ جوانى تۆ بەهىچ شىوئىكى بنوئى
له مەرپەر چۆن دەتاشرئ هەيكەلى ئەم بەژن و بالايە؟
بەرىشى بۆزەوه سوجدهى دەبەم من بۆ جەمالى تۆ
ئەدى بۆچى دەبانگوت دار كە پىر بوو تازە دانايە؟
بەت نايئتە سەر لىو و بەزەت نايە بەحالىدا
ئەگەرچى زۆر له مېژسالە له دووت دەخشىم وەكو سایه
دەزانى بۆچى من هیندە پەرىشان و خەفەتبارم
له بازاری ژيان غەبرى هونەر نیمە چ سەرمايه
بەتوو تووش تووشى مەكتەب بۆ دەهاتم من كە زانىبام
خەفەت، مەينەت، كەسەر، حەسرەت، بەشى ئىنسانى زانايە
لەگەڵ چارەرهشى و دوورەبەشى و نەگبەت دەبئ هەلكەم
لەمىژە چارەنووسى شاعیرانى كوردى هەر وايە

۱۳۳۸

جۆلانه

چوومه لای دوکتۆر و گوتى
نەخۆشى دەردەكەت سەختە
گوتم: تۆ پیت وايە دەمرم؟
بەداخەوه، گوتى: وەختە

ئەو دلەكوتەى گرتووتە
پىاوى بەهیزىش بىگرئ
بیتوو ئاگای له خۆى نەبئ
هیندە پى ناچئ دەمرئ

120

پیتکه نیم و گوتم دوکتور!
نالیم زانا و شاره زانی
به لام تو پزیشکی ویشکی
باری دلداری نازانی

دلّه کوتهم نیییه، دلّم
جیی کیژیککی خانومانه
مندالّه، ئوقره ی ناگری
بۆم دروست کردووّه جۆلانه

۱۳۳۹

ماچی شیرین

به مندالی له لیوی نالی توّم نهستاندووّه ماچی
به پیریش له زه تی ئه و ماچه شیرینه م له بیر ناچی
به سه د دکتور و دهرمان و په رستار ناگری چاره ی
که سییک تیری مژۆلی ئه و کچه کورده ی له دلّ راچی
ده کا گیرۆده تر پیرانی دلته ره ئه و کچه کورده ی
بجیته مه کته ب و بسکی به مۆده ی تازه هه لپاچی
خه م و دهردی زه مانه پیری کردم وشک و بی زه وقم
که شاعیر وشک و بی شور بوو له ناو خه لکی ده بی لاچی
له گوشه ی پیتکه سیدا ئیسته وا دلته نگ و خه مبارم
نییه باکم نه گهر مالّم به جاریککی به قوردا چی
به شی کوردیککی زانا له م ولاته مهینه ت و دهرده
ئه وه ی نه تو بست بلّی ره بیی به دهردی کوردی زانا چی
له ناو بازاری ئه ورۆکه ی ئه ده بدا شیعر ی تو (هیمن)
وه کو پوولی چرووکه، هیچ ره واجیککی نییه، ناچی

ته وریز - ۱۳۳۸

هیلانه ی به تال

نییه باکم نه گهر زالم شکاندوویه تی بالی من
ئه وه سه خته که وا ناگاته گوپی کهس ناله نالی من
به هار هات و ته بیعه ت حوکمی نازادی مه لانی دا
له ناو کونجی قه فه زدا دیاره چۆنه ئیسته حالی من
له گولزاری ورینگه ی بلبلی سه رمه ست و شه یدا دی
به لام نایه جر یوتیکیش له هیلانه ی به تالی من
له سه ر ناچیتته دهر ساتی خه یالی بسکی خاوی تو
ئه گهر چی تیگه یشتم چاوه کم خاوه خه یالی من
ئه ری ئه ی ناسکی ناسک هه تا که ی ده سه ته مۆنابی؟
ئه ری پیرۆزه که ی خوشفه ره هه تا که ی نایه مالی من؟
گوت: بۆت دیمه جیژوانی، هه زار سویندت به شالم خوارد
له ئاهی ئاشقانه ی من بترسه، نه ک له شالی من
که مالت بی که مالت بو چییه له و شاره ویرانه
که مالی ده وله مه ندی دی، گولم نه یوبست که مالی من
ئه گهر ده یزانی مانای خوشه ویستی ئه م کچه کورده
به سه د یاقووت و گه وه ره نه یده دا فرمیسکی نالی من
ره ش و تار و دریژ و پر له نازار و خه م و دهرده
به لّی شه وگاری دووری بوو سه راسه ره ژینی تالی من

مه هاباد - ۱۳۳۹
